

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม)

ปริญญา

วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

วิทยาลัยสิ่งแวดล้อม

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง มลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ในเทศบาล
เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

On the Temple Visual Pollution affected by Infrastructure and Construction in
Chiang Mai Municipality, Chiang Mai Province

นามผู้วิจัย นางสาวปิยะภรณ์ วรประโชชน์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์อิทธิพล ราศรีเกรียงไกร, ค.ม.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพัตรา ศรีสุวรรณ, กศ.ด.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์ปราโมทย์ บุญญศิริ, ศศ.ด.)

ประธานสาขาวิชา

(ศาสตราจารย์เกษม จันทร์แก้ว, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

มลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ในเทศบาลเมือง
เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

On the Temple Visual Pollution affected by Infrastructure and Construction in Chiang Mai
Municipality, Chiang Mai Province

โดย

นางสาวปิยะภรณ์ วรประโชชน์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตรบัณฑิตสิ่งแวดล้อม)

พ.ศ. 2551

ปิยะภรณ์ วรประโยชน์ 2551: มลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของ
สาธารณูปโภค-สาธารณูปการในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
วิทยาลัยสิ่งแวดล้อม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์
อิทธิพล ราศรีเกรียงไกร, ค.ม. 125 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้าง บทบาท และสภาพแวดล้อมของวัด เพื่อ
เสนอมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ
โดยทำการศึกษาวัดพระสิงห์ วัดเจดีย์หลวง วัดชัยมงคล และวัดสวนดอก ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน
400 คน จากประชากร 147,659 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้ค่าความตรง และการ
วิเคราะห์เชิงปริมาณจะใช้ค่าความเชื่อมั่น

ผลการศึกษาโครงสร้าง บทบาท และสภาพแวดล้อมของวัดพบปัญหาเกี่ยวกับตำแหน่งของ
สาธารณูปโภค-สาธารณูปการไม่เหมาะสมกับพื้นที่ สร้างประชิดกับพื้นที่วัด มีขนาดและสัดส่วน
บดบังสิ่งก่อสร้างภายในวัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าการ
ขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วทำให้เกิดการก่อสร้างสาธารณูปโภค-สาธารณูปการมากเกินไป
สิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อาคาร สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ที่สร้างประชิดทำให้เกิดการบดบังพื้นที่
บางส่วนของวัด เมื่อมองแล้วทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และรู้สึกไม่สบายตาไม่
สบายใจ มาตรการที่ใช้ในการปรับปรุงทัศนียภาพของพื้นที่ควรใช้พืชพรรณปลูกเป็นแนวยาวเพื่อใช้
เป็นฉากช่วยในการปิดบังปัญหาทัศนียภาพที่ไม่น่ามอง สาธารณูปโภค-สาธารณูปการควรเก็บซ่อน
ลงใต้ดินเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสูงของอาคาร ควรแก้ไขโดยลดขนาดของตัวอาคารลง
และเพิ่มระยะห่างออกมาจากบริเวณวัด เพื่อช่วยเสริมมุมมองของสิ่งก่อสร้างและโบราณสถาน
ภายในวัดให้มีความโดดเด่นขึ้น หรืออาจแก้ไขโดยการปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของอาคารสูงใน
เรื่องของรูปทรง สี สัน และวัสดุที่ใช้ให้มีความกลมกลืนเข้ากันได้กับสิ่งก่อสร้างและโบราณสถาน
ภายในวัด จากการแก้ไขปรับปรุงดังกล่าวกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติยอมรับมาตรการลดผลกระทบทาง
ทัศนียภาพ เฉลี่ยร้อยละ 71.13

Piyaporn Worapayod 2008: On the Temple Visual Pollution affected by Infrastructure and Construction in Chiang Mai Municipality, Chiang Mai Province Master of Science (Environmental Science), Major Field: Environmental Science, College of Environment. Thesis Advisor: Associate Professor Ittipol Rasrikreangkai, M.Ed.
125 pages

The purpose of this research was to study structure, role and environments of the temples and to measures decrease the effect of building infrastructure and construction to obstruct the temples. The process began with examining Wat Pra-sing, Wat Chedi Luang, Wat Chai Mong-Kol and Wat Suan-dork using 400 people of example groups from 147,659 population. The qualitative analysis was based on validity and quantitative analysis was based on reliability.

The result of investigation showed that the location of infrastructure and construction were not suitable for any nearby construction to the temples because the size and the shape obstruct the temple beauty. The example group agreed that the city had been expanding rapidly and there were excessive infrastructure and construction such as buildings, wires and telephone lines that was built obstructing the beauty of temple. Those infrastructure and construction contrasted and irritated with the image of temple. The solution of this problem was to grow the plants around the temple in order to hide the infrastructure and construction. Moreover, the infrastructure and construction should be resized and rearranged the temple surroundings for tidiness and to increase the attractiveness of temple. Another solution could be adjustment the building elements such as material, size, and color to blend with ancient architecture inside the temple. With these solutions, the example group agreed with the measure at 71.13 average percent.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์หลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ศ.ดร.เกษม จันทร่แก้ว คณบดีวิทยาลัยสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รศ.อิทธิพล ราศรีเกรียงไกร ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผศ.ดร.สุพัตรา ศรีสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ดร.ปราโมทย์ บุญยสุริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งอาจารย์ภมร วิยะรัตน์ อาจารย์ที่ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องมือวัดผลกระทบทางทัศนียภาพ ผศ.ดร.คุณฤ เจริญสุข ที่ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบของมลทางทัศนียภาพที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ตลอดจนให้คำปรึกษาในเรื่องการออกแบบเครื่องมือวัดผลกระทบทางทัศนียภาพ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสมบูรณ์ไปไม่ได้ถ้าหากไม่ได้รับความอนุเคราะห์จาก คุณไขสุรีย์ เลี่ยมมินฟูล ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือในด้านการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย รวมถึงเพื่อนๆ พี่ๆ น้อง นิสิตปริญญาโท วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ที่ได้ให้ความช่วยเหลือแนะนำในการเก็บข้อมูล และให้กำลังใจในการทำงานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

และสุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ที่เคารพอย่างสูง พี่ๆ น้องๆ และญาติๆ ซึ่งเป็นกำลังใจสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเรียนต่อให้ระดับปริญญาโท คอยให้กำลังใจ ในการเรียนและการทำวิจัยวิทยานิพนธ์นี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ปิยะภรณ์ วรประโชชน์
กันยายน 2551

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	6
การมองเห็นและผลกระทบทางอารมณ์โดยผ่านกลไกร่างกาย	6
การประเมินผลกระทบทางทัศนียภาพที่มีต่อสภาพแวดล้อม	8
แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนียภาพ	10
โครงสร้างและองค์ประกอบของสุนทรียภาพ	11
โครงสร้างและบทบาทของวัด	20
ภูมิทัศน์และกระบวนการสร้างสรรค์เมือง	22
ปัญหาการเติบโตของเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
กรอบแนวคิดการวิจัย	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	32
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	32
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	33
การทดสอบเครื่องมือ	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	35
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	36
ผลการวิจัย	36
ข้อวิจารณ์	70
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	75
สรุปผลการวิจัย	75
ข้อเสนอแนะ	80
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	82
ภาคผนวก	85
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	86
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	88
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	125

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาการประเมินมลพิษทางทัศนียภาพ	42
2	ผลกระทบจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการต่อโครงสร้างและบทบาทของวัด	46
3	ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดพระสิงห์)	49
4	ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดเจดีย์หลวง)	51
5	ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดชัยมงคล)	52
6	ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดสวนดอก)	54
7	คำร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติต่อทัศนียภาพ (วัดพระสิงห์)	55
8	ทัศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 1A (วัดพระสิงห์)	56
9	ทัศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 2A (วัดพระสิงห์)	56
10	ทัศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 3A (วัดพระสิงห์)	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	ทัศนคติของประชาชนต่อ โครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 4A (วัดพระสิงห์)	57
12	คำร้อยละความพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัด จากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดพระสิงห์)	58
13	คำร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติต่อทัศนียภาพ (วัดเจดีย์หลวง)	58
14	ทัศนคติของประชาชนต่อ โครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 5A (วัดเจดีย์ หลวง)	59
15	ทัศนคติของประชาชนต่อ โครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 6A (วัดเจดีย์หลวง)	59
16	ทัศนคติของประชาชนต่อ โครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 7A (วัดเจดีย์หลวง)	60
17	ทัศนคติของประชาชนต่อ โครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 8A (วัดเจดีย์หลวง)	60
18	คำร้อยละความพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัด จากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดเจดีย์หลวง)	61
19	คำร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติ (วัดชัยมงคล)	61
20	ทัศนคติของประชาชนต่อ โครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 9A (วัดชัยมงคล)	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21	ทัศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 10A (วัดชัยมงคล)	62
22	ทัศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 11A (วัดชัยมงคล)	63
23	ทัศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 12A (วัดชัยมงคล)	63
24	คำร้อยละความพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัด จากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดชัยมงคล)	64
25	คำร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติ (วัดสวนดอก)	64
26	ทัศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 13A (วัดสวนดอก)	65
27	ทัศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 14A (วัดสวนดอก)	65
28	ทัศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 15A (วัดสวนดอก)	66
29	ทัศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 16A (วัดสวนดอก)	66

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
30	คำร้อยละความพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดสวนดอก)	67

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 แสดงกรอบแนวความคิดการวิจัย

31

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอีกหนึ่งยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลให้ความสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากในแต่ละปี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่าการท่องเที่ยวจะดึงเม็ดเงินจำนวนมากเข้าประเทศ แต่ประเทศก็ได้รับผลกระทบจากปัญหาขยะล้นเมือง ปัญหาดินเสื่อม น้ำเสีย ความหลากหลายทางชีวภาพหายไป สูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ปัญหาการค้าประเวณี และปัญหามลพิษทางทัศนียภาพ ผลกระทบในแง่ลบเหล่านี้มีต้นเหตุมาจากการเดินทางท่องเที่ยวอย่างขาดจิตสำนึก แต่ทว่าปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่จะเกิดจากนักท่องเที่ยวแต่เพียงฝ่ายเดียว ประชาชนในพื้นที่ (ภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น ประชาชน) ในฐานะเจ้าบ้านก็มีส่วนทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว ปัญหามลพิษทางทัศนียภาพเป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว สำหรับบุคคลทั่วไป ผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจก่อความรำคาญและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ดังที่โสมสกว เพชรานนท์ (2547) ได้กล่าววามลพิษทางทัศนียภาพเป็นมลภาวะอีกประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นในเมือง เนื่องจากการพัฒนา เช่น การติดตั้งป้ายโฆษณา ความไม่เป็นระเบียบของการก่อสร้าง การมีหาบเร่ แผงลอย การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ซึ่งการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่น่าดูของทัศนียภาพแต่สำหรับการท่องเที่ยวแล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดความรำคาญแก่นักท่องเที่ยวแล้วยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของเมือง และทัศนียภาพที่สวยงามซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังสถานที่ท่องเที่ยว ปัญหาดังกล่าวจะส่งผลย้อนกลับไปถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลง ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยซบเซา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งหามาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งในระยะยาว และระยะสั้น

เชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่สูงมาก เพราะเชียงใหม่เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว และมีขนบธรรมเนียมประเพณีแบบล้านนาไทยซึ่งเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือน จากสถิตินักท่องเที่ยวในปี 2549 จังหวัดเชียงใหม่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จำนวน 5,590,326 คน

รายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นมูลค่า 39,785.06 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2548 จำนวน 8,684.93 ล้านบาท (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2551) จากสถิติสามารถอธิบายได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ ฉะนั้นหากภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ได้รับการวิพากษ์ความสวยงามเชิงลบ ซึ่งก็คือผลกระทบทางสายตาหรือที่เรียกว่ามลพิษทางทัศนียภาพ เหตุดังกล่าวอาจเป็นเหตุทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวลดลง อีกทั้งปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงจันทร์ อาภาวิชรุฒม์ (2541) ได้กล่าวว่า ในอดีตการเติบโตทางเศรษฐกิจในเมืองเชียงใหม่เป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ปัญหาเรื่องความรุกราดจากป้ายโฆษณาสินค้าประเภทอุปโภคและบริโภคจึงมีไม่มากนัก แต่ในช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2529 เป็นต้นมาได้มีป้ายโฆษณาเกิดขึ้นมากมายในเมืองเชียงใหม่ หลายแห่งอยู่ในพื้นที่ไม่เหมาะสมเช่น ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ถูกติดตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดสำคัญ เช่น วัดพระสิงห์วรมหาวิหารเพื่อโฆษณาเทศกาลบางอย่าง และบดบังห่อไตรของวัด ซึ่งมีความงดงามประดุจเป็นเพชรน้ำเอกของสถาปัตยกรรมล้านนา ตามสี่แยกต่างๆ แม้แต่บนกำแพงเมืองเก่า ริมถนนและริมฝั่งแม่น้ำมีป้ายโฆษณาติดตั้งและบดบังสายตาที่จะนำไปสู่การมองเห็นทัศนียภาพรอบๆ โดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่มีอาคารสูง ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ และระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการเกิดขึ้นมากมาย โดยสิ่งต่างๆ เหล่านี้บดบังและทำลายความงดงามของวัด ที่เป็นศาสนสถาน อันถือเป็นเอกลักษณ์ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดเชียงใหม่ จัดเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกและอารมณ์ของผู้พบเห็น ไม่มากนักน้อย จึงสมควรได้มีการศึกษาเรื่องดังกล่าว

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการในพื้นที่เทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาผลกระทบบริเวณแนววิถึรอบๆวัด จากทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาในการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งจะมีส่วนช่วยลดความเป็นมลพิษทางทัศนียภาพแก่พื้นที่อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาโครงสร้าง บทบาท และสภาพแวดล้อมของวัด และวิเคราะห์ผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดที่ได้รับการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ พื้นที่เทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
2. สร้างเครื่องมือเพื่อประเมินผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ พื้นที่เทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
3. สร้างมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้สังคมมีส่วนรับรู้ผลกระทบทางทัศนียภาพอันเนื่องมาจากวัดถูกบดบังจากสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ และยอมรับมาตรการลดผลกระทบนี้ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เกิดการสำนึกในการอนุรักษ์คุณค่าทางทรัพยากร (ธรรมชาติและวัฒนธรรม) ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษามลพิษทางทัศนียภาพอันเนื่องมาจากโครงสร้างและบทบาทของวัดที่ได้รับการบดบังจากสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ในพื้นที่เทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรจำนวน 147,659 คน โดยทำการศึกษาวัดตัวแทน 4 วัด คือ วัดพระสิงห์ วรมหาวิหาร วัดเจดีย์หลวง วัดชัยมงคล และวัดสวนดอก กลุ่มตัวอย่างจำนวน 441 คน โดยแบ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการศึกษาคูณภาพเครื่องมือ จำนวน 41 คน และกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามและภาพจำลอง 2 มิติ จำนวน 32 รูป เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรอบเขตพัทธสีมาของวัดตัวแทน (กลุ่มตัวอย่างในแต่ละวัดอิสระจากกัน) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาสร้างมาตรการลดผลกระทบ นำไปใช้เพื่อ

ปลูกจิตสำนึกผู้คนในสังคมในการมีส่วนร่วมลดมลพิษทางทัศนียภาพจากสิ่งก่อสร้างทางวัฒนธรรม
ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2551

นิยามศัพท์

มลพิษ หมายถึง ของเสีย วัตถุอันตราย และมลสารอื่น ๆ รวมทั้งกากตะกอนหรือสิ่งตกค้าง
จากสิ่งเหล่านั้น ที่ถูกปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษหรือที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมตาม ธรรมชาติ ซึ่ง
ก่อให้เกิด หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือภาวะที่เป็นภัย อันตรายต่อ
สุขภาพอนามัยของประชาชน

ทัศนียภาพ หมายถึง “ภาพที่น่าดู” เป็นลักษณะภูมิประเทศที่สวยงาม ซึ่งมุ่งเฉพาะการรับรู้
ทางประสาทตา ที่มีต่อภาวะแวดล้อมจากการประสานคุณค่าความงดงามจนเกิดสมดุลระหว่าง
โครงสร้างธรรมชาติกับสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

มลพิษทางทัศนียภาพ หมายถึง ความขัดแย้งขององค์ประกอบสิ่งแวดล้อมที่อยู่รวมกันเป็น
ระบบ ก่อให้เกิดความรู้สึกแก่ผู้พบเห็น ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อผู้พบเห็นด้านความรู้สึกนึกคิด ความ
คิดเห็น และการรบกวนดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่เจริญตาไม่เจริญใจแก่ผู้พบเห็น ในที่นี้หมายถึง
มลพิษที่เกิดจากสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ หมายถึง การประกอบกันเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป
ไม่ใช่เพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ได้แก่ การไฟฟ้า การประปา และการโทรศัพท์ ในที่นี้
รวมถึงป้ายโฆษณา

วัด หมายถึง สถานที่ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งปกติมีพระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์
รวมทั้งมีพระภิกษุสงฆ์อยู่อาศัย

มลพิษทางทัศนียภาพของวัด หมายถึง โครงสร้างของสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบนั้นมีบาง
องค์ประกอบก่อให้เกิดความขัดแย้งกับความรู้สึกของผู้พบเห็นหรือเข้ามาประกอบพิธีกรรมทาง
ศาสนาของวัด ทำให้เกิดความรู้สึกมัวหมองที่มองเห็นภาพวัดอันเนื่องมาจากของเสียหรือถูกทำให้
สกปรก ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความรู้สึก นึกคิด ความเข้าใจ ความคิดเห็นของมนุษย์ โดยจะรบกวน

หรือก่อให้เกิดความไม่เจริญตาเจริญใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็น ในที่นี้หมายถึงระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการที่บดบังพื้นที่บางส่วนของวัดและสิ่งก่อสร้างภายในวัด ทำให้เกิดภาพที่ไม่น่ามอง

ประชาชน หมายถึง ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา และดำเนินกิจกรรม ดังนี้ เป็นผู้ อาศัยอยู่ในพื้นที่ ผู้ที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อทำงาน ผู้ที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อติดต่อธุรกิจ และผู้ที่เดินทางผ่านไปมาในพื้นที่/นักท่องเที่ยว

บดบัง หมายถึง บังแสง บังรัศมี (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525) ในที่นี้ หมายถึง การที่สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ บังแสงการสะท้อนโครงสร้างบางส่วนของวัดสะท้อนสู่ตาผู้มอง

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 7 หมวดดังนี้

1. การมองเห็นและผลกระทบทางอารมณ์โดยผ่านกลไกร่างกาย
2. การประเมินผลกระทบทางทัศนียภาพที่มีต่อสภาพแวดล้อม
3. แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนียภาพ
4. โครงสร้างและองค์ประกอบของสุนทรียภาพ
5. โครงสร้างและบทบาทของวัด
6. ภูมิทัศน์และกระบวนการสร้างสรรค์เมือง
7. ปัญหาการเติบโตของเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน

การมองเห็นและผลกระทบทางอารมณ์โดยผ่านกลไกร่างกาย

มนุษย์ใช้ประสาทการมองเห็นมากกว่าประสาทสัมผัสอื่นๆ ซึ่งได้แก่ การได้ยิน การสัมผัส การรู้รส และการได้กลิ่น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการมองเห็นของจิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ (2550) ที่ได้กล่าวว่า “การมองเห็น” ในบรรดาอวัยวะรับรู้ความรู้สึกทั้งหลาย เป็นอวัยวะสำคัญในการรับรู้สิ่งรอบๆ ตัวเรา เพราะการรับรู้สิ่งต่างๆ จะอยู่ในรูปของรูปร่าง ขนาด ลักษณะ พื้นผิว ความใกล้ ไกล สี ความสดใส การเคลื่อนไหว ฯลฯ การมองเห็นจึงเป็นความรู้สึกที่สำคัญและมีอิทธิพลเหนืออวัยวะรับรู้ความรู้สึกชนิดอื่นๆ

นอกจากนี้ สุชาติ สุทธิ (2535) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ทางการเห็นว่า สื่อและตัวแปรความหมายของการเรียนรู้ สิ่งแรกที่ต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการของการรับรู้ทางการเห็นไว้เป็นพื้นฐานอย่างง่ายๆ ว่าเป็นกระบวนการ การเห็นได้เลือกสรรสิ่งที่เห็นมาเป็นข้อมูลของการรับรู้แล้วป้อนเข้าสู่ความรู้สึกนึกคิดทางสมองและจิตใจเป็นตัวแปรออกมาให้เป็นความหมายจากสิ่งที่เห็นว่าเป็นอะไร หรือหมายถึงอะไรชั่วขณะที่เห็น กระบวนการดังกล่าวนี้ ปกติ

แล้วจะเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่แล้วสำหรับเราทุกคน แม้จะมีข้อแตกต่างที่สำคัญอยู่บ้างก็เพียงอย่างเดียวคือ มุมมองและประสบการณ์ทางการเห็นที่เป็นส่วนตนของแต่ละบุคคล

ผลกระทบทางอารมณ์โดยผ่านกลไกร่างกาย

การมองเห็น มีอิทธิพลต่อมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ดังนั้นภาพหรือภูมิประเทศที่ปรากฏบางแห่งที่มองดูแล้วสกปรก เลอะเทอะ ไม่เป็นระเบียบ เช่น การติดตั้งป้ายโฆษณาสีฉูดฉาดต่างๆ ที่ไม่เป็นระเบียบ ขนาดและสัดส่วนของป้ายที่ไม่เหมาะสมกับสถานที่ติดตั้ง รวมถึงการใช้สีฉูดฉาดที่รุนแรง ประกอบกับสายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์ที่พาดผ่านถนนหลายสาย โดยเฉพาะตรงบริเวณมุมถนนในย่านชุมชน ทางแยก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดผลกระทบทางอารมณ์แก่ผู้พบเห็น ในรูปแบบความเครียด ซึ่ง Weiten & Lloyd (1994) แบ่งความเครียดออกเป็น 4 ประเภท คือ

ความคับข้องใจ เป็นภาวะที่เกิดจากความหงุดหงิด กระวนกระวาย อันเนื่องมาจากความต้องการ เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการกระทำ ซึ่งไม่อาจบรรลุเป้าหมายได้เพราะมีอุปสรรคมาขัดขวาง

ความขัดแย้ง เป็นภาวะที่เกิดจากความต้องการหรือแรงจูงใจตั้งแต่ 2 ประการขึ้นไป ซึ่งมีความสำคัญเท่าๆกัน เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ทำให้จำเป็นต้องเลือกตอบสนองเพียงสถานการณ์เดียว

การเปลี่ยนแปลง เป็นภาวะที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดช่วงชีวิต การเปลี่ยนแปลงนี้สามารถสังเกตได้จากสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลนั้นที่มีการปรับตัวซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกว่าจะเหมาะสม

ความกดดัน เป็นภาวะการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการคาดหวัง หรือความต้องการที่บุคคลต้องกระทำในทิศทางที่กำหนดความกดดัน อาจแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

ความกดดันที่เกิดจากบรรยากาศ เป็นสภาพการณ์ที่บีบบังคับให้บุคคลกระทำตามเงื่อนไขสังคม เช่น นักขายถูกกำหนดให้ทำยอดขายที่สูงขึ้นตามลำดับชั้น อาจารย์มหาวิทยาลัย จำเป็นต้องขนขวายเผยแพร่งานวิจัยในวารสารระดับชาติ ส่วนเลขานุการควรจะรอบรู้และทำงานเสร็จเร็วด้วยความรับผิดชอบสูง เป็นต้น

ความกดดันที่เกิดจากความคาดหวัง เป็นสภาพการณ์ที่บุคคลทำตามความคาดหวังของสังคม ซึ่งมักพบได้บ่อยในชีวิตประจำวันทั่วไป เช่น นักธุรกิจถูกคาดหวังว่าจะต้องแต่งกายด้วยสูทและผูกเนกไทสุภาพ วัยรุ่นควรเชื่อฟังพ่อแม่และทำตามคำสั่งสอน อายุที่เหมาะสมในการแต่งงานคือช่วงต้นของวัย 30 เป็นต้น

ผลของความเครียด

ความเครียดในระดับที่ไม่รุนแรง อาจส่งผลดีในบางด้าน เช่น ทำให้เกิดความตื่นตัวในการฝึกซ้อมกีฬา หรือความประหม่าตื่นตัวในการเล่นละคร มีผลให้เกิดความตั้งใจ ไม่ประมาท เป็นต้น อย่างไรก็ตามความเครียดระดับรุนแรง มักทำให้จิตมากจนเลอะเลือน และยังมีผลร้ายต่ออารมณ์ด้วย นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการตอบสนองทางร่างกาย ดังที่กล่าวมาแล้วในส่วน of ระบบประสาท Sympathetic ทั้งนี้เพื่อเตรียมพร้อมต่อภาวะฉุกเฉินหรืออันตรายที่จะเกิดขึ้น ยิ่งกว่านั้นยังพบว่าความเครียดที่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลายาวนาน สามารถยับยั้งระบบภูมิคุ้มกัน ซึ่งมีหน้าที่ป้องกันเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย อันได้แก่ เซลล์แบคทีเรีย ไวรัส โรคภูมิแพ้ โรคมะเร็ง ตลอดจนอันตรายอื่นๆ (Matlin, 1995) การวิจัยทั้งในห้องทดลองและการสำรวจทั่วไปพบว่าความเครียดทำให้จำนวนเนื้อเยื่อน้ำเหลือง ซึ่งเป็นเซลล์เม็ดเลือดขาวมีหน้าที่ป้องกันไวรัสและอันตรายอื่นๆ ที่เกิดจากเชื้อโรค อันเป็นส่วนหนึ่งของระบบภูมิคุ้มกันมีจำนวนลดลงจากปกติ

การประเมินผลกระทบทางทัศนียภาพที่มีต่อสภาพแวดล้อม

โครงการระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร (โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538) ได้กำหนดการประเมินผลกระทบทางทัศนียภาพที่มีต่อสิ่งแวดล้อม เป็น 5 เกณฑ์ คือ

1. ความสมดุล คือความเทียบเท่า หรือลักษณะที่ถ่วง หรือคานกันพอดี การอยู่ได้ด้วยตัวเองอย่างมั่นคง การไม่เน้นไปในด้านใดด้านหนึ่งจนเกินไป
2. ความกลมกลืน คือความสอดคล้องกัน มีแนวทางไปในแนวเดียวกันในงานศิลปะแทบทุกแขนงจะต้องพิจารณาถึงการทำให้เกิดความสอดคล้องต้องกันได้ในงานนั้นๆ

3. **ความขัดแย้งหรือความเปรียบเทียบ** คือความเด่นที่เปรียบเทียบซึ่งกันและกันจนกลับกลายเป็นความเด่นเสมอกันจนขาดเอกภาพ แต่ในการจัดองค์ประกอบที่กลมกลืนกันทั้งหมดจะเกิดผลทางใจคือความซ้ำซาก น่าเบื่อ ไม่เกิดความน่าสนใจเท่าที่ควร บางครั้งจำเป็นต้องเพิ่มความขัดแย้งกันบ้างเพียงพองาม เพื่อผลทางความเด่นหรือมีชีวิตชีวาที่น่าสนใจขึ้น

4. **การเป็นตัวกลาง เชื่อมประสาน** คือการเคลื่อนผ่านจากสถานที่หรือเหตุการณ์หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง หรืออีกเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นตัวประสาน หรือตัวกลางของสถานที่ หรือของเหตุการณ์

5. **เอกภาพ** คือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความกลมกลืนกลมเกลียวเข้ากันได้ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ที่เกิดจากการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของส่วนต่างๆ ในทางสุนทรียภาพ เอกภาพ หมายถึง การประสานหรือการจัดระเบียบของส่วนต่างๆ ให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขึ้น เมื่อผลรวมอันหนึ่งที่ไม่อาจแบ่งแยกได้ การสร้างผลงานทางสุนทรียภาพคือการสร้างเอกภาพขึ้นจากความสับสน ยุ่งเหยิง จัดเรียบ และดูสวยงามให้แก่สิ่งที่ขัดแย้งกันเพื่อให้รวมตัวกันเป็นส่วนในงานสถาปัตยกรรม เอกภาพนับว่าเป็นหลักสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ในการจัดองค์ประกอบของอาคาร อาคารที่มีเอกภาพ คือ อาคารที่ให้ความรู้สึกว่าส่วนประกอบแต่ละส่วนของอาคารนั้น สอดคล้องสัมพันธ์กัน เข้ากันได้ดี และเมื่อดูอาคารโดยส่วนรวมแล้ว จะเห็นความเป็นกลุ่มเป็นก้อน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่เกิดความรู้สึกว่าเกิดการแบ่งแยกในตัวอาคารนั้น เอกภาพได้แบ่งกฎเกณฑ์ของความเป็นหนึ่งเดียว ออกเป็น กฎเกณฑ์หลัก และกฎเกณฑ์รอง ดังนี้

กฎเกณฑ์หลัก เป็นกฎเกณฑ์เบื้องต้นของเอกภาพจากธรรมชาติ ได้แก่ กฎเกณฑ์ของความขัดแย้ง ธรรมชาติย่อมมี 2 ฝ่าย หรือ 2 ขั้ว เป็นคู่กัน จะขาดคู่ใดคู่หนึ่งมิได้ การขัดแย้งที่พอเหมาะจะให้ชีวิตแก่โลกและความงาม แต่ถ้ามากเกินไปจะมีแต่ความสับสนวุ่นวายจนถึงแตกทำลาย การขัดแย้งที่พอเหมาะต้องอาศัยตัวกลางเป็นตัวประสานให้เกิดความกลมกลืน และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีเอกภาพ และกฎเกณฑ์ของความประสาน การประสานเป็นการสร้างความกลมกลืน ทำให้สิ่งต่างๆ เข้ากันได้อย่างสนิท เป็นการสร้างเอกภาพจากการรวมตัวของสิ่งๆ เหมือนกันเข้าด้วยกัน การประสานมี 2 วิธี คือ การเป็นตัวกลาง คือ การทำสิ่งที่ขัดแย้งให้กลมกลืนกัน ด้วยการใช้ตัวกลางเข้าไปประสาน และการซ้ำ คือ การปรากฏตัวของหน่วยที่เหมือนกัน ตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป การซ้ำเป็นวิธีการสร้างเอกภาพที่ง่ายที่สุด กล่าวคือ เป็นวิธีสร้างการรวมตัวของสิ่งๆ ที่มีอยู่ในฝ่ายเดียวกันให้เข้ากันได้ ไม่มีการขัดแย้ง

กฎเกณฑ์รอง เป็นกฎเกณฑ์เสริมความเด่นของเอกภาพให้น่าสนใจมากขึ้น ได้แก่ ความเด่น เมื่อมีสิ่งหนึ่งเด่น อีกสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งในกลุ่มนั้นจะต้องเป็นรอง โดยทั่วไปธรรมชาติที่แข็งแกร่งกว่า น่าสนใจกว่าจะอยู่ในฐานะที่เป็นเด่น ส่วนธรรมชาติที่แข็งแรงน้อยกว่า น่าสนใจน้อยกว่าจะอยู่ในฐานะที่เป็นรอง ความเด่นจะแบ่งเป็นความเด่นที่เกิดจากการขัดแย้ง และความเด่นที่เกิดจากความกลมกลืน และความแปรเปลี่ยน ความแปรเปลี่ยนในการเปลี่ยนแปลงการทำให้แตกต่างกันจากชนิดเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้องค์ประกอบของการออกแบบที่มีการซ้ำจนน่าเบื่อกลับเป็นความน่าสนใจขึ้น ซึ่งสรุปได้ว่า การซ้ำเป็นโครงสร้างเบื้องต้นของเอกภาพ แต่การแปรเปลี่ยนคือ การตัดกันหรือขัดแย้งกันในปริมาณน้อยที่มีอยู่ในการซ้ำ

แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนียภาพ

ทัศนียภาพมีความหมายเชิงโครงสร้างกายภาพและจิตภาพ (สุนทรียภาพ) ดังนี้

ความหมายของทัศนียภาพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (นิรนาม, 2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทัศนียภาพ หมายถึง ภาพที่นำดู มักหมายถึงภูมิประเทศที่สวยงาม

ความหมายของมลพิษทางทัศนียภาพ

เกษม จันทรแก้ว (2546) ได้ให้ความหมายของมลพิษทางสายตา หมายถึง องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมที่อยู่รวมกันเป็นระบบ ก่อให้เกิดความขัดแย้งในความรู้สึกของผู้พบเห็น เกิดจากการผสมผสานของสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีความกลมกลืนกัน มีลักษณะขัดแย้งกัน ทั้งในด้านลักษณะ รูปร่าง ขนาด สี และการวางตัว สามารถเปรียบเทียบความแปลกไปจากปกติหรือธรรมชาติ

อิทธิพล ราสีเกรียงไกร (2535) ได้กล่าวไว้ว่า มลพิษทางทัศนียภาพเป็นความมัวหมองที่มองเห็นภาพหรือภูมิประเทศสกปรก อันเนื่องมาจากของเสียหรือถูกทำให้สกปรก ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อมนุษย์ทางด้านความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ซึ่งจะรบกวนหรือก่อให้เกิดความไม่เจริญตาเจริญใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็น

บัณฑิต จุลาสัย (2547) กล่าวว่าปัญหาหลักในชุมชนเมืองคือ ความทรุดโทรมและความขัดแย้งขององค์ประกอบต่างๆ และองค์ประกอบของเมืองที่สร้างปัญหาหลัก ได้แก่ อาคารและสิ่งก่อสร้าง ระบบสาธารณูปโภค สิ่งบริการและอำนวยความสะดวกชุมชน ป้ายโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหลัก คือ พื้นฐานทางด้านสุนทรียภาพ การไม่ใส่ใจและการไม่กำหนดรูปแบบเมือง

บุญนาค ตีวกุล (2545) กล่าวว่า มลพิษ หมายถึง สภาพความทรุดโทรมของเมืองในด้านความงามและสภาพแวดล้อม สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษด้านต่างๆ คือการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ส่งผลเสียต่อรูปแบบบ้านเมือง

จากคำจำกัดความดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า มลพิษทางทัศนียภาพ หมายถึง ความขัดแย้งขององค์ประกอบสิ่งแวดล้อมที่อยู่รวมกันเป็นระบบ ก่อให้เกิดความรู้สึกแก่ผู้พบเห็น ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อผู้พบเห็นด้านความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น และการรบกวนดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่เจริญตาไม่เจริญใจแก่ผู้พบเห็น

โครงสร้างและองค์ประกอบของสุนทรียภาพ

การศึกษาผลกระทบทางทัศนียภาพจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบของสุนทรียภาพ เพื่อใช้ในการประเมินสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่ง สมชาย พรหมสุวรรณ (2548) ได้ให้คำจำกัดความโครงสร้าง และองค์ประกอบของสุนทรียภาพ คือ

โครงสร้างและบทบาทของสุนทรียภาพ

สุนทรียภาพ คือ สิ่งที่ปรากฏความสวยงาม โครงสร้างประกอบด้วย เส้น สี รูปร่าง รูปทรง ลักษณะผิว แสงและเงา ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

ความหมายของเส้น คือ ลักษณะของวัตถุ สิ่งของ หรือลักษณะของบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ที่มีความยาวเป็นหลายเท่าของความกว้าง สามารถแสดงทิศทางได้ชัดเจน

เส้นกับความรู้สึก เส้นแต่ละชนิดจะให้ความรู้สึกแตกต่างกันออกไป เช่น เส้นเฉียง ให้ความรู้สึกตื่นเต้นมีพลังต่อสู้ ผลักดันไม่แน่นอน ไม่สมดุล ไม่หยุดนิ่ง ไม่สมบูรณ์ เคลื่อนไหวในทิศทางที่กำลังจะล้มหรือไหลลง หรือกำลังทะยานขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมุมมองของสายตา จะเริ่มต้นจากส่วนล่างขึ้นบนหรือจากส่วนบนลงล่าง

เส้นตรงตั้ง ให้ความรู้สึกสงบ มั่นคง ไม่เคลื่อนไหว ไม่ยืดหยุ่น เทียงตรง แน่นอน สูงสง่า เป็นระเบียบ สมดุล อยู่นิ่ง

แนวนอน ให้ความรู้สึกสงบ ราบเรียบ พักผ่อน โล่งสบาย นิ่ง กว้างขวาง ทำให้นึกถึงเส้นขอบฟ้า

เส้นประ ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว พร่ามัว ไม่แข็งแรง อ่อนนุ่ม จาง

เส้นซิกแซก ให้ความรู้สึกขรุขระ ไม่ปกติ ไม่เป็นมิตร เคลื่อนไหวรุนแรง ไม่แน่นอน ถ้าเป็นเส้นซิกแซกที่เปลี่ยนทิศทางรวดเร็ว จะทำให้ความรู้สึกรุนแรง วุ่นวาย กระตุก มีพลัง ตื่นเต้น โจมตี ทำลาย หากเป็นเส้นซิกแซกลักษณะเฉียง จะทำให้รู้สึกรุนแรงรวดเร็วยิ่งขึ้น

เส้นโค้ง ให้ความรู้สึกอ่อนหวาน หรรษา อ่อนช้อย ราบรื่น นุ่มนวล เคลื่อนไหวในทิศทางที่ปลายของเส้นกำลังผลักดันอยู่

เส้นโค้งเกือบเต็มวงกลม ให้ความรู้สึกกระชับ อบอุ่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เส้นประเภทต่างๆ หากนำมาประกอบเข้าด้วยกัน หรือต่อเนื่องกัน จะสร้างพลังความรู้สึกได้ดีกว่าที่ปรากฏอยู่เพียงเส้นเดียว

ความหมายของสี และสีกับความรู้สึก

ความหมายของสี พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (นิรนาม, 2539) ได้ให้ความหมายของสีไว้ว่า สี คือ ลักษณะของแสงสว่างที่ปรากฏแก่ตาให้เห็นเป็นสีขาว ดำ แดง เขียว สิ่งที่ทำให้ตาเห็นเป็นสีขาว ดำ แดง เขียว เป็นต้น เช่น สีทาบ้าน สีวาดภาพ

สีกับความรู้สึก มนุษย์พยายามทำความเข้าใจธรรมชาติและควบคุมธรรมชาติ โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์มาตั้งแต่ศตวรรษที่ 18-19 สีเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ถูกคิดค้นและทำความเข้าใจในเวลานั้นด้วย เนื่องจากสีมีอิทธิพลมากมายต่อมนุษย์ นักออกแบบและศิลปินมักใช้สีแทนความหมายบางอย่างในการออกแบบเสมอ สีบางสีเร้าใจได้ดี เช่น สีแดงสด สีส้มสด ในขณะที่พบว่าสีบางสีให้ความรู้สึกสงบ เช่น สีเขียวอ่อน สีน้ำเงินอ่อน เป็นต้น

สีแดง เป็นสีที่มีความสว่างมากที่สุดสีหนึ่ง สามารถดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดี สีแดงเป็นแม่สี ในทุกๆ ทฤษฎีสีถือว่าสีแดงเป็นสีหลัก สีแดงทำให้เกิดสีอื่นๆ ได้อีกหลายสี สีแดงใช้ในพิธีแต่งงานของชาวจีน ใช้เป็นธงในกองทัพของชาวโรมัน และเป็นสีที่ปรากฏอยู่ในธงชาติต่างๆ หลายชาติ สีแดงเป็นสีแห่งความกล้าหาญ อึกเขิม ตื่นเต้น รุนแรง อันตราย มีอำนาจ มีความแข็งแกร่ง มีพลัง ว่องไว ร้อนแรง โดดเด่น ร่าเริง หากใช้ร่วมกับสีทองหมายถึงพลังและอำนาจ สีแดงเป็นสีที่ผู้หญิงโปรดปรานมากที่สุด เด็กๆ ไม่ว่าชายหรือหญิงจะชอบสีแดงมากที่สุดเช่นกัน สีแดงยังป็นสัญลักษณ์ของอารมณ์ทางเพศ ความรัก ความต้องการทางเพศ ในหลายประเทศมักจะประดับไฟสีแดงไว้หน้าบ้านที่เปิดเป็นสถานเริงรมย์ สีแดงเร้าสายตาได้ดี แต่ทำให้ประสาทตาได้ง่าย เราจะมองสีแดงได้ไม่นาน มีคำกล่าวที่ว่าใครก็ตามที่มองเห็นสีแดงแล้วรู้สึกเฉยๆ คนๆ นั้นถ้าไม่ดาบอดสีก็อาจมีความผิดปกติทางด้านอารมณ์ เขาอาจไม่สนใจสิ่งใดๆ ในโลกนี้อีกเลย จากการทดลองพบว่าผู้ที่มองเห็นสีแดงสด หัวใจจะเต้นเร็วขึ้นและอุณหภูมิในร่างกายจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยปกติในธรรมชาติจะมีสีแดงสดอยู่น้อย จะพบเห็นในดอกไม้ แมลง ใบไม้ ซึ่งนับว่าเป็นส่วนเล็กน้อยในธรรมชาติ ส่วนใหญ่เราจะพบสีแดงในวัตถุสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้นมากกว่า

สีเหลือง สีเหลืองเป็นสีที่แปลก สามารถเป็นสีที่ร้อนและเป็นสีที่เย็น กล่าวคือ เมื่อใช้สีเหลืองร่วมกับสีร้อน เช่น ส้ม ส้มแดง และแดง สีเหลืองจะร้อนแรงผิดปกติ ขณะเดียวกันถ้าใช้สีเหลืองร่วมกับสีเหลืองอ่อน สีเขียว สีฟ้า สีเหลืองจะเย็น ทำให้โครงสีนั้นเย็นกว่าปกติ สีเหลืองเป็นสีแห่งความหวาดกลัว การทรยศหักหลัง ความอิจฉาริษยา สีเหลืองเป็นสีที่จางที่สุดในบรรดาสีทุกสี และมีแนวโน้มเคลื่อนไหวอยู่ภายนอก รุกล้ำ โดดเด่นหลุดลอยออกจากพื้นสีเข้ม สีเหลืองถือเป็นแม่สี เช่นเดียวกับสีแดง ไม่มีสีอื่นใดผสมกันแล้วได้สีเหลือง นิยมใช้สีเหลืองน้อย โดยเฉพาะเหลืองหม่น (เหลืองที่ถูกผสมให้คล้ำลง) สีเหลืองสดให้ความรู้สึกสดใส สว่างไสว ร่าเริง เฉลียวฉลาด อ่อนนุ่ม ความสมบูรณ์ สนุกสนาน มีชีวิตชีวา การกีฬา ถ้ามีเหลืองอยู่ในเสื้อผ้าจะทำให้รู้สึกกระฉับกระเฉง เคลื่อนไหว ว่องไว สีเหลืองเมื่อถูกผสมให้หม่นหมอง จะทำให้รู้สึกหดหู่ ไม่สดชื่น เช่น เหลืองอมน้ำตาล เหลืองอมเขียว เป็นสีของโรคภัยไข้เจ็บ ธงสีเหลืองจะถูกปักบนเรือที่สงสัยว่าจะ

มีเชื้อโรคหรือสารพิษอันตราย ในประเทศจีน สีเหลืองเกี่ยวข้องกับศาสนาและกษัตริย์ สีเหลืองจะดูดีขึ้นเมื่อใช้ร่วมกับสีอื่น

สีน้ำเงิน เป็นแม่สีอีกสีหนึ่ง ไม่มีสีใดผสมกันแล้วได้สีน้ำเงิน สีน้ำเงินเป็นตัวแทนของความเย็น ในขณะที่สีแดงเป็นตัวแทนของความร้อนในวงสีของทฤษฎีสี แม่สีวัตถุธาตุ สีตระกูลแดงและน้ำเงินจะอยู่คนละฝั่งกัน สีน้ำเงินรู้สึกเย็น แจ่มใส สงบ สีน้ำเงินให้ความรู้สึก เว้งว้าง กว้างขวาง มั่นคง โดดเดี่ยว น่าเศร้า น่ากลัว เป็นสัญลักษณ์ของความกล้าหาญ ความมีสุขภาพดี ความมีการศึกษา ความจริงจัง สีน้ำเงินเป็นสีที่ไม่รุ้สึก เป็นสีที่สงบเสงี่ยม มีแนวโน้มเคลื่อนไหวในตัวเอง อยู่ด้านหลังฉากหลังลึกเข้าไป สีน้ำเงินจึงถูกใช้ทำเป็นพื้นมากกว่ารูป

สีเขียว สีแห่งสันติสุข ความเจริญเติบโต มีชีวิตชีวา มีพลัง มีความสุข ความซื่อสัตย์ ความร่มเย็น ถ้าเป็นเขียวเข้มจะทำให้รู้สึกถึงป่าลึก ความอุดมสมบูรณ์ โดยทั่วไปสีเขียวหมายถึงความหวัง ฤดูใบไม้ผลิ การเริ่มต้นชีวิตใหม่ ให้ความรู้สึกถึงต้นไม้ ภูเขา ใบหญ้า สีเขียวเป็นสีสงบมากกว่าสีรุ้สึก เร้า จึงให้ความรู้สึกพักผ่อนสบาย หากใช้สายตามากๆ การพักผ่อนสบายที่ดี คือการมองสีเขียว สีเขียวมีแนวโน้มเคลื่อนไหวเข้าสู่กึ่งกลาง กล่าวคือ ไม่โดดเด่นและไม่ถอยอยู่ในฉากหลังสีน้ำเงิน

สีม่วง ให้ความรู้สึกโอ้อ่า ร่ำรวย ความประทับใจ เป็นสัญลักษณ์ของศาสนา การเสียสละ ราชวงศ์ ความจงรักภักดี ผู้หญิงหม้าย หญิงที่ไม่มีบุตร หรือชายที่ถือศีล ความสงบ ความภาคภูมิใจ ถ้าใช้มากและผสมด้วยสีขาวจะรู้สึกเศร้า เหงา ผิดหวัง เว้งว้าง น่ากลัว หายนะ เร้นลับ มีเสน่ห์ มีอำนาจ สีม่วงได้มาจากความรุนแรง (สีแดง) และความสงบ (สีน้ำเงิน) ผสมกัน สีม่วงในธรรมชาติจะมีน้อยมาก จะพบเห็นได้ในสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมากกว่า

สีส้ม สีส้มมาจากสีแดงผสมสีเหลือง เป็นสีขั้นที่ 2 ที่แปลกกว่าสีขั้นที่ 2 สีอื่น (สีม่วง สีเขียว) กล่าวคือ สีส้มจะมีเงาของสีเหลืองแผ่อยู่อย่างเห็นได้ชัดเจน คลุกเคล้ากันอย่างไรก็ยังสามารถมองเห็นสีเหลืองในสีส้มได้อยู่แน่นอน สีส้มมาจากการผสมของสีร้อนสองสี จึงทำให้รู้สึก ร้อน มีพลัง สนุกสนาน ร่าเริง เคลื่อนไหว กระฉับกระเฉง อบอุ่น อันตราย เร่งร่า กระวนกระวาย เป็นสีที่มีแนวโน้มเคลื่อนไหวอยู่ภายนอก หลุดออกจากพื้นที่เข้มได้ดี สีส้มเหลือง (ส้มที่หนักไปทางสีเหลือง) ทำให้นึกถึงดวงอาทิตย์ พื้นทราย ทอง ผลไม้สุก รุ่งเรือง สว่างไสว ส้มแดง (ส้มหนักไปทางสีแดง) หมายถึงเกียรติยศ ความสูงศักดิ์ ตำแหน่งหน้าที่สูง

สีฟ้า มาจากสีน้ำเงินผสมขาว ให้ความรู้สึกกว้างไกล มีความหมายเกี่ยวกับท้องฟ้า น้ำ สวรรค์ หมายถึงความฉลาด ความสิ้นหวัง ความอาลัย ความกว้างไพศาล สีฟ้าอ่อนทำให้ กระชุ่มกระชวย บรรเทาความเศร้า เบิกบาน สงบ เรียบร้อย แตกต่างไปจากสีฟ้าเข้ม

สีเทา ได้มาจากสีดำผสมสีขาว โดยปกติแล้วในทางทฤษฎีสี ไม่ถือเป็นสี ถือเป็นน้ำหนักของ แสงและเงาที่อยู่ระหว่างขาวกับดำ (สว่างสุด มืดสุด) ให้ความรู้สึกอ่อนโยน เศร้า สงบ เงียบขรึม สดุดใจ นิ่ง ธรรมดา เรียบร้อย ชราภาพ เป็นสีที่เข้ากับสีอื่นได้ทุกสี เป็นสีที่ประนีประนอมกับสีอื่น ได้ดี และสามารถใช้ลดความขัดแย้งระหว่างสีอื่นลงได้ สีทุกสีจะอ่อนแอลงเมื่ออยู่บนพื้นสีเทา หรือ จะอ่อนแอลงเมื่อถูกผสมด้วยสีเทา เช่นสีแดงสดวางบนพื้นสีที่เขียวอมเทา การตัดกันของทั้งสองสี จะลดลง สีเขียวจะอ่อนแอลงจากเดิม

สีดำ สีดำในทางทฤษฎีสี ไม่ถือเป็นสีเช่นเดียวกับสีเทา แต่ให้ความรู้สึกได้ ชาวตะวันตกถือว่าเป็นสีแห่งความเศร้า ความตา ความกลัว มนุษย์มักจะกลัวความมืด สีดำจึงแทนความลึกลับ ความ โหดร้าย จึงมีคำเรียกสีดำในทางไม่ดีต่างๆ เช่น มือมืด ขงสีดำของโจรสลัด ข่าวย้าย บัญชีดำ ฯลฯ สีดำหมายถึง ความกักขฬะ นรก ความอ้างว้างเปล่าเปลี่ยว หนักแน่น ว้างเปล่า มีพลัง อันตราย เนื่องจากสีดำมืดทึบ เมื่อใช้ร่วมกับสีอื่นจะทำให้สีอื่นเด่นชัดขึ้น หากใช้สีดำมากๆ จะรู้สึกอึดอัดบีบรัดไม่เป็นสุข สีดำในทุกสังคมส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับความตาย ความหายนะ มีความหมายไปในทางที่ไม่ดีมากกว่าดี

สีขาว สีขาวในทฤษฎีสี ไม่ถือเป็นสีเดียวกับดำและเทา แต่ให้ความรู้สึกได้ดี สีขาวอยู่ตรงข้ามสีดำ เป็นสีคู่กันที่อยู่ห่างกันมากที่สุด สีขาวจะรู้สึกสะอาด ร่าเริง สดใส ใหม่ บริสุทธิ์ เยาววัย ไร้เดียงสา ความจงรักภักดี ปลอดภัย หัวเหว ความดีงาม พรหมจรรย์ การยอมแพ้ สีขาวมองเห็นได้ในระยะไกล และไม่สามารถจะมองเห็นสีขาวเป็นสีอื่นได้ การใช้สีขาวมากๆ ทำให้ดูจืดชืดไม่น่าสนใจ ใช้สีขาวร่วมกับสีอื่นทำให้สีอื่นดูสะอาดสดใสขึ้น

สีน้ำตาล ให้ความรู้สึกหนักแน่นมั่นคง สีน้ำตาลใช้มากจะรู้สึกแห้ง หากใช้ร่วมกับสีส้ม และเหลืองจะดูแห้งแล้งไม่สดชื่น สีน้ำตาลใช้ร่วมกับสีฟ้าหรือสีดำได้ดี สีน้ำตาลอ่อน ให้ความรู้สึกถึงเครื่องใช้งานในบ้าน เช่น เครื่องหนัง โต๊ะเก้าอี้ เสื้อผ้า เป็นต้น

สีวรรณะร้อน หมายถึงสีร้อนหลายๆ สีอยู่รวมกัน ในบรรยากาศเดียวกัน สีวรรณะร้อนให้ความรู้สึกอยู่ใกล้ตัว วัตถุที่มีสีร้อนจะดูโตขึ้น โดยเฉพาะเมื่ออยู่บนพื้นสีเย็นหรือพื้นสีเข้ม หรืออยู่ใกล้ชิดกับสีอื่น สีร้อนโดยทั่วไปจะให้ความรู้สึกตื่นเต้น ประสาทจะตื่นตัวตลอดเวลา

สีวรรณะเย็น หมายถึงสีเย็นหลายๆ สีอยู่รวมกัน ในบรรยากาศเดียวกัน สีวรรณะเย็นให้ความรู้สึกอยู่ไกลออกไป วัตถุที่มีสีเย็นจะดูเล็กลง และถอยห่างออกไปจากพื้น โดยเฉพาะเมื่ออยู่บนพื้นสีร้อนหรืออยู่ชิดติดกับสีอื่น สีเย็นโดยทั่วไปจะให้ความรู้สึกทางด้านผ่อนคลาย เยือกเย็น

สีเข้ม หมายถึงสีที่ผสมสีดำหรือสีที่ดูหนัก เช่น สีน้ำเงิน สีม่วงน้ำเงิน สีน้ำตาลดำ หรือสีอื่นๆ ที่ผสมดำมากๆ สีดังกล่าวจะมีน้ำหนักมากกว่าสีที่ผสมสีขาวหรือสีอ่อน เช่น สีเหลือง สีส้ม สีแดง สีเข้มให้ความรู้สึกบึกบึน เหมือนวัตถุที่แข็งแรง สีแดงเข้ม (แดงผสมดำ) สีม่วงเข้ม สีเขียวเข้ม สีน้ำเงินเข้ม มักจะเป็นสีที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติ นอกจากนี้สีเข้มมักจะพบเห็นบ่อยในวงการแฟชั่น เครื่องแต่งกายของผู้ชาย สีเข้มสำหรับเครื่องใช้ภายในบ้านจะทำให้รู้สึกมีราคามากขึ้น เช่น เครื่องเสียงมักจะเป็นสีดำ แทนที่จะเป็นสีชมพู หรือสีอ่อนอื่นๆ สีเข้มในงานกราฟิก มักจะนำมาเป็นสีของหัวเรื่อง จะวางบนพื้นที่อ่อนกว่า เพื่อเน้นให้มองเห็นชัดเจนนั่นเอง

สีอ่อน สีทุกสีไม่ว่าจะร้อนแรงปานใด เมื่อถูกผสมด้วยสีขาวจะให้ความรู้สึกอ่อนโยนลงทันที เช่น สีแดงสด เมื่อผสมขาวมากๆ จะกลายเป็นสีชมพูอ่อน มีความอ่อนหวาน นุ่มนวล สีอ่อนนักตกแต่งภายในนิยมใช้มากกว่าสีทึบ ทั้งนี้เพราะสีทึบดูแล้วหนัก เจ็บ เศร้า เครียด สีอ่อนดูแล้วสบายตากว่า ผ่อนคลายกว่า สีอ่อนเป็นสีที่นิยมใช้สำหรับแฟชั่นเสื้อผ้าของสตรีวัยทำงาน ซึ่งทำให้ดูราบเรียบ สะอาด สง่างาม อ่อนหวาน ในงานกราฟิก หากใช้สีอ่อนทั้งหมดในงานจะทำให้ดูจืดชืดไม่น่าสนใจ

สีจางหรือสีหม่น ได้แก่สีที่ผสมด้วยสีเทา สีสดใดทุกสีเมื่อผสมด้วยสีเทา จะลดความสดใสลงและจะจางหมองมากขึ้น ขุ่นมัวขึ้น ทำให้รู้สึกเหมือนมองไม่ชัดเจน บรรยากาศของโครงสร้างที่ผสมด้วยสีเทาทุกสี จะให้ความรู้สึกเหมือนในฝัน ไม่สดใสคมชัด เพื่อความน่าสนใจของงาน จึงไม่ควรใช้โครงสร้างทั้งหมดควรมีสีสสดใสผสมอยู่บ้าง

สีสดใส หมายถึงสีแท้ ไม่ว่าสีนั้นจะสว่างหรือเข้ม เหลืองหรือน้ำเงิน สีที่ยังไม่ได้ถูกผสมด้วยขาว-เทา-ดำ ถือเป็นสีแท้ทั้งสิ้น สีสดใส คือสีที่มีความสุกสว่างสูงสุดของสีนั้นๆ จะพึงมี ถ้าเรา

นำสีสไตสูงๆ มาเรียงชิดติดกัน ผลที่ได้จะเหมือนกับเราฟังเสียงที่มีระดับเสียงดังเท่าๆ กันหลายๆ เสียงพร้อมกัน สีสไตนิยมใช้ในร้านอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ด (ร้านอาหารประเภทกล่อง ใช้เวลาปรุงและรับประทานรวดเร็ว) นิยมใช้เป็นสีของเด็กเล่น เสื้อผ้าเด็ก ธรรมชาติของเด็กจะเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง การจ้องมองสีสไตหลายๆ สีพร้อมๆ กันนานๆ ประสาทตาจะรู้สึกล้า เช่นเดียวกับการฟังเสียงดังเป็นเวลานานๆ ประสาทหูจะรู้สึกล้าเช่นกัน

ความหมายของรูปร่างและรูปทรง

ความหมายรูปร่าง ใช้เรียกบริเวณที่มีลักษณะ 2 มิติ ซึ่งเป็นบริเวณที่แบนราบ โดยมีเส้นรอบนอกบ่งบอกรูปร่างชัดเจน อาจเป็นรูปของเนื้อที่ว่าง หรือรูปของเนื้อที่ที่เป็นรูปก็ได้ รูปร่างจะประกอบด้วยด้านเพียง 2 ด้านเท่านั้น คือ ด้านกว้าง และด้านยาว จะไม่ปรากฏด้านลึกหรือด้านหนา ลักษณะ 2 มิติจะไม่พบในวัตถุสิ่งของรอบตัวเรา มีคำกล่าวว่า หากทำให้วัตถุรอบตัวเราเป็น 2 มิติได้ วัตถุนั้นก็สามารถล่องหนได้ กล่าวคือ หากวัตถุนั้นหันด้านหนามายังเรา ก็จะมองไม่เห็นเปรียบเทียบกับแผ่นกระดาษบางๆ ซึ่งปกติมีลักษณะเป็น 3 มิติ เราสามารถมองเห็นกระดาษได้เต็มที่ เมื่อหันด้านกว้าง-ยาว สู่เรา แต่จะมีปัญหาการเห็นหากกระดาษแผ่นนั้นหันด้านหนาสู่ตาเรา โลกแห่งความจริงรอบตัวเราเป็นโลกของ 3 มิติ ไม่ใช่โลกของ 2 มิติ

ความหมายรูปทรง ใช้เรียกบริเวณ หรือรูปร่างวัตถุสิ่งของที่มีลักษณะ 3 มิติ หรือมีด้านครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกว้าง ด้านยาว และด้านลึก รูปทรง 3 มิติ ถ้าแสดงโดยเส้นจะมีเส้น 2 ลักษณะเกิดขึ้นเสมอ คือ เส้นรอบนอก และเส้นภายในรูป ซึ่งเส้นรอบนอกของวัตถุบางชนิดอาจเหมือนกันได้ แต่เส้นภายในแตกต่างกัน เราสามารถรับรู้ลักษณะ 3 มิติ ได้ทั้งในงานจิตรกรรม ภาพพิมพ์ งานสถาปัตยกรรม และงานประติมากรรม

ความหมายของลักษณะผิวและลักษณะผิวกับความรู้สึก

ลักษณะผิว หมายถึง ลักษณะผิวรอบนอกของวัตถุ หรือลักษณะผิวหน้าของบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากเส้น สี รูปร่างรูปทรง ช่องว่าง และแสงเงาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือผสมผสานกัน สร้างลักษณะซ้ำๆ กัน ปรากฏให้รับรู้ในลักษณะ 2 มิติ หรือ 3 มิติก็ได้ ให้ความรู้สึกอ่อนนุ่ม หยิบกระด้าง ขรุขระ มันลื่น ฯลฯ จากการมองเห็นหรือสัมผัสด้วยมือ

ลักษณะผิวกับความรู้สึก ความรู้สึกที่เราได้รับการมองลักษณะผิว มาจากความรู้สึกที่เราเคยได้รับการสัมผัสวัตถุของจริงด้วยผิวหนังมาก่อน เช่น เราเคยสัมผัสเปลือกไม้พบว่ารู้สึกขรุขระ เราจะเกิดการเรียนรู้ว่าลักษณะผิวลักษณะนั้นขรุขระ เมื่อเรามองเห็นจะรู้สึกได้ โดยไม่ต้องสัมผัสด้วยผิวหนังอีก เรารู้ว่าผิวเปื่อยหรือเป็นมันจะสะท้อนแสงมากกว่าผิวแห้งสีทึบหรือด้าน ผิวหยาบจะมองเห็นชัดเจนกว่าผิวเรียบ ผิวเรียบจะมีน้ำหนักน้อยกว่าผิวหยาบ ผิวหยาบจะดูแปลกและมีความเคลื่อนไหวในตัวเอง ผิวเรียบหรือผิวเป็นระเบียบจะดูนุ่ม และอ่อนแอไม่มีกำลัง ฝ้ามัวหรือสะท้อนแสง ให้ความรู้สึกผลัดออกและปะทะสายตาได้ดี ฝ้าผิวเรียบมันวาว ให้ความรู้สึกลื่น คล่องตัว รวดเร็ว เช่น รถยนต์ต้องมีผิวเรียบ ผิวขรุขระ หยาบ สูงๆ ต่ำๆ จะให้ความรู้สึกมันคง แข็งแรง ในการเรียกลักษณะผิว มีคำใช้อยู่เพียงไม่กี่คำ เช่น ผิวเรียบ ผิวหยาบ ผิวมัน ผิวลื่น ผิวขรุขระ ผิวแหลมคม ผิวนุ่ม ผิวละมุนละไม ผิวขุ่นเหียง ผิวกระด้าง ขรุขระน่ารังเกียจ ขรุขระมีขน นุ่มสบายมือ ความจริงแล้วลักษณะผิวมีลักษณะมากมายกว่าชื่อที่ใช้เรียกมากนัก เนื่องจากมีความใกล้เคียงกันมากการตั้งชื่อจึงมีความยุ่งยาก ทั้งนี้เพราะตั้งชื่อโดยใช้ความรู้สึกเป็นเกณฑ์ เหมือนกับสมัยหนึ่ง การตั้งชื่อสีก็ไม่สามารถตั้งชื่อได้มากนัก แต่ความจริงแล้วสีมีมากกว่าชื่อที่มีอยู่ จนกระทั่งพบระบบการตั้งชื่อสีโดยใช้ตัวเลข จึงสามารถตั้งชื่อได้มาก ในภายหน้าอาจมีผู้คิดระบบตัวเลขสำหรับตั้งชื่อลักษณะผิวก็เป็นได้

ความหมายของบริเวณว่าง แสงและเงากับความรู้สึก

บริเวณว่าง หมายถึง บริเวณที่ไม่มีวัตถุหรือสิ่งใดปรากฏอยู่ เราสามารถรับรู้บริเวณว่างนั้นได้ด้วยประสาทสัมผัส จากการเห็น การใช้ผิวหนังสัมผัส การใช้หูฟัง ตัวอย่างเช่น เราทราบว่างระหว่างเสียงกลองพาเหรด แต่ครั้งที่ตีนั้นจะมีบริเวณว่างเกิดขึ้น เป็นบริเวณว่างของเสียง เรียกว่า ช่วงจังหวะว่าง ซึ่งอาจช้าหรือเร็วแตกต่างกันไปจากการตีกลองในลักษณะอื่น ช่องว่างดังกล่าวไม่มีเสียงอื่นใดแทรกอยู่ เรารับรู้ช่องว่างนี้ได้โดยการฟัง เราหลับตาเดินไปในห้อง ใช้อืมือคลำไปเรื่อยๆ เราสัมผัสได้ถึงบริเวณว่างของเนื้อที่นั้นๆ เด็กๆ ชอบวิ่งเล่นในที่โล่ง เด็กจะรู้สึกถึงอิสระ เรารับรู้ความว่างเหล่านี้ได้โดยใช้ผิวหนังสัมผัส นอกจากนี้ เรายังใช้ประสาทตารับรู้บริเวณว่างได้ด้วย เช่น เรารู้ว่า ต้นไม้ต้นหนึ่งอยู่ห่างจากอีกต้นหนึ่งเล็กน้อยเพียงใด เรามองเห็นบริเวณว่างของวัตถุต่างๆ รอบตัวเรา

แสงและเงากับความรู้สึก บรรยากาศสลัวๆ ยามเย็น ทำให้เราเศร้าได้มากกว่าบรรยากาศตอนเที่ยงวัน ในความมืดนวลกว่าตอนสว่าง ความรู้สึกดังกล่าวนี้สามารถเกิดขึ้นกับเราได้จริง แสงและเงาเกี่ยวข้องกับความรู้สึกไม่มากนัก

การไล่ค่าน้ำหนัก การไล่ค่าน้ำหนักจากอ่อนไปแก่ หรือจากแก่ไปอ่อนจะทำให้สายตาเคลื่อนไหวติดตามไปได้ง่าย และจะติดตามไปเรื่อยๆ จนกว่าค่าน้ำหนักนั้นจะเกิดการตัดกันหรือจบลง การเคลื่อนไหวของสายตาดังกล่าวจะเกิดขึ้นอย่างนุ่มนวล รู้สึกสบายตา (Hurwitz, 1967 อ้างใน สมชาย พรหมสุวรรณ, 2548)

การใช้น้ำหนักตัดกัน การใช้น้ำหนักตัดกันมากๆ อยู่ชิดติดกัน จะเกิดความคมชัดปะทะสายตาได้ดี สายตาจะหยุดนิ่ง ณ จุดที่มีน้ำหนักตัดกัน หากภายในภาพมีน้ำหนักตัดกันเพียงจุดเดียว จะทำให้สายตาหยุดอยู่กับที่ไม่เคลื่อนไหวไปจุดใด

น้ำหนักตัดกันหลายจุด การใช้น้ำหนักตัดกันหลายๆ หลายๆ จุดในภาพ จะเคลื่อนไหววูบวาบ สายตาจะไม่หยุดนิ่ง (ชอุต นิมเสมอ, 2531 อ้างใน สมชาย พรหมสุวรรณ, 2548) และสายตาจะหยุดในจุดที่มีการตัดกันมากที่สุด (Hurwitz, 1967 อ้างใน สมชาย พรหมสุวรรณ, 2548)

การใช้น้ำหนักเข้มน้ำหนักเดียว การใช้น้ำหนักเข้มเพียงอย่างเดียวในภาพ จะให้ความรู้สึกลึกลับ เศร้า น่ากลัว หากใช้น้ำหนักอ่อน ปริมาณเล็กน้อยบนพื้นเข้ม โดยกระจายออกไปหลายจุด จะทำให้ภาพรู้สึกน่าสนใจชวนติดตาม

การใช้แสงและเงา 9 ระยะ การใช้น้ำหนักแสงและเงา 9 ระยะ เรียงกันตามลำดับ บนวัตถุใดหรือบริเวณใด จะทำให้บริเวณนั้นดูกลม หรือแสดงความยาวหรือความหนาของวัตถุนั้นๆ ได้ และทำให้วัตถุนั้นมองเห็นได้ชัดเจน ไม่ต้องจินตนาการ แต่ควรระวังว่าหากใช้แสงและเงาทุกระยะอย่างเท่าๆ กัน จะทำให้ภาพขาดความน่าสนใจได้ (Hurwitz, 1967 อ้างใน สมชาย พรหมสุวรรณ, 2548) หากใช้วัตถุหลายๆ ชิ้น หรือรูปทรงหลายๆ รูปทรงมีน้ำหนักไล่เรียงกัน จะให้ความรู้สึกตื่นตัวได้

ปริมาณแสงจ้า ปริมาณของแสงกลางแจ้งหรือภายในอาคาร มีผลต่อการรับรู้เรื่องขนาดของบริเวณว่างด้วย เช่น ทางเดินภายในอาคารที่มีแสงสว่างน้อย จะรู้สึกว่าทางเดินนั้นมีเนื้อที่น้อยกว่าปกติ

วัตถุย้อนแสง เราจะมองเห็นวัตถุแบน หากมองวัตถุนั้นย้อนแสง เราจะมองวัตถุนั้นโตหรือหนาขึ้น หากแสงเข้าทางด้านข้าง และมีเงาตกทอดทางด้านตรงกันข้าม

น้ำหนักรูปและพื้นตัดกัน วัตถุที่มีน้ำหนักรูปตัดกันระหว่างรูปและพื้น จะมองเห็นแยกแยะได้ชัดเจน แต่หากมีวัตถุหลายๆ อย่างมีน้ำหนักรูปตัดกันมากมาย อยู่ปะปนในที่เดียวกันจะทำให้สภาพการมองเห็นแย่ง ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวาย พื้นและรูปที่ตัดกันน้อย ทำให้รู้สึกอ่อนแอ ไม่มีพลัง (Hurwitz, 1967 อ้างใน สมชาย พรหมสุวรรณ, 2548)

ให้ความเป็น 2 มิติ และ 3 มิติ แก่รูปวัตถุหรือรูปทรงที่มีแสงน้อยไม่เรียงกันตามลำดับ วัตถุนั้นจะรู้สึกแบนราบ วัตถุใดมีแสงและเงาเรียงกันตามลำดับ มีมากกว่า 3 ระดับขึ้นไป วัตถุนั้นจะรู้สึกกลมได้

โครงสร้างและบทบาทของวัด

ความหมายของวัด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (นิรนาม, 2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัด หมายถึง สถานที่ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งปกติมีพระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ รวมทั้งมีพระภิกษุสงฆ์อยู่อาศัย

วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (2539) ได้กล่าวว่า “วัด” เป็นศูนย์กลางของสังคมไทย และเป็นแกนนำของสังคมในอดีตอย่างยิ่งยวด เพราะวัดเป็นแหล่งของผู้รู้สรรพวิชาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง พุทธศาสตร์ อักษรศาสตร์ หรือแม้แต่เรื่องของศิลปกรรมและศิลปวัฒนธรรม โดยทั่วไปหมายถึง สถานที่ทางศาสนาสำหรับประกอบศาสนพิธีต่างๆ รวมทั้งเป็นที่พำนักของสงฆ์และนักบวช ส่วนคำว่า “วัดไทย” หมายถึง วัดทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท นอกจากนี้ปัจจุบันยังหมายความว่าวัดที่ชุมชนชาวไทยไปสร้างไว้ในต่างประเทศ เพื่อเป็นที่พำนักของพระสงฆ์ไทยที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา และเป็นสถานที่ประกอบศาสนพิธีของพุทธศาสนิกชนชาวไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศนั้นๆ แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงวัดไทยเฉพาะที่อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น

วัดไทย มีพัฒนาการมาตั้งแต่สมัยที่พระสงฆ์นำเอาพระพุทธศาสนาจากประเทศอินเดียเข้ามาเผยแผ่ยังดินแดนที่เป็นสยามประเทศ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 9-10 หรือตอนต้นสมัยทวารวดี พระสงฆ์ที่เดินทางเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เมื่อไปถึงเมืองใดๆ และได้มีโอกาสเผยแผ่สั่งสอนผู้คน ให้รู้จักเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา และศรัทธาเชื่อถือในพระธรรมคำสั่งสอนเป็นที่มั่นแล้ว พระสงฆ์ก็จะจัดการให้มีวัดขึ้นเป็น “ศาสนสถาน” สำหรับเป็นที่พำนักและปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ รวมทั้งเป็นสถานที่สำหรับแสดงธรรมแก่ผู้คนในเมืองนั้นๆ ให้พระพุทธศาสนามั่นคงถาวรต่อมาเป็นลำดับ

โครงสร้างและบทบาทของวัด

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2551) วัดโดยทั่วไปนิยมแบ่งเขตพื้นที่ภายในวัดออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ซึ่งแต่ละส่วนมีโครงสร้างและบทบาท ดังต่อไปนี้

เขตพุทธาวาส เป็นพื้นที่สำหรับพระสงฆ์ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นเสมือนสัญลักษณ์แห่งสถานที่ประทับขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้า เขตพุทธาวาสประกอบไปด้วยโครงสร้างและบทบาท ดังนี้

- พระเจดีย์ พระมณฑป พระปราสาท มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่สร้างเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางหลักของวัด
- พระอุโบสถ มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในการทำสังฆกรรม
- พระวิหาร มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาระหว่างพระสงฆ์และฆราวาส
- เจดีย์ มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ใช้บรรจุอัฐิ หรือประกอบเพื่อให้ผังรวมสมบูรณ์
- หอระฆัง มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ใช้เป็นเครื่องตีบอกเวลาสำหรับพระภิกษุสงฆ์
- ศาลาต่างๆ เช่น ศาลาราย มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ใช้เป็นที่นั่งพักของผู้มาเยือน ศาลาทิศ มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ใช้ล้อมอาคารสำคัญสำหรับให้ภิกษุสงฆ์นั่งพัก หรือประกอบเพื่อให้ผังรวมสมบูรณ์
- พระระเบียง มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ล้อมอาคารหลักสำคัญหรือล้อมแสดงขอบเขตแห่งพุทธาวาส
- พลับพลาเปลื้องเครื่อง มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ใช้สำหรับเป็นที่พระมหากษัตริย์เปลี่ยนชุดฉลองพระองค์ในวาระที่ทรงเสด็จพระราชดำเนินเพื่อบำเพ็ญพระราชกุศล

เขตสังฆาวาส หมายถึง ขอบเขตบริเวณพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัด ที่กำหนดไว้ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับพิธีการใดทางศาสนาโดยตรง

- กุฏิ มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ใช้สำหรับอาศัยหลับนอน
- กัปปิยกุฏิ มีบทบาทคือ เป็นโรงเก็บอาหาร
- หอฉัน มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ใช้เป็นที่ฉันภัตตาหาร
- วัจจกุฏิ มีบทบาทคือ เป็นอาคารสำหรับใช้ขับถ่าย
- ศาลาการเปรียญ มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ใช้เป็นที่เรียนหนังสือของพระสงฆ์
- หอไตร มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ใช้เก็บรักษาคัมภีร์ทางศาสนา
- ชันดาฆร มีบทบาทคือ เป็นโรงรักษาไฟและต้มน้ำ
- ธรรมศาลา มีบทบาทคือ เป็นโรงเทศนาธรรม
- ห้องสรงน้ำ มีบทบาทคือ เป็นอาคารที่ใช้เป็นท่าและทางเข้าสู่วัดทางน้ำ

เขตธรณีสงฆ์ หมายถึง เขตพื้นที่ในพระอารามที่วัดกำหนดพื้นที่บางส่วนที่เหลือจากการแบ่งเขตสำคัญ คือ เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส ให้เป็นพื้นที่สำหรับเอื้อประโยชน์ใช้สอยในเชิงสาธารณะประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ของวัด ใช้เป็นพื้นที่เปิดโล่ง เพื่อสร้างความร่มรื่นให้วัด หรือใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารอื่นๆ เช่น สร้างเมรุสำหรับฌาปนกิจศพชุมชน ตั้งโรงเรียนเพื่อการศึกษาแก่สังคม แบ่งพื้นที่ให้คฤหัสถ์เช่าเพื่อใช้เป็นแหล่งทำมาหากิน อาทิการสร้างตึกแถว หรือทำเป็นตลาด เป็นต้น

ภูมิทัศน์และกระบวนการสร้างสรรค์เมือง

ความหมายของเมือง

วรรณรินทร์ พัฒนะเนก (2543) ได้ให้ความหมายของ “เมือง” คือ การตั้งถิ่นฐานถาวรขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยสิ่งปลูกสร้างถาวร (อาคารบ้านเรือน) มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสาธารณูปโภค (เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์) เมืองจะเป็นที่อยู่อาศัยของประชากรจำนวนมาก มีความหนาแน่นอยู่ในระดับสูง ประชากรของแต่ละเมืองจะประกอบไปด้วยคนต่างหน้าที่ ต่างวัย ต่างสถานภาพ และโดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม เมืองจะมีระบบการบริหารและการปกครองเป็นของตนเอง ลักษณะเด่นชัดประการหนึ่ง คือ เมืองจะประกอบด้วยกลุ่ม

องค์กรทางสังคมต่างๆ มากมาย นอกจากนี้เมืองยังเป็นศูนย์กลางของขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ และอาจกล่าวได้ว่าในอดีตที่ผ่านมา เมืองเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และการศึกษา เป็นศูนย์กลางด้านพาณิชยกรรม ศูนย์กลางด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ฯลฯ อย่างไรก็ตาม เมืองบางแห่งก็ทำหน้าที่เฉพาะด้าน เช่น เมืองหน้าด่าน (ในอดีต คอยป้องกันการรุกราน) หรือเมืองอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ เมืองท่องเที่ยว เมืองการศึกษา เมืองการเกษตร ฯลฯ

นอกจากนี้ บุญนาค ตีวงกุล (2545) ได้กล่าวถึงว่าภูมิทัศน์ของเมืองคือภาพรวมของเมือง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบเมือง การรวมองค์ประกอบเมือง และลักษณะความงามของเมือง กล่าวคือเมืองประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้ ลักษณะธรรมชาติของพื้นที่ เช่น คลอง แม่น้ำ บึง ภูเขา ป่าละเมาะ สิ่งเหล่านี้ทำให้บรรยากาศภายในเมืองโปร่งสบาย ให้ความรู้สึกผ่อนคลาย และดึงดูดใจอาคารและส่วนประกอบอาคาร ได้แก่ อาคาร สิ่งก่อสร้างต่างๆ บ้าน ตึกแถว อนุสาวรีย์ ป้าย ลานทางเข้าอาคาร ฯลฯ ที่ว่าง ได้แก่ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามเด็กเล่น ลานอเนกประสงค์ ฯลฯ มนุษย์และกิจกรรม องค์ประกอบส่วนนี้ทำให้เมืองมีการเคลื่อนไหว บางกิจกรรมดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมงาน เช่น งานสงกรานต์ งานโยนบัว เป็นต้น บางกิจกรรมจัดขึ้นเพื่อนักท่องเที่ยว เช่น งานอาหารและผลไม้ของจังหวัดนครปฐม รวมถึงกิจกรรมประจำวัน เช่น คนเดินทางรอรถเมล์ ซื้อ-ขายสินค้า เสี่ยงพุดคุย ฯลฯ ถนนและทางเดิน ได้แก่ ทางเท้า ทางจักรยาน ทางรถไฟ รวมถึงแม่น้ำลำคลอง ที่เชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของเมืองเข้าด้วยกัน

การรวมองค์ประกอบของเมือง

การรวมองค์ประกอบของเมือง แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

ระดับผังเมืองรวม เป็นการวางแผนองค์ประกอบสำคัญเพื่อควบคุมการเจริญเติบโตของเมือง เช่น วางแผนตัดเส้นทางหลัก เส้นทางรอง การใช้ประโยชน์พื้นที่ การจัดวางอาคารให้สวยงาม มีการใช้แนวกั้นเป็นช่องมอง มีจุดเน้นตามที่ต่างๆ เช่น น้ำพุ รูปปั้น ตามมุมมองต่างๆ เพื่อให้เกิดภาพที่งดงาม

ระดับผังเมืองเฉพาะ เป็นการกำหนดรายละเอียดของเมืองเฉพาะแห่ง เช่น กำหนดระยะถอยร่นของอาคาร วางระบบป้ายให้เป็นระเบียบ การจัดระเบียบการขายสินค้าริมทางเท้า วาง

รูปแบบทางเท้า สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายด้วยสวนหย่อมขนาดเล็ก ทางเท้า ลานหน้าอาคาร ริมแม่น้ำลำคลอง ที่ว่างเล็กๆ ในเมือง เป็นต้น

การวางองค์ประกอบต่างๆ ในกรอบสายตาให้เป็นภาพเอกภาพ ต้องคำนึงถึงรูปทรง ขนาด สัดส่วน สี ผิวสัมผัส จะจัดวางอย่างไรให้เกิดเอกภาพ การวางใกล้กัน การวางให้ต่อเนื่อง การใช้ความต่าง การเว้นระยะ หรือใช้เส้นนำสายตา

ลักษณะความงามของเมือง

สภาพแวดล้อมเมืองที่สร้างความประทับใจที่ดีมาจากการเป็นระเบียบ ความสบาย เมืองมีภาพลักษณ์ชัดเจน มีเอกลักษณ์ และมีความงาม คุณสมบัติเหล่านี้มาจากการจัดองค์ประกอบต่างๆ ของเมือง อันได้แก่ สภาพธรรมชาติ อาคาร ที่เว้นว่าง ทางสัญจรและกิจกรรมมนุษย์เข้าด้วยกันเป็นสัดส่วนที่เมืองมองโดยภาพรวมดูเหมาะสมและกลมกลืนกัน รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบความงามของเมือง มีดังนี้

1. ความเป็นระเบียบ เมืองดูสวยงามน่าอยู่ ถ้าองค์ประกอบต่างๆ ในเมืองได้รับการจัดวางอย่างเป็นระเบียบ ผู้คนสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้สะดวก การเดินทางติดต่อทำได้ราบรื่น สามารถหาสิ่งที่ต้องการได้ง่าย ความเป็นระเบียบมาจากส่วนประกอบของเมือง เช่น อาคารต่างๆ มีรูปแบบและการวางตัวที่เป็นระเบียบ สะดวกต่อการติดต่อ มีโครงข่ายถนนเชื่อมโยงกันอย่างมีลำดับ จัดที่ว่าง สถานที่สาธารณะอยู่ในที่สะดวกต่อการเข้าไปใช้บริการ ไม่สับสนวุ่นวาย หรือตั้งอยู่ห่างไกลส่วนประกอบของเมืองไม่สกปรกชำรุดหักพัง

2. ความสบาย เมืองที่น่าอยู่คือเมืองที่อยู่ได้อย่างเป็นสุข เพราะมีสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่มีฝุ่นควันพิษ เสียงดังรบกวน ไม่สกปรก หรือมีพื้นที่คับแคบแออัด อากาศไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป ในเขตร้อนไม่ควรสร้างลานคอนกรีตขนาดใหญ่รับแดด เช่น ลานจอดรถตามห้างสรรพสินค้า ซึ่งเพิ่มความร้อนให้กับบริเวณใกล้เคียง ควรปลูกต้นไม้ทั้งไม้ยืนต้นที่ให้ความร่มรื่น ไม้เลื้อยหรือไม้คลุมดินที่ให้ทั้งความชุ่มชื้นกับอากาศและความสวยงามสดชื่นกับสถานที่ มีที่หลบแดด ฝน เมืองที่แม่น้ำลำคลอง หรือทะเลสาบนับว่าได้เปรียบเสริมภูมิทัศน์เมืองให้สวยงามและให้อากาศที่สดชื่น การเปิดพื้นที่ชายคลอง ริมแม่น้ำ ริมทะเลสาบให้คนมาพักผ่อนสัมผัสธรรมชาติ ทำให้เกิดความผูกพันกับท้องถิ่นได้นั่นถือเป็นต้นทุนทางสังคมในการพัฒนา ปัญหาสำคัญที่ทำให้เมืองอยู่ไม่สบาย คือ

ปัญหาการจราจรติดขัด อากาศร้อนอบอ้าวเต็มไปด้วยฝุ่น คิววันพิช และเสียงดังรบกวนจากยานยนต์ต่างๆ การเพิ่มจำนวนรถยนต์อย่างรวดเร็ว โดยไม่มีการควบคุมให้เหมาะกับถนนหรือที่จอดรถที่มีทำให้เมืองไร้ระเบียบทางเท้าที่มีอยู่ทั่วไปกลายเป็นที่หาบเร่แผงลอยจนใช้ไม่สะดวก ทางเท้าในย่านกลางเมืองสิงคโปร์ เป็นทางขนานกับถนนสายหลัก มีสวนหย่อมยาวคั่นระหว่างถนน มีม้านั่งยาววางเป็นระยะ บางแห่งมีการเว้นที่ว่างระหว่างอาคารให้เป็นสวนหย่อมและมีไม้ใหญ่ร่มรื่น ทำให้การเดินทางเท้าในเมืองเป็นไปอย่างมีความสุข เพราะเส้นทางร่มรื่นสวยงาม เมืองในยุโรปส่วนใหญ่จะมีการปิดถนนให้เป็นถนนคนเดินในบางช่วงเวลา สำหรับกรุงเทพฯ มีการปิดถนนสโลมในเสาร์-อาทิตย์ ในเดือนธันวาคม 2545 มีโครงการหน้าบ้านนำมอง ปลุกดันไม้ให้ร่มเงาตามทางเท้าและจัดเส้นทางจักรยานขับขี่ปลอดภัยบนถนนบางสาย นโยบายเช่นนี้หากมีการรณรงค์ให้ปฏิบัติในเมืองต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่มีพื้นที่ไม่กว้างขวางนัก ก็จะช่วยลดภาวะมลพิษและความคับคั่งของการจราจรได้มาก

3. ภาพลักษณ์ของเมือง เป็นการรับรู้สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพทั่วไปของเมืองเป็นความทรงจำมากกว่าสิ่งที่มองเห็นด้วยสายตาอย่างเดียว เมืองแต่ละแห่งมีสิ่งที่พิเศษหลายอย่างแตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้กระทบต่อความรู้สึกรับรู้ของผู้คนจำนวนมากแตกต่างกันตามพื้นฐานของแต่ละบุคคล แต่ละคนจะสร้างมโนภาพเมืองจากกายภาพสัมพันธ์กับส่วนอื่นๆ ที่เป็นประสบการณ์ซ้อนทับและต่อเติมขึ้นในมโนภาพเป็นภาพลักษณ์ของเมือง ภาพลักษณ์จึงเป็นภาพรวมของสิ่งที่ผู้คนตัดต่อจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพบวกกับการรับรู้ของแต่ละคน องค์ประกอบที่ผู้คนมักใช้ในการสร้างมโนภาพเมืองคือ ทางสัญจร ย่านต่างๆ ขอบเขตหรือจุดสิ้นสุดของแต่ละย่าน จุดสังเกตและจุดศูนย์รวมกิจกรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ด้านที่ประกอบเป็นโครงสร้างของเมือง และผังมีปัจจัยอื่นที่ทำให้เมืองแต่ละแห่งมีภาพลักษณ์เฉพาะตัวอีก อาทิ รูปทรงของเมือง ลักษณะภูมิประเทศ พืชพรรณธรรมชาติ ภูมิอากาศ รูปร่างของเมือง และรายละเอียดอื่นๆ

4. เอกลักษณ์ของเมือง เมืองทุกแห่งมีเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน เช่น ภูมิประเทศสวยงาม มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีอาชีพน่าสนใจ เป็นแหล่งวัฒนธรรม แหล่งอาหาร เป็นต้น สุโขทัย กำแพงเพชร อุรุษยา จัดเป็นเมืองประวัติศาสตร์ นครปฐมเป็นเมืองศูนย์กลางพุทธศาสนา การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทางเกษตร ศูนย์อาหาร และเชียงใหม่ นครพนม มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม สงขลา มีร้านอาหารเล็กๆ รสอร่อย บรรยากาศสงบสวยงาม เหมาะกับการพักผ่อน และความเป็นเมืองที่เหมาะสมกับสภาพบรรยากาศ พืชพรรณของจังหวัดจัดเป็นพืชพรรณที่มีชีวิตเช่นเดียวกับพืชพรรณที่จังหวัดพะเยา น่าน ฯลฯ ที่แสดงถึง

ประวัติศาสตร์ของดินแดนแห่งนั้น มีผู้คนและเด็กๆ ในท้องถิ่นแวะเวียนเข้ามาเรียนรู้และผูกพันจนรักแผ่นดินบ้านเกิด เอกลักษณ์ของเมืองเป็นสิ่งภูมิใจของคนในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันคนต่างถิ่นที่เข้ามาสัมผัสจะเกิดความเข้าใจ พึงพอใจ และเกิดความสัมพันธ์กับเมืองด้วย

5. ความงาม เมืองที่มีธรรมชาติสวยงาม เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ เนินเขา อ่าว หรือมีองค์ประกอบเมืองกลมกลืนสัมพันธ์กัน สนับสนุนกัน เช่น รูปแบบ สีสันอาคารและสิ่งแวดล้อมกลมกลืนหรือตัดกันอย่างเหมาะสมช่วยให้เกิดความงาม มีพื้นที่สีเขียวที่สร้างความร่มรื่นและสวยงาม ถนนบางสายมีทิวทัศน์สวยงาม เพราะมีอาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมโดดเด่น มีเฟอร์นิเจอร์ประดับถนน (เสาไฟฟ้า ที่ปักผู้โดยสาร สัญญาณไฟ ถังขยะ) ที่ออกแบบได้กลมกลืนกับสถานที่ สวนหย่อมประกอบถนนหรือสวนป่าริมทาง กิจกรรมของผู้คนในบริเวณนั้นมีส่วนส่งเสริมให้เมืองสวยงาม ผู้คนที่อยู่อาศัยเป็นสุขและภาคภูมิใจ ผู้ที่ผ่านเข้ามาชื่นชมและประทับใจ

ปัญหาการเติบโตของเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน

สุภาภรณ์ อาภาวัชรธรรม (2541) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมืองเชียงใหม่ไว้ดังนี้

การขยายตัวของพื้นที่สิ่งปลูกสร้างในเมือง การเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่ ได้ทำให้มีความต้องการอาคารใช้สอยประเภทต่างๆ มากขึ้น และการก่อสร้างอาคารเหล่านั้นก็ทำให้มีการใช้ที่ดินผิวดินประเภทต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เปรียบเทียบจากสถิติที่สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ศึกษาไว้ ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2519-2529 พบว่าในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่พักอาศัยเพิ่มขึ้นถึง 15.2% การเปลี่ยนแปลงรองลงมาคือพาณิชยกรรมเพิ่มขึ้น 4.39% ประเภทที่ดินที่ถูกเปลี่ยนแปลงไปมากที่สุดถึง 16.26% คือที่โล่งว่าง รองลงมาคือพื้นที่เกษตรกรรมที่ลดลงถึง 5.10%

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทยได้ศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ในช่วงปี พ.ศ.2531 และ 2535 พบว่าการใช้ประโยชน์ที่เพิ่มมากที่สุดคือ สนามกีฬาและพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งเพิ่มถึง 17.54% ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างสวนหลวง ร.9 ซึ่งเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ รองลงมาเป็นที่ย่านการค้า

ซึ่งมีการขยายตัวในช่วง 5 ปีถึง 13.98% และพื้นที่ที่เพิ่มมากขึ้นเป็นอันดับ 3 คือ พื้นที่ย่านพักอาศัยที่เพิ่มขึ้นถึง 2.40%

ความเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ที่ดินเหล่านี้ มีผลกระทบต่อเมืองเชียงใหม่หลายประการ เช่น การขยายตัวในแนวราบเป็นแนวดิ่ง ในรูปของอาคารอยู่อาศัยแบบคอนโดมิเนียม หอพัก หรือโรงแรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งล้วนเอื้อประโยชน์ให้แก่คนต่างถิ่นมาซื้อเพื่อเป็นบ้านพักหลังที่ 2 หรือหลังที่ 3 อาคารสูงเหล่านี้ได้สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ และถูกต้องด้านจากคนที่ท้องถิ่นซึ่งได้รับผลกระทบจากการสูญเสียความเป็นส่วนตัว การถูกอาคารสูงบังแดดลมและทิวทัศน์ ตลอดจนความแออัดคับคั่งของประชากรและการจราจรในพื้นที่ที่เพิ่มมากขึ้นจากอาคารที่จะเกิดขึ้นใหม่ รวมทั้งความเสียหายที่เกิดแก่อาคารของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบโครงการ อันเนื่องมาจากแรงสั่นสะเทือนของการตอกเสาเข็มขณะก่อสร้างอาคารสูง

ปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภท ปัญหานี้เป็นปัญหาสืบเนื่องมาจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของภาคเหนือ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในแอ่งที่ราบเชียงใหม่ลำพูนมาเป็นเขตที่พักอาศัยรอบๆ เมือง จากการสำรวจของสถาบันวิจัยสังคมพบว่า มีโครงการบ้านจัดสรรกระจายตัวอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่สีเขียวที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมในเขตผังเมืองรวมเชียงใหม่ ทำให้เกิดการสูญเสียผืนดินซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่า มีความอุดมสมบูรณ์ไปอย่างชนิดที่ไม่สามารถเรียกกลับคืนมาหรือสร้างทดแทนใหม่ได้

ปัญหาการจราจรติดขัด เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่เมืองไม่พัฒนาอย่างหนาแน่นและจำกัดอยู่ที่ศูนย์กลางเมือง แต่ขยายตัวอย่างไม่เป็นระเบียบและกระจายตัวไปในพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ชนบท ทำให้การวางระบบการให้บริการของรัฐไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ประชาชนพักอาศัยในเขตชานเมือง แล้วต้องเดินทางเข้ามาทำงานในเมืองโดยรัฐไม่ได้จัดเตรียมระบบการขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพไว้รองรับ ทำให้ประชาชนต้องใช้พาหนะส่วนตัวทำให้เกิดการจราจรคับคั่งและติดขัดบนถนนสายสำคัญที่เชื่อมต่ออำเภอเมืองกับอำเภอต่างๆ รอบนอก

ปัญหามลภาวะทางสายตา หรือมลทัศนหรือทัศนอุจาด ปัญหานี้เป็นมลภาวะอีกประเภทหนึ่งที่กระทบชุมชนเมืองเชียงใหม่อย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นป้ายโฆษณาขนาดต่างๆ ที่ถูกติดตั้ง

ระเกะระกะไร้ระเบียบ หรืออาคารขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นบดบังทัศนียภาพของดอยสุเทพซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ หรือบดบังโบราณสถานคูบ้านคูเมือง หรืออาคารสมัยใหม่ที่มีรูปทรงอาคารซึ่งไม่สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรมล้านนา เช่นสถาปัตยกรรมรูปแบบโรมันหรือแบบโพสต์โมเดิร์น ล้วนก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางสายตา ทำลายเอกลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ และทำลายทรัพยากรที่สำคัญด้านการท่องเที่ยวซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของเมืองทั้งสิ้น

นอกจากนี้ดวงจันทร์ อาภาวัชรธรรม (2541) ได้กล่าวว่า ในอดีตการเติบโตทางเศรษฐกิจในเมืองเชียงใหม่เป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ปัญหาเรื่องความรกรากจากป้ายโฆษณาสินค้าประเภทอุปโภคและบริโภคจึงมีไม่มากนัก แต่ในช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2529 เป็นต้นมาได้มีป้ายโฆษณาเกิดขึ้นมากมายในเมืองเชียงใหม่ หลายแห่งอยู่ในที่ที่ไม่เหมาะสมเช่น ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ถูกติดตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดสำคัญ เช่น วัดพระสิงห์วรมหาวิหารเพื่อโฆษณาเทศกาลบางอย่างและบดบังหอนาฬิกาของวัด ซึ่งมีความงดงามประดุจเป็นเพชรน้ำเอกของสถาปัตยกรรมล้านนา ตามสี่แยกต่างๆ แม้แต่บนกำแพงเมืองเก่าก็มีป้ายโฆษณาขนาดใหญ่โฆษณาสินค้าอยู่บนตึก ตามถนนสายต่างๆ ตามริมฝั่งน้ำมีป้ายหลากหลายชนิดติดตั้ง และบดบังสายตาที่จะนำไปสู่การมองเห็นทัศนียภาพรอบๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางทัศนียภาพ ซึ่งสามารถรวบรวมเพื่อประกอบการศึกษาได้ ดังนี้

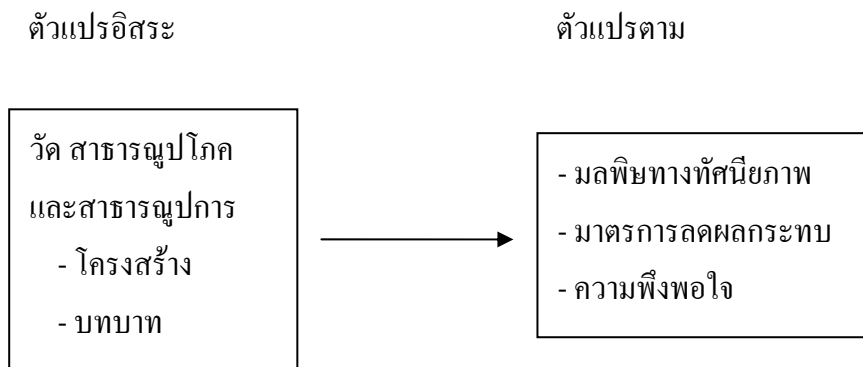
พิศวาท เย็นทรวง (2535) ได้ศึกษาการประเมินภาวะมลพิษทางทัศนียภาพของป้ายโฆษณาในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับคุณลักษณะ ขนาด ปริมาณ การติดตั้งและสภาพแวดล้อมของบริเวณที่ติดตั้งป้ายโฆษณาในกรุงเทพมหานคร โดยสอบถามทัศนะของประชาชนในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และภาพป้ายโฆษณาประกอบ จากการศึกษาพบว่าป้ายโฆษณาในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะการใช้ภาพและสีมากขึ้น มีขนาดใหญ่ขึ้น ติดตั้งในบริเวณที่ว่างและพื้นที่ สาธารณะมากขึ้นกว่าในอดีต การใช้สีในป้ายมีส่วนก่อให้เกิดมลพิษทางสายตา ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ปิดทับอาคารมีส่วนก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อยู่อาศัยได้ กลุ่มตัวอย่างมีทัศนะไม่พอใจในระดับปานกลางต่อคุณลักษณะ ขนาด ปริมาณ การติดตั้ง และสภาพแวดล้อมของป้ายโฆษณาในกรุงเทพมหานคร

ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง (2536) ได้ศึกษาการเติบโตของเมืองเชียงใหม่และสถานะแวดล้อมของเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตของเมืองในภาคเหนือของประเทศไทยและสถานะแวดล้อมของเมือง โดยใช้จังหวัดเชียงใหม่เป็นกรณีศึกษา งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการอธิบายเชิงพรรณนาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง การสำรวจภาคสนามจะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงทัศนคติของนักบริหารระดับต่างๆ นักธุรกิจ องค์กรเอกชน และนักการเมือง ในส่วนของการสอบถามประชาชนทั่วไป เป็นการสอบถามถึงความคิดเห็นต่อการเติบโตของเมืองเชียงใหม่และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป มีทั้งหมด 500 ชุด คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของจำนวนประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองประมาณ 500,000 คน จากการศึกษาพบว่า การเติบโตอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ได้ส่งผลกระทบต่อสถานะแวดล้อมของเมืองเป็นอย่างยิ่ง เช่น การเพิ่มจำนวนของพื้นที่ก่อสร้างอาคาร และการใช้เวลานานในกระบวนการก่อสร้างถนน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของปริมาณฝุ่น การเพิ่มจำนวนพาหนะก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด และอากาศเสีย ขณะเดียวกันคุณภาพน้ำในแม่น้ำลำคลองบางบริเวณต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพน้ำสำหรับการบริโภค ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชากร ปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภท นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องมลภาวะทางสายตาที่เกิดจากป้ายโฆษณาสินค้าอยู่ในที่ที่ไม่เหมาะสม และจากอาคารสูงที่ทำลายเส้นขอบฟ้าของเมือง จากงานศึกษานี้พบว่าสถานะแวดล้อมของจังหวัดเชียงใหม่เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ เมื่อเมืองได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาที่ผ่านมา

อรรถกร สุนทรวาท (2548) ได้ศึกษาการประเมินมูลค่าความสูญเสียทางทัศนียภาพของโบราณสถานในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยใช้เทคนิคการประเมินค่าด้วยวิธีการสมมติเหตุการณ์ ให้ประมาณค่า เพื่อหาค่าความเต็มใจจ่ายในการปรับปรุงทัศนียภาพโบราณสถาน ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยของค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพโบราณสถานในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เท่ากับ 316.89 บาทต่อคนต่อปี และมูลค่าความสูญเสียทางทัศนียภาพของโบราณสถานในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีค่าประมาณ 273.37 ล้านบาทต่อปี เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อค่าความเต็มใจจ่าย พบว่าค่าความเต็มใจที่จะจ่ายมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับรายได้ บริเวณที่ตั้งที่พักอาศัย จำนวนปีที่ศึกษา อาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 นอกจากนี้ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และการท่องเที่ยว/พักผ่อนหย่อนใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และ 95 ตามลำดับ

บัณฑิต จุลาสัย (2543) ได้ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาสุนทรียภาพของโครงการเหมืองหิน และโรงโม่หิน โดยลักษณะของกิจกรรมของการทำเหมืองหิน ตั้งแต่การระเบิดหินจนถึงการโม่หิน และการบดหินนั้น ล้วนก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในหลายๆ ด้าน ทั้งคุณภาพน้ำ อากาศ เสียง การพังทลายของภูมิประเทศ รวมทั้งมีผลกระทบทางด้านสุนทรียภาพอีกด้วย จากการศึกษาผลกระทบทางด้านสุนทรียภาพในช่วงดำเนินการนั้นพบว่า ปัญหาทัศนียภาพไม่งดงามเกิดจากสภาพไม่น่าดูของหน้าเหมือง การกองหิน อาคารสิ่งก่อสร้าง สภาพภูมิประเทศที่ถูกทำลายความขัดแย้งระหว่างภายในและภายนอกโครงการ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องทัศนียภาพถูกปิดบังจากฝุ่นละอองระหว่างดำเนินการ โดยประเด็นสำคัญในเรื่องสุนทรียภาพนั้น อยู่ที่ความรู้สึก ความพอใจ และความงาม เกิดจากการรับรู้และมองเห็นเป็นหลัก ดังนั้นการแก้ปัญหาต้องลดผลกระทบเพื่อให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดหรือไม่ได้รับเลย สามารถสรุปแนวทางแก้ปัญหาได้ดังนี้คือ การควบคุมขั้นตอนการดำเนินงาน การขุด การระเบิด การข่อย การบด การขนส่ง การกอง การจัดพื้นที่สนับสนุน เช่น แหล่งน้ำ สำนักงาน โรงงาน โรงเก็บสัมภาระ เป็นต้น ให้ความสำคัญการวางผังบริเวณเหมือง เพื่อลดความขัดแย้ง สร้างความกลมกลืนทางภูมิทัศน์ เช่น การกำหนดสัดส่วน สี สันอาคาร นำพืชพันธุ์ตกแต่ง กำหนดแนวพื้นที่สีเขียว สร้างภูมิทัศน์เพื่อให้เกิดความสวยงาม นอกจากนี้ต้องออกแบบผังบริเวณเพื่อลดการถูกปิดบังการมองเห็นเนื่องจากฝุ่นละออง จากลักษณะของผลกระทบด้านสุนทรียภาพของโครงการดังกล่าวนี้ จะมีความแตกต่างไปจากผลกระทบทางด้านอื่นๆ เนื่องจาก สุนทรียภาพเป็นเรื่องของความประทับใจและความสวยงามซึ่งประเมินค่ามิได้ และเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการมองเห็น ดังนั้นการแก้ปัญหาต้องใช้เทคนิคการออกแบบสถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรม และการวางผังบริเวณ เพื่อช่วยลดโอกาสการมองเห็นภาพที่ไม่น่าดู และเพิ่มโอกาสการมองเห็นภาพที่งดงามแทน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาโครงสร้าง บทบาท สภาพแวดล้อมของวัด และผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ กับประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และสร้างมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชนในพื้นที่ โดยดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 147,659 คน ซึ่งสามารถจำแนกกิจกรรมที่เข้ามาในพื้นที่วัด ได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ กลุ่มที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อทำงาน กลุ่มที่เดินทางเข้ามาติดต่อธุรกิจในพื้นที่ และกลุ่มที่เดินทางผ่านไปมา/นักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 441 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรยามานะ (Yamane, 1973 อ้างใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2543) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการสุ่มตัวอย่าง กำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ .05

$$\text{แทนค่า} = \frac{147,659}{1 + [147,659 \times (0.05)^2]}$$

จากการคำนวณจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน แต่การรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง อีก 42 คน ซึ่งรวมแล้วคิดเป็นจำนวนทั้งสิ้น 441 คน โดยแบ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดสอบคุณภาพเครื่องมือ 41 คน และกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาวัดที่เป็นตัวแทน

(วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดเจดีย์หลวง วัดชัยมงคล และวัดสวนดอก) วัดละ 100 คน จำนวน 400 คน เมื่อได้สัดส่วนของแต่ละวัดจึงดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เครื่องมือประกอบด้วยสาระความรู้ประกอบภาพ 2 มิติ แสดงโครงสร้างวัด ถูกดัดแปลงจากสาธนาอุปโลก-สาธนาอุปการ และแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ กิจกรรมที่เข้ามาทำในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่ การศึกษาหรืออาชีพกับความเกี่ยวข้องด้านงานภูมิทัศน์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางสายตา และการบดบังของสิ่งก่อสร้างต่อพื้นที่วัดมีผลทำให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจ ลักษณะของคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 2 ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธนาอุปโลก-สาธนาอุปการ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดมี 2 ตัวเลือก คือ ใช่และไม่ใช่ จำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 3 ทศนคติของประชาชนที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธนาอุปโลก-สาธนาอุปการ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดมี 4 ตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 4 ทศนคติที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธนาอุปโลก-สาธนาอุปการ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด จำนวน 8 ข้อ เป็นคำถามเพื่อประเมินทศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับมาตรการลดผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพจากการบดบังของสาธนาอุปโลก-สาธนาอุปการที่มีต่อวัดในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่

การทดสอบเครื่องมือ

1. การทดสอบหาความเที่ยงตรง (validity) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามแล้วนำไปขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ในส่วนของข้อคำถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์ ประเด็นสาระที่ต้องการศึกษารวมถึงโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ศึกษา ตลอดจนการใช้ภาษามีความถูกต้องเหมาะสมและเป็นภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ แล้วปรับแก้จนเป็นที่ยอมรับได้กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability) นำแบบสอบถามไปทดสอบ กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 1 คน จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับแก้แล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 10 คน และ 30 คน เพื่อตรวจหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่ามีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเป็นค่าที่ยอมรับได้ โดยค่าความเชื่อมั่นที่เหมาะสมควรมากกว่า 0.70 (พิชิต ฤทธิ์จำรูญ, 2547) จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลต่อไป

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขแล้วไปดำเนินการเก็บข้อมูลตามพื้นที่ที่กำหนดไว้ ซึ่งจากการศึกษาเบื้องต้นของข้อมูลวัดในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่ ได้ใช้หลักในการสุ่มเลือกวัดคือเลือกวัดที่มีความสำคัญตามหลักทักทายเมือง ซึ่งประกอบไปด้วย 9 วัด ดังนี้ วัดเจดีย์หลวง วัดสวนดอก วัดเจ็ดยอด วัดเชียงยืน วัดชัยศรีภูมิ วัดบุพพาราม วัดชัยมงคล และวัดนันทาราม (ไม่นับรวมวัดร้าง เนื่องจากอยู่นอกเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่) นอกจากนี้จากการศึกษาข้อมูลและการสำรวจพื้นที่จึงได้กำหนดวัดพระสิงห์วรมหาวิหารเป็นพื้นที่ศึกษาด้วย เพราะวัดพระสิงห์วรมหาวิหารเป็นวัดที่มีความสำคัญคือเป็นวัดอารามหลวงชั้นเอก และตั้งอยู่ใจกลางเทศบาลเมืองเชียงใหม่ แต่เนื่องจากวัดทั้ง 9 วัดที่กล่าวมามีลักษณะของพื้นที่ตั้งและผลกระทบที่ใกล้เคียงกัน สามารถเลือกวัดบางวัดเพื่อเป็นตัวแทนในการศึกษาผลกระทบ โครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการได้ 4 วัด คือ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดเจดีย์หลวง วัดชัยมงคล และวัดสวนดอก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโครงสร้าง บทบาท และสภาพแวดล้อมของวัดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการสำรวจทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ เพื่อสร้างมาตรการลดผลกระทบทัศนียภาพ และศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ ในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ใช้แบบสอบถามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ตามสูตรของ Yamane คือ 400 คน ทำการเก็บข้อมูล 4 วัดตัวแทน ได้แก่ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดเจดีย์หลวง วัดชัยมงคล และวัดสวนดอก ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2550

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ โปรแกรม SPSS ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2538)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

สภาพทางกายภาพของเทศบาลนครเชียงใหม่

ที่ตั้งและลักษณะชุมชน

ชุมชนเมืองเชียงใหม่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนกลาง เชียงดอยสุเทพ มีแม่น้ำปิงไหลผ่านใจกลางเมืองในแนวเหนือ-ใต้ ชุมชนดั้งเดิมหรือบริเวณเมืองเก่าตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง แต่ต่อมาเมื่อชุมชนเจริญขึ้น ได้มีการพัฒนาขยายตัวออกไปในทุกๆ ด้าน ตัวเมืองได้ขยายข้ามแม่น้ำปิงมาทางฝั่งตะวันออก ภายหลังจากที่ได้มีการตัดถนนล้อมเมือง ชุมชนได้พัฒนาออกไปหลายทิศทางตามเส้นทางคมนาคม และโครงข่ายสิ่งสาธารณูปโภค ธุรกิจการพัฒนาดินและที่พักอาศัยได้ขยายตัวเป็นอย่างมาก สภาพที่แท้จริงแล้วชุมชนเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบันไม่ได้คงอยู่แต่เฉพาะในเขตเทศบาลเท่านั้น แต่ได้ขยายออกไปตามบริเวณชานเมืองและชนบทโดยรอบ (กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองเชียงใหม่, 2550)

อาณาเขต

เทศบาลเมืองเชียงใหม่มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอเมือง ตำบลสันผีเสื้อ และอำเภอแม่ริม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอเมือง ตำบลหนองป่าครั่ง และตำบลฟ้าฮ่าม
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอเมือง ตำบลหนองหอย และตำบลป่าแดด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

เทศบาลเมืองเชียงใหม่มีสภาพเศรษฐกิจที่ดีมาก เพราะนอกจากจะเป็นแหล่งผลิตสินค้าด้านการเกษตรที่ดีแล้ว ปัจจุบันยังมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงมาก เพราะเชียงใหม่ นับเป็นเมืองสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยว โบราณสถาน โบราณวัตถุ และขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมแบบล้านนาไทยซึ่งเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือน มีนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศเดินทางไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทางด้านอุตสาหกรรมปัจจุบันมีการตั้งโรงงานผลิตงานฝีมือด้านต่างๆ มากมาย เช่น โรงงานผลิตเครื่องปั้นดินเผา เครื่องเงิน เครื่องไม้ และอื่นๆ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้เศรษฐกิจของเทศบาลเมืองเชียงใหม่ดีขึ้นตลอดเวลา (กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองเชียงใหม่, 2550)

ทัศนียภาพ

ทัศนียภาพโดยรวมของเทศบาลเมืองเชียงใหม่ มีความโดดเด่นตรงตำแหน่งที่ตั้ง ซึ่งมีลำน้ำสายสำคัญคือ แม่น้ำปิงไหลผ่านเมืองทางด้านทิศตะวันออก และเทือกเขาดอยสุเทพทางด้านทิศตะวันตก สภาพพันธุ์ไม้ที่สมบูรณ์และมีอยู่มากโดยรอบๆ ตัวเมือง ทำให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ นอกจากนั้นขนบธรรมเนียมประเพณี สถาปัตยกรรมโดยรวมของพื้นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ช่วยเสริมให้ทัศนียภาพของเมืองมีเสน่ห์เพิ่มขึ้น แต่สิ่งต่างๆ เหล่านี้ในปัจจุบันได้ถูกทำลายลงอย่างมากจากการขยายตัวของเมืองและสิ่งก่อสร้างต่างๆ ทำให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่ดี ส่งผลต่อทัศนียภาพโดยรวมของเมืองอีกด้วย (กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองเชียงใหม่, 2550)

ผลการศึกษาโครงสร้าง บทบาท และสภาพแวดล้อมทั่วไปของวัดตัวแทน

โครงสร้าง บทบาท และสภาพแวดล้อมของวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

วัดพระสิงห์ หรือมีชื่อเต็มว่า วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนสามล้าน ต.พระสิงห์ เป็นวัดที่มีนักท่องเที่ยวรู้จักคุ้นชื่อกันดี พญาผายู กษัตริย์เชียงใหม่โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อบรรจุพระอัฐิของพญาคำฟู ซึ่งเป็นพระราชบิดา เดิมชื่อว่า วัดลีเชียงพระ บริเวณหน้าวัดแห่งนี้เคยเป็นกาดมาก่อน ชาวบ้านเรียกว่า กาดลี วัดพระสิงห์วรมหาวิหารมีสิ่งที่น่าสนใจได้แก่ หอไตร สร้างเป็นครึ่งตึกครึ่งไม้ ที่ตัวผนังตึกด้านนอกประดับด้วยทวยเทพปูนปั้นแต่งองค์ทรงเครื่องสวยงาม

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของวัด มีถนนล้อมรอบวัดทั้งสี่ด้าน บริเวณรอบๆวัดเป็นย่านการค้าที่มีความสำคัญ สภาพการจราจรทั่วไปมีความแออัดไปด้วยยานพาหนะประเภทต่างๆ โดยเฉพาะด้านหน้าของวัดพระสิงห์วรมหาวิหารจะมีรถประจำทางจอดอยู่อย่างหนาแน่น เพื่อรอรับผู้โดยสารที่เข้ามาท่องเที่ยวในสถานที่วัด ตลอดทั้งมีการจอดอยู่ริมถนนเกือบตลอดทั้งสาย พบป้ายโฆษณาขนาดใหญ่บริเวณตัวอาคารพาณิชย์ที่อยู่ตรงข้ามกับวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร นอกจากนี้ด้านบริเวณด้านหน้าของวัดมีการติดตั้งธงชาติและธงธรรมจักรประดับ พบตู้โทรศัพท์สาธารณะ มีรั้วเหล็กกีดขวางบนทางเท้า ทางเท้ามีพื้นที่น้อยและมีระดับไม่เรียบเสมอกัน อาคารพาณิชย์ที่ตั้งอยู่ใกล้กับวัดมีความสูงจนปิดบังมุมมองที่สวยงามของพื้นที่บริเวณวัด โดยเฉพาะหอไตร ส่วนพิพิธภัณฑ์ปลุกอยู่ริมทางขาดการดูแลรักษาจนมีสภาพไม่สวยงาม นอกจากนี้ยังพบระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ เช่น เสาคอนกรีต สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ซึ่งระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ดังกล่าวมีการติดตั้งตามถนนทั้งสี่ด้านของวัด และการติดตั้งไม่ความเป็นระเบียบเรียบร้อย

เนื่องจากวัดพระสิงห์วรมหาวิหารเป็นวัดที่มีพื้นที่กว้าง นอกจากนี้แล้ววัดพระสิงห์วรมหาวิหารยังเป็นวัดที่มีโรงเรียนภายในวัด จึงทำให้ต้องมีพื้นที่บางส่วนของวัดเป็นสนามกีฬาภายในวัดจึงคับคั่งไปด้วยนักท่องเที่ยวและนักเรียนที่เดินทางเข้ามาเรียนในสถานที่ดังกล่าวด้วย ปัจจุบันวัดพระสิงห์วรมหาวิหารได้มีการบูรณะโบสถ์จึงทำให้มีวัสดุ-อุปกรณ์ก่อสร้างวางอยู่ทั่วไปในบริเวณที่บูรณะ

โครงสร้าง บทบาท และสภาพแวดล้อมของวัดเจดีย์หลวง

วัดเจดีย์หลวง ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเชียงใหม่ เลขที่ 103 ถนนพระปกเกล้าฯ ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ นับเป็นวัดสำคัญมากวัดหนึ่งของเมืองเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีต เป็นที่ตั้งของเสาหลักเมืองเชียงใหม่ นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งศูนย์กลางการบริหารคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุตในภาคเหนือ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของวัด ด้านหน้าของวัดมีถนนตัดผ่าน มีเสาคอนกรีต สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ และตู้โทรศัพท์สาธารณะ ตั้งอยู่บริเวณด้านนอกรั้วของวัด นอกจากนี้ยังมีรถประจำทางสาธารณะจอดรอรับผู้โดยสารอยู่ด้านหน้าวัด จึงทำให้มีช่องการจราจรในการสัญจรของรถน้อยลง นอกจากนี้รั้วด้านหน้าของวัดยังมีป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ ซึ่งเมื่อมองจากด้านตรงกันข้าม

ของวัดจะทำให้บังความสว่างงามของโบสถ์ ภายในบริเวณวัดเจดีย์หลวงด้านหลังเจดีย์ที่เป็นสัญลักษณ์ของวัด มีร้านค้าขายของที่ระลึกและร้านค้าขายของบูชาพระตั้งอยู่ ซึ่งมีการสร้างแบบชั่วคราว คือมีการกางเต็นท์และตั้งโต๊ะขายของบริเวณพระธาตุเจดีย์หลวง จึงทำให้ดูไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย นอกจากนี้ยังขัดแย้งกับศิลปะของสิ่งก่อสร้างภายในวัดอีกด้วย นอกจากนี้ไม้ดอกไม้ประดับภายในบริเวณวัดยังมีบางจุดที่ไม่ได้รับการดูแลตัดแต่งกิ่งให้เรียบร้อย เช่น บริเวณด้านหน้าของวัด เนื่องจากปัจจุบันภายในวัดได้มีการบูรณะเจดีย์ และโบสถ์ จึงทำให้มีการวางวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้างไม่เป็นระเบียบ และไม่ได้ออกจัดเก็บให้เรียบร้อย จึงทำให้มีการสะท้อนภาพภายในบริเวณไม่เรียบร้อย

โครงสร้าง บทบาท และสภาพแวดล้อมของวัดชัยมงคล

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของวัด ด้านหลังของวัดชัยมงคลติดกับแม่น้ำ ส่วนด้านหน้าและด้านหลังของวัดติดมีถนนตัดผ่าน ด้านข้างวัดเป็นถนนเส้นเล็ก บริเวณประตูหน้าวัดมีระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการปรากฏอยู่ อาทิเช่น เสาไฟฟ้า สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ และตู้โทรศัพท์สาธารณะตั้งอยู่ นอกจากนี้ยังพบป้ายประกาศและป้ายหาเสียง บริเวณรอบๆวัด พบอาคารสูงซึ่งข่มความสว่างงามของสิ่งก่อสร้างภายในวัด ภายในบริเวณวัดพบต้นไม้ใหญ่ที่ไม่ได้รับการตัดแต่งกิ่งให้สวยงาม นอกจากนั้นยังพบว่ามีการรื้อถอนเข้ามาขายของในบริเวณวัด รวมถึงมีการตั้งร้านค้าชั่วคราวเพื่อที่จะขายของบูชาด้านหน้าโบสถ์ ปัจจุบันวัดชัยมงคลได้มีการบูรณะอาคารและพื้นที่ภายในวัด จึงทำให้มีการวางวัสดุ-อุปกรณ์ในการก่อสร้างตามพื้นที่ ซึ่งมองดูแล้วไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

โครงสร้าง บทบาท และสภาพแวดล้อมของวัดสวนดอก

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของวัดสวนดอก วัดสวนดอกเป็นวัดที่เก่าแก่อีกแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับโรงพยาบาลประสาทและโรงพยาบาลมหาราช รอบๆวัดเป็นชุมชนสวนดอก วัดสวนดอกได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478 ลักษณะพื้นที่โดยรอบวัด เป็นวัดที่ตั้งอยู่ใจกลางชุมชน สภาพการจราจรทั่วไปมีความแออัดไปด้วยยานพาหนะประเภทต่างๆ โดยเฉพาะด้านหน้าของวัดสวนดอกจะมีรถประจำทางจอดอยู่อย่างหนาแน่น เพื่อรอรับผู้โดยสารที่เข้ามาท่องเที่ยวในสถานที่วัด ตลอดทั้งมีการจอดรถอยู่ริมถนนเกือบตลอดทั้งสาย บริเวณรอบๆ วัดพบระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ไม่ว่าจะเป็นสะพานลอย เสา

ไฟฟ้า สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ และตู้โทรศัพท์สาธารณะ ซึ่งระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการเหล่านี้สามารถพบได้ในบริเวณวัด นอกจากนี้ทั้งด้านหน้าวัดและภายในวัดปรากฏป้ายโฆษณาทางด้านงานประเพณีวัฒนธรรมหรือกิจกรรมของวัด ภายในวัดสวนดอกมีร้านค้าของที่ระลึกและร้านค้าของบูชาพระบริเวณด้านหน้าวัด ซึ่งตั้งร้านขายก่อนข้างถาวร บริเวณหน้าร้านมีป้ายโฆษณาสินค้าติดอยู่ตามกำแพงและเสาไฟฟ้า

เครื่องมือเพื่อประเมินผลกระทบทางทัศนียภาพ

การจำลองข้อมูลสิ่งแวดล้อมด้วยเทคนิคการถ่ายภาพ (ภาพ 2 มิติ)

การสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องจำลองข้อมูลผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในการประเมินผลกระทบทางทัศนียภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีภาพถ่ายเป็นส่วนประกอบ เนื่องจากภาพถ่ายเป็นสิ่งเร้าที่จำลองมาจากสถานที่จริง เพราะการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่สามารถเข้าไปดูสถานที่จริงได้ นอกจากนี้มุมมองในการมองของบุคคลมีความแตกต่างกัน รายละเอียดของเรื่องราวและสภาพแวดล้อมภายในภาพถ่าย เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างอารมณ์ให้กับผู้ดูภาพ การเลือกมุมกล้องและการจัดองค์ประกอบของภาพ ช่วยสร้างอารมณ์ในภาพหรือช่วยเน้นความรู้สึกของผู้ดูภาพได้อีกส่วนหนึ่ง ประการสำคัญเรื่องของแสงที่ใช้ถ่ายภาพ ทิศทางของแสงตลอดจนลักษณะของแสงมีส่วนเกี่ยวข้องกับอารมณ์ของภาพ อีกทั้งยังช่วยเสริมรายละเอียดต่างๆ ในภาพถ่ายให้เกิดอารมณ์ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งมีวิธีดังนี้

1. เก็บข้อมูลสิ่งแวดล้อมรอบพื้นที่วัดและภายในวัดโดยใช้กล้องถ่ายรูป เลือกมุมมองการถ่ายรูปตรงบริเวณที่มีมลพิษทางทัศนียภาพเกิดขึ้น โดยเลือกถ่ายจากภาพมุมกว้างก่อนเพื่อให้เห็นบรรยากาศทั่วไปของเหตุการณ์หรือสถานที่นั้น แล้วจึงถ่ายภาพมุมใกล้เพื่อให้เห็นรายละเอียดชัดเจนขึ้น เลือกวางมุมกล้องถ่ายภาพในระดับสายตา ซึ่งจะถ่ายภาพมุมละ 2 ภาพ กำหนดเวลาถ่ายภาพในช่วงเวลา 9.00-11.00 น. และช่วงเวลา 14.00-16.00 น. เหตุเพราะผู้วิจัยต้องการมุมมองตามสุนทรียภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความรู้สึกซึ่งสอดคล้องกับเครื่องมือตรวจวัดทางทัศนคติ

2. จัดภาพถ่าย ขนาด 4×6 นิ้ว เป็นภาพสี่ นภาพที่อัดมาทั้งหมดมาตรวจสอบว่าได้ถ่ายภาพทุกจุดและทุกมุมมอง หากพบว่าขาดส่วนใดไปจะต้องดำเนินการถ่ายภาพซ่อมบางมุมที่ต้องการ จากนั้นนำภาพถ่ายที่อัดเสร็จแล้ว มาเรียงเพื่อเลือกภาพตัวแทนในการใช้เป็นเครื่องมือ

ประเมินผลกระทบทางทัศนียภาพ โดยพิจารณาภาพถ่ายจากภาพที่มีมุมมองด้านมลพิษทางทัศนียภาพต่างกัน โดยจัดกลุ่มภาพที่มีลักษณะเหมือนกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน แล้วเลือกภาพตัวแทนของกลุ่มมากลุ่มละ 1 ภาพถ่าย สามารถเลือกภาพตัวแทนทั้งหมด 16 ภาพ แบ่งเป็นวัดละ 4 ภาพ

3. จากนั้นนำภาพตัวแทนที่ได้ 16 ภาพ มาสร้างภาพจำลองจากสภาพพื้นที่โดยใช้หลักเกณฑ์ของความสวยงาม โดยใช้โปรแกรม photoshop ซึ่งจะทำให้การสร้างภาพจำลองโดยการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ จากนั้นนำชุดเครื่องมือ (แบบสอบถามและภาพ 2 มิติ) ที่ได้ไปศึกษาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านความตรง ในส่วนของความชัดเจนของภาพถ่ายเมื่อดูแล้วสามารถรับรู้และเข้าใจได้รวดเร็วในระยะเวลาสั้น และความเหมาะสมในการสร้างมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ ซึ่งการนำภาพถ่ายไปใช้ประกอบด้วยภาพถ่ายตัวแทนก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ จำนวน 16 ภาพ และภาพที่ได้ทำการปรับแก้โดยใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ 16 ภาพ ซึ่งจะใช้ประกอบกับแบบสอบถามที่สร้างขึ้น

การศึกษามลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งผลการวิจัยเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบังคับของ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ตอนที่ 3 ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ตอนที่ 4 ทัศนคติที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากผู้เข้ามาเที่ยวชม ประกอบกิจกรรมทางศาสนา และผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงวัดที่เป็นตัวแทน (วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดชัยมงคล วัดเจดีย์หลวง และวัดสวนดอก) จำนวน 400 คน โดยแบ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาวัดละ 100 คน โดยศึกษาข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ กิจกรรมที่เข้ามาทำในพื้นที่ การศึกษาและอาชีพมีความเกี่ยวข้องกับงานด้านภูมิทัศน์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาการประเมินมลพิษทางทัศนียภาพ

รายการ	n = 400			
	วัดพระสิงห์	วัดเจดีย์หลวง	วัดชัยมงคล	วัดสวนดอก
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	52	50	39	64
หญิง	48	50	61	36
อายุ				
น้อยกว่า 21 ปี	22	20	27	17
21-40 ปี	46	56	63	53
41-60 ปี	32	20	10	21
มากกว่า 60 ปี	0	4	0	9
ศาสนา				
พุทธ	92	96	90	93
คริสต์	8	4	10	7
อิสลาม	0	0	0	0

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	n = 400			
	วัดพระสิงห์ ร้อยละ	วัดเจดีย์หลวง ร้อยละ	วัดชัยมงคล ร้อยละ	วัดสวนดอก ร้อยละ
ระดับการศึกษา				
ประถมศึกษา	10	2	12	1
ม.ต้น-ม.ปลาย	34	26	36	16
อนุปริญญา-ปริญญาตรี	46	64	49	69
สูงกว่าปริญญาตรี	10	8	3	14
อาชีพหลัก				
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	10	16	8	8
พนักงานบริษัทเอกชน	12	30	10	18
ค้าขายสินค้าทั่วไป	10	0	16	2
รับจ้างทั่วไป	14	6	4	12
เกษตรกรรม	2	0	0	0
เจ้าของกิจการ	10	6	8	12
แม่บ้าน	2	2	6	0
นักเรียน/นักศึกษา	30	36	36	36
อื่นๆ	10	4	12	12
กิจกรรมที่เข้ามาทำในพื้นที่				
อาศัยอยู่ในพื้นที่	30	42	19	29
เดินทางเข้ามาเพื่อทำงาน	22	8	6	7
เดินทางเข้ามาติดต่อธุรกิจ	2	2	10	5
เดินทางผ่าน/นักท่องเที่ยว	46	48	65	59
การศึกษามีความเกี่ยวข้องกับงานด้านภูมิทัศน์หรือไม่				
เกี่ยวข้องโดยตรง	8	4	3	3
ไม่เกี่ยวข้อง	60	52	80	68
มีความเกี่ยวข้องอยู่บ้าง	32	44	17	29

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของวัดพระสิงห์วรมหาวิหารเป็นเพศชาย ร้อยละ 52 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 48 แบ่งเป็นช่วงอายุระหว่างน้อยกว่า 21 ปี ร้อยละ 22 อายุระหว่าง 21-40 ปี ร้อยละ 46 อายุระหว่าง 41-60 ปี ร้อยละ 32 เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 92 รองลงมาคือคริสต์ ร้อยละ

8 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาระหว่างอนุปริญญา-ปริญญาตรี ร้อยละ 46 รองลงมาคือระหว่างมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 34 เป็นผู้ที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษามากที่สุด ร้อยละ 30 รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 14 สำหรับกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างวัดพระสิงห์วรมหาวิหารพบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตัวอย่างเดินทางผ่านไปมา/นักท่องเที่ยว ร้อยละ 46 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ร้อยละ 30 กลุ่มตัวอย่างที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อทำงาน ร้อยละ 22 และกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางเข้ามาติดต่อธุรกิจในพื้นที่ ร้อยละ 2 ตามลำดับ พบว่าส่วนใหญ่การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านภูมิทัศน์ ร้อยละ 60 รองลงมามีความเกี่ยวข้องอยู่บ้าง ร้อยละ 32 และไม่เกี่ยวข้องเลย ร้อยละ 8

กลุ่มตัวอย่างของวัดเจดีย์หลวงเป็นเพศชาย ร้อยละ 50 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50 แบ่งเป็นช่วงอายุระหว่างน้อยกว่า 21 ปี ร้อยละ 20 อายุระหว่าง 21-40 ปี ร้อยละ 56 อายุระหว่าง 41-60 ปี ร้อยละ 20 และอายุระหว่างมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 4 เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 96 รองลงมาคือคริสต์ ร้อยละ 4 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาระหว่างอนุปริญญา-ปริญญาตรี ร้อยละ 64 รองลงมาคือระหว่างมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 26 เป็นผู้ที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษามากที่สุด ร้อยละ 36 รองลงมาคืออาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/โรงงาน ร้อยละ 30 สำหรับกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างวัดเจดีย์หลวงพบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตัวอย่างเดินทางผ่านไปมา/นักท่องเที่ยว ร้อยละ 48 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ร้อยละ 42 กลุ่มตัวอย่างที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อทำงาน ร้อยละ 8 และกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางเข้ามาติดต่อธุรกิจในพื้นที่ ร้อยละ 2 ตามลำดับ พบว่าส่วนใหญ่การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านภูมิทัศน์ ร้อยละ 52 รองลงมามีความเกี่ยวข้องอยู่บ้าง ร้อยละ 44 และไม่เกี่ยวข้องเลย ร้อยละ 4

กลุ่มตัวอย่างของวัดชัยมงคลเป็นเพศชาย ร้อยละ 39 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61 แบ่งเป็นช่วงอายุระหว่างน้อยกว่า 21 ปี ร้อยละ 27 อายุระหว่าง 21-40 ปี ร้อยละ 63 และอายุระหว่าง 41-60 ปี ร้อยละ 10 เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 90 รองลงมาคือคริสต์ ร้อยละ 10 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาระหว่างอนุปริญญา-ปริญญาตรี ร้อยละ 49 รองลงมาคือระหว่างมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 39 เป็นผู้ที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษามากที่สุด ร้อยละ 36 รองลงมาคืออาชีพค้าขายสินค้าทั่วไป ร้อยละ 16 สำหรับกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างวัดชัยมงคลพบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตัวอย่างเดินทางผ่านไปมา/นักท่องเที่ยว ร้อยละ 65 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ร้อยละ 19 กลุ่มตัวอย่างที่เดินทางเข้ามาติดต่อธุรกิจในพื้นที่ ร้อยละ 10 และกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อทำงาน ร้อยละ 6 ตามลำดับ พบว่าส่วนใหญ่การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างไม่มี

ความเกี่ยวข้องกับงานด้านภูมิทัศน์ ร้อยละ 80 รองลงมาเกี่ยวข้องอยู่บ้าง ร้อยละ 17 และไม่เกี่ยวข้องเลย ร้อยละ 3

กลุ่มตัวอย่างของวัดสวนดอกเป็นเพศชาย ร้อยละ 64 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 36 แบ่งเป็นช่วงอายุระหว่างน้อยกว่า 21 ปี ร้อยละ 17 อายุระหว่าง 21-40 ปี ร้อยละ 53 อายุระหว่าง 41-60 ปี ร้อยละ 21 และระหว่างมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 9 เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93 รองลงมาคือคริสต์ ร้อยละ 7 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาระหว่างอนุปริญญา-ปริญญาตรี ร้อยละ 69 รองลงมาคือระหว่างมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 16 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 14 เป็นผู้ที่มีอาชีพพนักงานเรียนนักศึกษามากที่สุด ร้อยละ 36 รองลงมาคืออาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/โรงงาน ร้อยละ 18 สำหรับกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างวัดสวนดอกพบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตัวอย่างเดินทางผ่านไปมา/นักท่องเที่ยว ร้อยละ 59 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ร้อยละ 29 กลุ่มตัวอย่างที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อทำงาน ร้อยละ 7 และกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางเข้ามาติดต่อธุรกิจในพื้นที่ ร้อยละ 5 ตามลำดับ พบว่าส่วนใหญ่การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านภูมิทัศน์ ร้อยละ 68 รองลงมาเกี่ยวข้องอยู่บ้าง ร้อยละ 29 และไม่เกี่ยวข้องเลย ร้อยละ 3

ตอนที่ 2 ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบังคับของ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

จากข้อมูลผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ของวัด 4 วัด ได้แก่ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดเจดีย์หลวง วัดชัยมงคล และวัดสวนดอก ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลกระทบจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ต่อโครงสร้างและบทบาทของวัด

ข้อความ	n = 400							
	วัดพระสิงห์		วัดเจดีย์หลวง		วัดชัยมงคล		วัดสวนดอก	
	ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ	
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
1. ขนาดและสัดส่วนของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีความโดดเด่นกว่าพื้นที่โดยรอบวัด	42	58	58	42	43	57	71	29
2. รูปร่างของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) ทำให้เกิดภาพที่ดูขัดแย้ง และทำลายทัศนียภาพของพื้นที่	60	40	72	28	58	42	81	19
3. สิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อาคาร สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ที่สร้างประชิดทำให้เกิดการบดบังพื้นที่บางส่วนของวัด	78	22	74	26	72	28	87	13
4. ตำแหน่งของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) ไม่มีความเหมาะสมกับพื้นที่	46	54	60	40	55	45	71	29
5. สิ่งก่อสร้าง(เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีมากเกินไป จึงทำให้ทัศนียภาพของวัดขาดความสวยงาม	64	36	74	26	78	22	82	18
6. สิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีขนาดและสัดส่วนใหญ่จนบดบังทัศนียภาพของวัดบางส่วน	72	28	72	28	69	31	78	22
7. สาธารณูปโภคมีปริมาณมากเกินไปจนต้องการ	40	60	72	28	41	59	45	55

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อความ	n = 400							
	วัดพระสิงห์		วัดเจดีย์หลวง		วัดชัยมงคล		วัดสวนดอก	
	ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ	
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
8. จุดติดตั้งหรือตำแหน่งของสาธารณูปโภคไม่เหมาะสมกับพื้นที่	56	44	64	36	42	58	75	25
9. การก่อสร้างและติดตั้งระบบสาธารณูปโภคไม่เป็นระเบียบ	64	36	62	38	53	47	83	17
10. การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ทำให้เกิดการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคมากขึ้น	84	16	92	8	90	10	91	9
11. แสงจากดวงอาทิตย์ทำให้เกิดร่มเงาจากสิ่งก่อสร้าง บดบังทัศนียภาพของพื้นที่โดยรอบวัด	34	66	42	58	35	65	51	49

จากตารางที่ 2 พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างของวัดพระสิงห์รวมหาวิหารเห็นว่าการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ทำให้เกิดการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคมากขึ้น ร้อยละ 84 รองลงมาคือสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อาคาร สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ที่สร้างประชิดทำให้เกิดการบดบังพื้นที่บางส่วนของวัด ร้อยละ 78 และเห็นด้วยกับสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ตึกหรืออาคารพาณิชย์) มีขนาดและสัดส่วนใหญ่จนบดบังทัศนียภาพของวัดบางส่วน ร้อยละ 72 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างโดยคิดเป็นร้อยละกว่าครึ่ง เห็นว่าสิ่งก่อสร้างมีมากเกินไป จึงทำให้ทัศนียภาพของวัดขาดความสวยงาม การก่อสร้างและติดตั้งระบบสาธารณูปโภคไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย รูปร่างของสิ่งก่อสร้างทำให้เกิดภาพที่ดูขัดแย้ง และทำลายทัศนียภาพของพื้นที่ จุดติดตั้งหรือตำแหน่งของสาธารณูปโภคไม่เหมาะสมกับพื้นที่ แต่กลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 66 ไม่เห็นด้วยกับแสงจากดวงอาทิตย์ทำให้เกิดร่มเงาจากสิ่งก่อสร้าง ทำให้บดบังทัศนียภาพของวัด นอกจากนี้ยังไม่เห็นด้วยกับสาธารณูปโภคมีปริมาณมากเกินไปจนความต้องการร้อยละ 60 ขนาดและสัดส่วนของสิ่งก่อสร้างมีความโดดเด่นกว่าพื้นที่โดยรอบวัด ร้อยละ 58 ตำแหน่งของสิ่งก่อสร้างไม่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ร้อยละ 54

กลุ่มตัวอย่างของวัดเจดีย์หลวงส่วนใหญ่เห็นว่าการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่อย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ทำให้มีการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคมากขึ้น ร้อยละ 92 และมี

ทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อาคาร สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ที่สร้างประชิดทำให้เกิดการบดบังพื้นที่บางส่วนของวัด เช่นเดียวกับสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีมากเกินไป จึงทำให้ทัศนียภาพของวัดขาดความสวยงาม ร้อยละ 74 แต่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับแสงจากดวงอาทิตย์ทำให้เกิดร่มเงาจากสิ่งก่อสร้าง บดบังทัศนียภาพของพื้นที่โดยรอบวัด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 58

กลุ่มตัวอย่างของวัดชัยมงคลส่วนใหญ่เห็นว่าการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่อย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ทำให้เกิดการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคมากขึ้น ร้อยละ 90 รองลงมาคือสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีมากเกินไป จึงทำให้ทัศนียภาพของวัดขาดความสวยงาม ร้อยละ 78 และสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อาคาร สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ที่สร้างประชิดทำให้เกิดการบดบังพื้นที่บางส่วนของวัด ร้อยละ 72 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างของวัดชัยมงคลส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับแสงจากดวงอาทิตย์ทำให้เกิดร่มเงาจากสิ่งก่อสร้าง บดบังทัศนียภาพของพื้นที่โดยรอบวัด ร้อยละ 65 รองลงมาคือ สาธารณูปโภคมีปริมาณมากเกินไปความต้องการ ร้อยละ 59 และที่ใกล้เคียงกันคือจุดติดตั้งหรือตำแหน่งของสาธารณูปโภคไม่เหมาะสมกับพื้นที่ และขนาดและสัดส่วนของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีความโดดเด่นกว่าพื้นที่โดยรอบวัด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 58 และร้อยละ 57 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างของวัดสวนดอกส่วนใหญ่เห็นว่าการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่อย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ทำให้เกิดการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคมากขึ้น ร้อยละ 91รองลงมาคือสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อาคาร สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ที่สร้างประชิดทำให้เกิดการบดบังพื้นที่บางส่วนของวัด ร้อยละ 87 และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 81 เห็นว่าการก่อสร้างและติดตั้งระบบสาธารณูปโภคไม่เป็นระเบียบ สิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีมากเกินไป จึงทำให้ทัศนียภาพของวัดขาดความสวยงาม และรูปร่างของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) ทำให้เกิดภาพที่ดูขัดแย้ง และทำลายทัศนียภาพของพื้นที่ แต่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55 มีทัศนคติไม่เห็นด้วยกับสาธารณูปโภคและมีปริมาณมากเกินไปความต้องการ

**ตอนที่ 3 ทศนคติของประชาชนที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ**

จากทศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกที่กลุ่มตัวอย่างได้รับผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพ ผลปรากฏดังตารางที่ 3-6

ตารางที่ 3 ทศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดพระสิงห์)

n = 100

ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1. บริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักรปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด	0	18	48	34
2. บริเวณด้านหน้าของวัดมีป้ายโฆษณาและการจราจรของรถประจำทางทำให้รู้สึกไม่สบายตาไม่สบายใจ	6	42	42	10
3. การติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็นศิลปวัฒนธรรมโบราณ	4	36	46	14
4. ร้านค้าของที่ระลึกและของบูชาพระในบริเวณวัด ไม่มีความเป็นระเบียบทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ	21	35	34	10
5. วัสดุในการก่อสร้างวางกะทะวางทางเดินทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ	6	50	36	8

ตารางที่ 3 (ต่อ)

n = 100

ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
6. ผู้โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัด ทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมโบราณกับวัฒนธรรมร่วมสมัย	5	37	47	11
7. ป้ายโฆษณา/เสาไฟฟ้า/อาคาร/สายโทรศัพท์ บริเวณรอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำให้บดบังวัด ทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ	16	50	26	8

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัดพระสิงห์วรมหาวิหารส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับมาก ได้แก่ วัสดุในการก่อสร้างวางเกาะกวางทางเดินทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ และป้ายโฆษณา/เสาไฟฟ้า/อาคาร/สายโทรศัพท์ บริเวณรอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำให้บดบังวัด ทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ ร้อยละ 50 รองลงมาคือบริเวณด้านหน้าของวัดมีป้ายโฆษณาและการจอดรถของรถประจำทางทำให้รู้สึกไม่สบายตาไม่สบายใจ ร้อยละ 42 แต่ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับน้อย ได้แก่ บริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักรปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด ร้อยละ 48 รองลงมาคือผู้โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมโบราณกับวัฒนธรรมร่วมสมัย ร้อยละ 47 และการติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็นศิลปวัฒนธรรมโบราณ ร้อยละ 46 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ทักษณคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดเจติยหลวง)

n = 100

ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1. บริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักรปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด	4	12	54	30
2. บริเวณด้านหน้าของวัดมีป้ายโฆษณาและการจอดรถของรถประจำทางทำให้รู้สึกไม่สบายตาไม่สบายใจ	15	47	30	8
3. ติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็นศิลปวัฒนธรรมโบราณ	5	40	46	10
4. ร้านค้าของที่ระลึกและของบูชาพระในบริเวณวัด ไม่มีความเป็นระเบียบทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ	24	32	36	8
5. วัสดุในการก่อสร้างวางเกะกะขวางทางเดินทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ	17	53	29	1
6. ตู้โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัด ทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมโบราณกับวัฒนธรรมร่วมสมัย	10	38	46	6
7. ป้ายโฆษณา/เสาไฟฟ้า/อาคาร/สายโทรศัพท์บริเวณรอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำให้บดบังวัดทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ	32	30	26	2

จากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัดเจติยหลวงส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับมากที่สุด ได้แก่ วัสดุในการก่อสร้างวางเกะกะขวางทางเดินทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ ร้อยละ 53 รองลงมาคือบริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักรปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด ร้อยละ 47 และป้ายโฆษณา/เสาไฟฟ้า/

อาคาร/สายโทรศัพท์ บริเวณรอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำให้บดบังวัด ทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ ร้อยละ 30 ตามลำดับ แต่ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับน้อย ได้แก่ บริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักรปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด ร้อยละ 54 การติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็นศิลปวัฒนธรรมโบราณ และตู้โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมโบราณกับวัฒนธรรมร่วมสมัย ร้อยละ 46 และร้านค้าของที่ระลึกและของบูชาพระในบริเวณวัด ไม่มีความเป็นระเบียบทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ ร้อยละ 36

ตารางที่ 5 ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดชัยมงคล)

ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1. บริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักรปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด	5	10	57	28
2. บริเวณด้านหน้าของวัดมีป้ายโฆษณาและการจราจรของรถประจำทางทำให้รู้สึกไม่สบายตาไม่สบายใจ	6	46	36	12
3. การติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็นศิลปวัฒนธรรมโบราณ	6	56	34	4
4. ร้านค้าของที่ระลึกและของบูชาพระในบริเวณวัด ไม่มีความเป็นระเบียบทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ	30	40	24	6
5. วัสดุในการก่อสร้างวางเกะกะขวางทางเดินทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ	31	50	12	7

ตารางที่ 5 (ต่อ)

n = 100

ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
6. ผู้โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมโบราณกับวัฒนธรรมร่วมสมัย	2	30	53	15
7. ป้ายโฆษณา/เสาไฟฟ้า/อาคาร/สายโทรศัพท์บริเวณรอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำให้บดบังวัด ทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ	6	46	42	6

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัดชัยมงคลส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับมากที่สุด ได้แก่ การติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็นศิลปวัฒนธรรมโบราณ ร้อยละ 56 รองลงมาคือวัสดุในการก่อสร้างวางเกะกะขวางทางเดินทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ ร้อยละ 50 บริเวณด้านหน้าของวัดมีป้ายโฆษณาและการจอดรถของรถประจำทางทำให้รู้สึกไม่สบายตาไม่สบายใจ และป้ายโฆษณา/เสาไฟฟ้า/อาคาร/สายโทรศัพท์ บริเวณรอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำให้บดบังวัด ทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ ร้อยละ 46 และร้านค้าของที่ระลึกและของบูชาพระในบริเวณวัด ไม่มีความเป็นระเบียบทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ ร้อยละ 40 ตามลำดับ แต่ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับน้อย ได้แก่ บริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักรปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด ร้อยละ 57 รองลงมาคือ ผู้โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมโบราณกับวัฒนธรรมร่วมสมัย ร้อยละ 53

ตารางที่ 6 ทักษณคติของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดสวนดอก)

n = 100

ข้อความ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1. บริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักรปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด	3	33	54	10
2. บริเวณด้านหน้าของวัดมีป้ายโฆษณาและการจราจรของรถประจำทางทำให้รู้สึกไม่สบายตาไม่สบายใจ	16	42	42	0
3. การติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็นศิลปวัฒนธรรมโบราณ	13	47	39	1
4. ร้านค้าของที่ระลึกและของบูชาพระในบริเวณวัด ไม่มีความเป็นระเบียบทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ	14	53	32	1
5. วัสดุในการก่อสร้างวางกะทะกะขวางทางเดินทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ	14	60	26	0
6. ตู้โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัด ทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมโบราณกับวัฒนธรรมร่วมสมัย	8	52	38	2
7. ป้ายโฆษณา/เสาไฟฟ้า/อาคาร/สายโทรศัพท์บริเวณรอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำให้บดบังวัดทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ	27	50	23	0

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัดสวนดอกส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับมาก ได้แก่ วัสดุในการก่อสร้างวางกะทะทางเดินทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ ร้อยละ 60 รองลงมาคือร้านค้าของที่ระลึกและของบูชาพระในบริเวณวัด ไม่มีความเป็นระเบียบทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ ร้อยละ 53 ตู้โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมโบราณกับวัฒนธรรมร่วมสมัย ร้อยละ 52 ป้ายประกาศ/เสาไฟฟ้า/อาคาร/สายโทรศัพท์ บริเวณรอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำให้บังวัด ทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ ร้อยละ 50 และการติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็นศิลปวัฒนธรรมโบราณ ร้อยละ 47 ตามลำดับ แต่พบว่าทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ได้รับผลกระทบในระดับน้อย ได้แก่ บริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักรปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด ร้อยละ 54

ตอนที่ 4 ทัศนคติที่มีต่อมาตรการจำลองผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ตารางที่ 7 ค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติต่อทัศนียภาพ (วัดพระสิงห์)

ลักษณะของทัศนียภาพ	ภาพที่ 1A	ภาพที่ 2A	ภาพที่ 3A	ภาพที่ 4A
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	จำนวน
สวยงาม	14	6	8	10
ไม่แน่ใจ	16	26	18	20
ไม่สวยงาม	70	68	74	70

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของวัดพระสิงห์วรวิหารส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับลักษณะของทัศนียภาพของภาพที่ 1A, 2A, 3A และ 4A เป็นภาพที่ไม่สวยงาม โดยคิดเป็นร้อยละ 70, 68, 74 และ 70 ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่แน่ใจว่าภาพ 1A, 2A, 3A และ 4A เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ โดยคิดเป็นร้อยละ 16, 26, 18 และ 20 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ทศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 1A (วัดพระสิงห์)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ธงชาติและธงธรรมจักร	30	15.00
รั้วเหล็กและผ้าประดับ	46	23.00
ป้ายประกาศ	42	21.00
เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์	26	13.00
ร้านค้า	22	11.00
ต้นไม้	2	1.00
ที่จอดรถรับจ้าง	32	16.00
รวม	200	100.00

จากตารางที่ 8 ภาพที่ 1A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ รั้วและผ้าประดับ ร้อยละ 23.00 รองลงมา คือ ป้ายประกาศ ร้อยละ 21.00 และที่จอดรถรับจ้าง ร้อยละ 16.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ทศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 2A (วัดพระสิงห์)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ธงชาติและธงธรรมจักร	8	4.82
ประตูรั้วทางเข้าวัด	10	6.02
ป้ายโฆษณา	44	26.51
เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์	24	14.46
ร้านค้าของบูชา/ขายของที่ระลึกภายในวัด	42	25.30
ต้นไม้	4	2.41
ป้ายจราจรที่อยู่ในบริเวณวัด	24	14.46
ตึก/อาคารพาณิชย์	10	6.02
รวม	166	100.00

จากตารางที่ 9 ภาพที่ 2A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ ป้ายโฆษณา

ร้อยละ 26.51 รองลงมา คือ ร้านค้าภายในวัด ร้อยละ 25.30 เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์และป้ายจราจรที่อยู่ภายในวัด คิดเป็นร้อยละ 14.46 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ทศนคติของประชาชนต่อ โครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 3A (วัดพระสิงห์)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
รถ	36	29.03
วัสดุ-อุปกรณ์ก่อสร้าง	32	25.81
ลานจอดรถ	56	45.16
รวม	124	100.00

จากตารางที่ 10 ภาพที่ 3A เป็นภาพก่อนการลดกระทบทางทัศนียภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ ลานจอดรถ ร้อยละ 45.16 รองลงมา คือ รถ ร้อยละ 29.03 และวัสดุ-อุปกรณ์ก่อสร้าง ร้อยละ 25.81 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ทศนคติของประชาชนต่อ โครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 4A (วัดพระสิงห์)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ตึก/อาคารพาณิชย์	16	10.81
ลานจอดรถ	48	32.44
ที่จอดรถรับจ้าง	50	33.78
เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า	30	20.27
ต้นไม้	4	2.70
รวม	148	100.00

จากตารางที่ 11 ภาพที่ 4A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ ที่จอดรถรับจ้าง ร้อยละ 33.78 รองลงมา คือ ลานจอดรถ ร้อยละ 32.44 เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า ร้อยละ 20.27 และตึก/อาคารพาณิชย์ ร้อยละ 10.81 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ค่าร้อยละความพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการ
บดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดพระสิงห์)

n = 100				
ระดับความพึงพอใจ	ภาพที่ 1B	ภาพที่ 2B	ภาพที่ 3B	ภาพที่ 4B
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
พึงพอใจอย่างยิ่ง	34	20	32	30
พึงพอใจ	48	60	62	60
ไม่พึงพอใจ	18	20	6	10
ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง	0	0	0	0

จากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของวัดพระสิงห์วรมหาวิหารส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ในภาพที่ 1B, 2B, 3B และ 4B คิดเป็นร้อยละ 48, 60, 62 และ 60 ตามลำดับ รองลงมาคือพึงพอใจอย่างยิ่งในภาพที่ 1B, 2B, 3B และ 4B คิดเป็นร้อยละ 34, 20, 32 และ 30 ตามลำดับ แต่มีความคิดเห็นบางส่วนที่ไม่พึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบในภาพที่ 1B, 2B, 3B และ 4B คิดเป็นร้อยละ 18, 20, 6 และ 10 ตามลำดับ

ตารางที่ 13 ค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติต่อทัศนียภาพ (วัดเจดีย์หลวง)

n = 100				
ลักษณะของทัศนียภาพ	ภาพที่ 5A	ภาพที่ 6A	ภาพที่ 7A	ภาพที่ 8A
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
สวยงาม	12	6	12	4
ไม่แน่ใจ	22	20	22	14
ไม่สวยงาม	66	74	66	82

จากตารางที่ 13 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของวัดเจดีย์หลวงส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับลักษณะของทัศนียภาพของภาพที่ 5A, 6A, 7A และ 8A เป็นภาพที่ไม่สวยงาม โดยคิดเป็นร้อยละ 66, 74, 66 และ 82 ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่แน่ใจว่าภาพ 5A, 6A, 7A และ 8A เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ โดยคิดเป็นร้อยละ 22, 20, 22 และ 14 ตามลำดับ

ตารางที่ 14 ทศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 5A (วัดเจดีย์หลวง)

n = 100

สิ่งที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ธงชาติและธงธรรมจักร	8	7.14
ไม้ดอกไม้ประดับ	10	8.93
ป้ายประกาศ	38	33.93
เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์	48	42.86
วัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง	8	7.14
รวม	112	100.00

จากตารางที่ 14 ภาพที่ 5A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์ ร้อยละ 42.86 รองลงมา คือ ป้ายประกาศ ร้อยละ 33.93

ตารางที่ 15 ทศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 6A (วัดเจดีย์หลวง)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ธงชาติและธงธรรมจักร	10	7.25
ต้นไม้	8	5.80
ตู้โทรศัพท์สาธารณะ	24	17.39
เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์	48	34.78
ที่จอดรถโดยสารรับจ้าง	48	34.78
รวม	138	100.00

จากตารางที่ 15 ภาพที่ 6A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์และที่จอดรถโดยสารรับจ้าง ร้อยละ 34.78 รองลงมา คือ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ร้อยละ 17.39

ตารางที่ 16 ทศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 7A (วัดเจดีย์หลวง)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
เสาอากาศ	14	15.22
ต้นไม้	2	2.17
รั้วเหล็ก	42	45.65
ระฆัง	8	8.7
เก้าอี้หินอ่อน	6	6.52
วัสดุ-อุปกรณ์ก่อสร้าง	20	21.74
รวม	92	100.00

จากตารางที่ 16 ภาพที่ 7A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ รั้วเหล็ก ร้อยละ 45.65 รองลงมา คือ วัสดุ-อุปกรณ์ก่อสร้าง ร้อยละ 21.74 และเสาอากาศ ร้อยละ 15.22 ตามลำดับ

ตารางที่ 17 ทศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 8A (วัดเจดีย์หลวง)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ร้านค้าของที่ระลึก/ของบูชาภายในพื้นที่วัด	82	95.35
ต้นไม้	4	4.65
รวม	86	100.00

จากตารางที่ 17 ภาพที่ 8A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ ร้านค้าของที่ระลึก/ของบูชาภายในพื้นที่วัด ร้อยละ 95.35

ตารางที่ 18 ค่าร้อยละความพอต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดเจดีย์หลวง)

n = 100

ระดับความพึงพอใจ	ภาพที่ 5B	ภาพที่ 6B	ภาพที่ 7B	ภาพที่ 8B
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
พึงพอใจอย่างยิ่ง	40	34	26	42
พึงพอใจ	60	60	58	50
ไม่พึงพอใจ	0	6	12	8
ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง	0	0	4	0

จากตารางที่ 18 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของวัดเจดีย์หลวงส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ในภาพที่ 5B, 6B, 7B และ 8B คิดเป็นร้อยละ 60, 60, 58 และ 50 ตามลำดับ รองลงมาคือพึงพอใจอย่างยิ่งในภาพที่ 5B, 6B, 7B และ 8B คิดเป็นร้อยละ 40, 34, 26 และ 42 ตามลำดับ

ตารางที่ 19 ค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติต่อทัศนียภาพ (วัดชัยมงคล)

n = 100

ลักษณะของทัศนียภาพ	ภาพที่ 9A	ภาพที่ 10A	ภาพที่ 11A	ภาพที่ 12A
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
สวยงาม	14	8	12	14
ไม่แน่ใจ	41	20	30	16
ไม่สวยงาม	45	72	58	70

จากตารางที่ 19 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของวัดชัยมงคลส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับลักษณะของทัศนียภาพของภาพที่ 9A, 10A, 11A และ 12A เป็นภาพที่ไม่สวยงาม โดยคิดเป็นร้อยละ 45, 72, 58 และ 70 ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่แน่ใจว่าภาพ 9A, 10A, 11A และ 12A เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ โดยคิดเป็นร้อยละ 41, 20, 30 และ 16 ตามลำดับ

ตารางที่ 20 ทศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 9A (วัดชัยมงคล)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
อาคาร/ตึก	26	25.49
ต้นไม้	2	1.96
ลานจอดรถภายในพื้นที่วัด	14	13.73
เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์	23	22.55
ร้านค้าารเงินภายในพื้นที่วัด	37	36.27
รวม	102	100.00

จากตารางที่ 20 ภาพที่ 9A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ ร้านค้าารเงิน ร้อยละ 36.27 รองลงมา คือ อาคาร/ตึก ร้อยละ 25.49 เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์ ร้อยละ 22.55 ตามลำดับ

ตารางที่ 21 ทศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 10A (วัดชัยมงคล)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
อาคาร/ตึก	67	61.47
ต้นไม้	7	6.42
ลานจอดรถภายในพื้นที่วัด	28	25.69
ศาลา	7	6.42
รวม	109	100

จากตารางที่ 21 ภาพที่ 10A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ อาคาร/ตึก ร้อยละ 61.47 รองลงมา คือ ลานจอดรถภายในพื้นที่วัดร้อยละ 25. 69

ตารางที่ 22 ทักษะคิดของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 11A (วัดชัยมงคล)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์	58	54.21
รถโดยสารรับจ้าง	26	24.30
ป้าย	20	18.69
ต้นไม้	3	2.80
รวม	107	100

จากตารางที่ 22 ภาพที่ 11A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์ ร้อยละ 54.21 รองลงมา คือ รถโดยสารรับจ้าง ร้อยละ 24.30 และป้าย ร้อยละ 18.69 ตามลำดับ

ตารางที่ 23 ทักษะคิดของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 12A (วัดชัยมงคล)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
รถ	40	29.85
ต้นไม้	10	7.46
ร้านค้า/ร่ม	69	51.49
ไม้ดอกไม้ประดับ	15	11.20
รวม	134	100

จากตารางที่ 23 ภาพที่ 12A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ ร้านค้า/ร่ม ร้อยละ 51.49 รองลงมา คือ รถ ร้อยละ 29.85

ตารางที่ 24 ค่าร้อยละความพอต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดชัยมงคล)

n = 100

ระดับความพึงพอใจ	ภาพที่ 9B	ภาพที่ 10B	ภาพที่ 11B	ภาพที่ 12B
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
พึงพอใจอย่างยิ่ง	36	29	22	44
พึงพอใจ	58	65	71	52
ไม่พึงพอใจ	6	6	6	4
ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง	0	0	0	0

จากตารางที่ 24 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของวัดชัยมงคลส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ในภาพที่ 9B, 10B, 11B และ 12B คิดเป็นร้อยละ 58, 65, 71 และ 52 ตามลำดับ รองลงมาคือพึงพอใจอย่างยิ่งในภาพที่ 9B, 10B, 11B และ 12B คิดเป็นร้อยละ 36, 29, 22 และ 44 ตามลำดับ แต่มีความคิดเห็นบางส่วนที่ไม่พึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบในภาพที่ 9B, 10B, 11B และ 12B คิดเป็นร้อยละ 6, 6, 6 และ 4 ตามลำดับ มีเพียงภาพที่ 11B ที่กลุ่มตัวอย่างไม่พึงพอใจอย่างยิ่งเพียงร้อยละ 1 ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวผู้วิจัยจะนำไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป เพื่อให้เกิดทัศนียภาพที่ดีขึ้นและเป็นที่พึงพอใจแก่ประชาชนในพื้นที่

ตารางที่ 25 ค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติต่อทัศนียภาพ (วัดสวนดอก)

n = 100

ลักษณะของทัศนียภาพ	ภาพที่ 13A	ภาพที่ 14A	ภาพที่ 15A	ภาพที่ 16A
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
สวยงาม	3	2	4	6
ไม่แน่ใจ	12	15	17	18
ไม่สวยงาม	85	83	79	76

จากตารางที่ 25 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของวัดสวนดอกส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับลักษณะของทัศนียภาพของภาพที่ 13A, 14A, 15A และ 16A เป็นภาพที่ไม่สวยงาม โดยคิดเป็นร้อยละ 85, 83, 79 และ 76 ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่แน่ใจว่าภาพ 13A, 14A, 15A และ 16A เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ โดยคิดเป็นร้อยละ 12, 15, 17 และ 18 ตามลำดับ

ตารางที่ 26 ทักษะคิดของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 13A (วัดสวนดอก)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
เสาไฟฟ้า	45	32.14
ต้นไม้	14	10
ป้ายประกาศ	81	57.86
รวม	140	100

จากตารางที่ 26 ภาพที่ 13A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ สิ่งที่ถูกกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งที่จะปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ ป้ายประกาศ ร้อยละ 57.86 รองลงมา คือ เสาไฟฟ้า ร้อยละ 32.14

ตารางที่ 27 ทักษะคิดของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 14A (วัดสวนดอก)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า	50	24.39
ต้นไม้	8	3.90
รถ	44	21.47
ถังขยะ/จุดทิ้งขยะ	77	37.56
วัสดุ-อุปกรณ์ก่อสร้าง	26	12.68
รวม	205	100

จากตารางที่ 27 ภาพที่ 14A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ แสดงสถานภาพปัจจุบันของพื้นที่ โดยกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ 3 อันดับต้นๆ คือ ถังขยะ/จุดทิ้งขยะ ร้อยละ 37.56 รองลงมาคือ เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า ร้อยละ 24.39 และรถ ร้อยละ 21.47 ตามลำดับ

ตารางที่ 28 ทักษะคิดของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 15A (วัดสวนดอก)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า	76	54.68
ต้นไม้	6	4.32
รถ	57	41.00
รวม	139	100

จากตารางที่ 28 ภาพที่ 15A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ แสดงสถานภาพปัจจุบันของพื้นที่ โดยกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า ร้อยละ 54.68 รองลงมาคือ รถ ร้อยละ 41.00

ตารางที่ 29 ทักษะคิดของประชาชนต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงจากภาพที่ 16A (วัดสวนดอก)

n = 100

โครงสร้างที่ควรปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า	52	18.38
สายอากาศ	31	10.95
ต้นไม้	14	4.95
เสาไฟ	30	10.60
ลานจอดรถ	26	9.19
เก้าอี้หินอ่อน	14	4.95
วัสดุ-อุปกรณ์ก่อสร้าง	37	13.07
ต้นไม้	60	21.20
ป้ายประกาศ	19	6.71
รวม	283	100

จากตารางที่ 29 ภาพที่ 16A เป็นภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ แสดงสถานภาพปัจจุบันของพื้นที่ โดยกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงมากที่สุดบริเวณพื้นที่ภายในภาพ คือ ต้นไม้ ร้อยละ 21.20 รองลงมาคือ เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า ร้อยละ 18.38 และวัสดุ-อุปกรณ์ก่อสร้าง ร้อยละ 13.07 ตามลำดับ

ตารางที่ 30 ค่าร้อยละความพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการ
บดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ (วัดสวนดอก)

ระดับความพึงพอใจ	n = 100			
	ภาพที่ 13B	ภาพที่ 14B	ภาพที่ 15B	ภาพที่ 16B
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
พึงพอใจอย่างยิ่ง	21	32	35	21
พึงพอใจ	77	66	63	72
ไม่พึงพอใจ	2	2	2	7
ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง	0	0	0	0

จากตารางที่ 30 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของวัดพระสิงห์วรมหาวิหารส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ในภาพที่ 13B, 14B, 15B และ 16B คิดเป็นร้อยละ 77, 66, 63 และ 72 ตามลำดับ รองลงมาคือพึงพอใจอย่างยิ่งในภาพที่ 13B, 14B, 15B และ 16B คิดเป็นร้อยละ 21, 32, 35 และ 21 ตามลำดับ แต่มีความคิดเห็นบางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยที่ไม่พึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบในภาพที่ 13B, 14B, 15B และ 16B คิดเป็นร้อยละ 2, 2, 2 และ 7 ตามลำดับ ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวผู้วิจัยจะนำไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป เพื่อให้เกิดทัศนียภาพที่ดีขึ้นและเป็นที่พึงพอใจแก่ประชาชนในพื้นที่

มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

พื้นที่บริเวณด้านหน้าวัดพระสิงห์วรมหาวิหารควรเก็บพงชาดิและชงชรรณจักร รวมถึงรั้วเหล็กออก เพื่อเน้นความสำคัญของพื้นที่บริเวณด้านหน้าวัดให้ชัดเจนและมีความโดดเด่นขึ้น แต่จากสภาพพื้นที่โดยรอบวัดปัจจุบันพบปัญหาที่เกิดจากการติดตั้งป้ายโฆษณา การติดตั้งระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ การจอดรถของรถประจำทางที่มาจอดรอรับผู้โดยสาร การปรับปรุงทัศนียภาพของพื้นที่ควรใช้พืชพรรณปลูกเป็นแนวยาวเพื่อใช้เป็นฉากช่วยในการปิดบังปัญหาทัศนียภาพที่ไม่น่ามอง นอกจากนี้การปรับพื้นที่ผิวทางเท้าให้เรียบมีระดับที่เสมอกัน ระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ควรเก็บซ่อนลงใต้ดินเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย สำหรับป้ายโฆษณาและความสูงของอาคารพาณิชย์ ควรมีการออกกฎระเบียบข้อบังคับ หรือมีการจัดระเบียบให้

มีรูปทรง สีสันทัน และตำแหน่งในการติดตั้งที่เหมาะสม ส่วนการจ่อครดของรถประจำทางให้จัดระเบียบพื้นที่ในการจอดไปอยู่ในส่วนของถนนด้านข้างวัดแทนการจ่อครดบริเวณด้านหน้าวัด นอกจากนี้แล้วภายในวัดควรมีการจัดสภาพแวดล้อมของวัด เช่น การตัดแต่งกิ่งต้นไม้ บริเวณร้านค้าของบูชาของที่ระลึกควรมีการจัดร้านค้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น (ภาพที่ 1B-4B ในภาคผนวก)

วัดเจติยหลวง

วัดเจติยหลวงเป็นวัดที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บริเวณพื้นที่รอบวัดเจติยหลวงควรมีจัดระเบียบของการจ่อรถให้เรียบร้อย โดยเฉพาะรถรับจ้างประเภทต่างๆ ที่มักจะขาดระเบียบวินัยในการจอดรถผู้โดยสาร จากสภาพพื้นที่โดยรอบวัดปัจจุบันพบปัญหาที่เกิดจากการติดตั้งป้ายโฆษณา การติดตั้งระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ การปรับปรุงทัศนียภาพของพื้นที่ควรใช้พืชพรรณ โดยคัดเลือกพันธุ์ไม้มาปลูกและตกแต่งโดยพิจารณารูปทรง ขนาด ดอก ใบ และเรือนพุ่ม เพื่อใช้ปลูกเป็นแนวยาวเพื่อใช้เป็นฉากช่วยในการปิดบังทัศนียภาพที่ไม่น่ามอง ระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ควรเก็บซ่อนลงใต้ดิน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย สำหรับป้ายโฆษณาและความสูงของอาคารพาณิชย์ ควรมีการออกกฎระเบียบข้อบังคับ หรือมีการจัดระเบียบให้มีรูปทรง สีสันทัน และตำแหน่งในการติดตั้งที่เหมาะสม ส่วนของผู้โทรศัพท์สาธารณะควรออกแบบตู้โทรศัพท์สาธารณะให้มีความกลมกลืนและเข้ากันได้กับรูปแบบของอาคารและสิ่งก่อสร้างภายในวัด ส่วนบริเวณร้านค้าของที่ระลึก/ของบูชา ควรมีการก่อสร้างหรือจัดสถานที่สำหรับร้านค้าให้มีความกลมกลืนกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด (ภาพที่ 5B-8B ในภาคผนวก)

วัดชัยมงคล

ปัญหามลพิษทางทัศนียภาพที่รุนแรงที่สุดในบริเวณวัดชัยมงคล คือ ตัวอาคารสูงที่ข่มความสง่างามและความสำคัญของสิ่งก่อสร้างภายในวัด ดังนั้นจึงควรแก้ไขที่ตัวอาคาร โดยลดขนาดของตัวอาคารลงและเพิ่มระยะห่างออกมาจากบริเวณวัด เพื่อช่วยเสริมมุมมองของสิ่งก่อสร้างและโบราณสถานภายในวัดให้มีความโดดเด่นขึ้น วิธีดังกล่าวอาจจะเป็นไปได้ยาก เนื่องจากมีการก่อสร้างอาคารสูงอยู่แล้ว ฉะนั้นอาจจะแก้ไขได้โดยการปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของอาคารสูงในเรื่องของรูปทรง สีสันทัน และวัสดุที่ใช้ให้มีความกลมกลืนเข้ากันได้กับสิ่งก่อสร้างและ

โบราณสถานภายในวัด ส่วนระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ควรเก็บซ่อนลงใต้ดินเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย สำหรับป้ายโฆษณาควรมีการออกกฎระเบียบข้อบังคับ หรือมีการจัดระเบียบให้มีรูปทรง สี สัน และตำแหน่งในการติดตั้งที่เหมาะสม ผู้โทรศัพท์สาธารณะควรออกแบบตู้โทรศัพท์สาธารณะให้มีความกลมกลืนและเข้ากันได้กับรูปแบบของอาคารและสิ่งก่อสร้างภายในวัด ส่วนบริเวณร้านค้าของที่ระลึก/ของบูชา ควรมีการจัดสถานที่สำหรับร้านค้าให้มีความกลมกลืนกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม นอกจากนี้ไม่ควรให้มีรถเข็นขายของมาตั้งร้านขายภายในบริเวณวัด เพื่อให้เกิดความร่มรื่นสวยงาม ซึ่งจะเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศภายในวัด ควรเพิ่มความร่มรื่นโดยการปลูกต้นไม้ให้แก่พื้นที่ โดยนำไม้ยืนต้นและไม้ดอกไม้ประดับปลูกไว้ตามแนวทางเดิน ตัดแต่งกิ่งไม้ที่มีอยู่ในพื้นที่ให้โปร่งโล่งและเป็นระเบียบมากขึ้น (ภาพที่ 9B-12B ในภาคผนวก)

วัดสวนดอก

เนื่องจากบริเวณรอบๆ วัดสวนดอกเป็นแหล่งชุมชน ปัญหามลพิษทางทัศนียภาพจึงมีความหลากหลาย สิ่งที่ต้องปรับปรุงเป็นอันดับแรกคือระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ แก้ไขโดยการเก็บซ่อนลงใต้ดินเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย สำหรับป้ายโฆษณาที่อยู่ด้านหน้าวัดควรมีการออกกฎระเบียบข้อบังคับในเรื่องของตำแหน่งในการติดตั้งที่เหมาะสม แต่สำหรับป้ายโฆษณาทางด้านงานประเพณีวัฒนธรรมหรือกิจกรรมของวัดควรมีการจัดระเบียบให้มีรูปทรง สี สัน และตำแหน่งในการติดตั้งที่เหมาะสม นอกจากนี้ควรออกแบบตู้โทรศัพท์สาธารณะให้มีความกลมกลืนและเข้ากันได้กับรูปแบบของอาคารและสิ่งก่อสร้างภายในวัด ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในวัดให้ร่มรื่นโดยการปลูกต้นไม้ให้แก่พื้นที่ โดยนำไม้ยืนต้นและไม้ดอกไม้ประดับปลูกไว้ตามแนวทางเดิน ตัดแต่งกิ่งไม้ที่อยู่บริเวณด้านหน้าวัดให้โปร่งโล่งและเป็นระเบียบมากขึ้น นอกจากนี้ควรจัดสถานที่จัดเก็บขยะภายในวัดให้เหมาะสม สำหรับร้านค้าภายในวัดควรมีการจัดสถานที่ให้กลมกลืนกับสิ่งก่อสร้างและโบราณสถานภายในวัด นอกจากนี้ต้องขอความร่วมมือแก่พ่อค้าแม่ค้าให้รักษาความสะอาดบริเวณร้านค้าของตนเอง และออกกฎระเบียบห้ามไม่ให้ร้านค้าติดตั้งป้ายโฆษณาไม่ว่าจะขนาดเท่าใดก็ตามภายในวัด (ภาพที่ 13B-16B ในภาคผนวก)

ข้อวิจารณ์

1. ศึกษาโครงสร้าง บทบาท และสถานะแวดล้อม ของวัด ในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาสถานภาพและสถานะแวดล้อมของ 4 วัดหมายในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดเจดีย์หลวง วัดชัยมงคล และวัดสวนดอก) พบว่า สถานภาพโดยทั่วไปมีความสำคัญทางศาสนา มีอายุเก่าแก่คู่บ้านคู่มืองเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีต มีตำแหน่งที่ตั้งของวัดทั้ง 4 ตั้งอยู่ใจกลางชุมชน โดยเฉพาะวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร และวัดเจดีย์หลวง ตั้งอยู่ในย่านการค้าที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่ วัดตัวแทนทั้ง 4 วัด มีถนนตัดผ่าน รอบๆวัดและภายในบริเวณวัดปรากฏระบบสาธารณูปโภคจำนวนมาก ตำแหน่งการติดตั้งไม่เหมาะสมคือประชิดกับพื้นที่วัดมากเกินไป ทำให้เห็นว่าระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการมีขนาดและสัดส่วนโดดเด่นและข่มสิ่งก่อสร้างภายในวัด สะท้อนให้เห็นวัดหมดความสง่างาม นอกจากนี้แล้วยังพบว่ามีสิ่งก่อสร้าง เช่น ตึก/อาคารสูง สะพานลอย ตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่วัดทำให้เกิดภาพที่ดูขัดแย้งกับศิลปวัฒนธรรมของสิ่งก่อสร้างภายในวัด และทำลายทัศนียภาพที่สวยงามของพื้นที่วัดอีกด้วย และอาจจะกล่าวได้ว่าสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดมลพิษทางทัศนียภาพของวัดขึ้น คือการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่อย่างรวดเร็ว เนื่องจากเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์แก่พื้นที่ ประกอบกับการมีรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย จึงเป็นจุดสนใจให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในพื้นที่มากขึ้น เหตุนี้เองจึงทำให้มีการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงจันทร์ อาภาวัชรธรรม์ (2536) ที่กล่าวว่า ในอดีต การเติบโตทางเศรษฐกิจในเมืองเชียงใหม่เป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ปัญหาเรื่องความรุกราดจากป้ายโฆษณาสินค้าประเภทอุปโภคและบริโภคจึงมีไม่มากนัก แต่ในช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2529 เป็นต้นมาได้มีป้ายโฆษณาเกิดขึ้นมากมายในเมืองเชียงใหม่ หลายแห่งอยู่ในที่ที่ไม่เหมาะสมเช่น ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ถูกติดตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดสำคัญ เช่น วัดพระสิงห์วรมหาวิหารเพื่อโฆษณาเทศกาลบางอย่าง และบดบังหอไตรของวัด ซึ่งมีความงดงามประดุจเป็นเพชรน้ำเอกของสถาปัตยกรรมล้านนา ตามสี่แยกต่างๆ แม้แต่บนกำแพงเมืองเก่าก็มีป้ายโฆษณาขนาดใหญ่โฆษณาสินค้าอยู่บนตึก ตามถนนสายต่างๆ ตามริมฝั่งน้ำมีป้ายหลากหลายชนิดติดตั้ง และบดบังสายตาที่จะนำไปสู่การมองเห็นทัศนียภาพรอบๆ

2. ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ต่อโครงสร้างและบทบาทของวัดจากทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ พบว่าการบดบังของสิ่งก่อสร้าง เช่น ระบบสาธารณูปโภคก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจแก่ผู้ที่พบเห็น นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบกับผลกระทบทางมลพิษทางทัศนียภาพของการบดบังของระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการที่มีต่อวัด รายละเอียดคือ การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ทำให้เกิดการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการมากขึ้น สิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อาคาร สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ที่สร้างประชิดทำให้เกิดการบดบังพื้นที่บางส่วนของวัด และสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดิกลหรืออาคารพาณิชย์) มีปริมาณมากขึ้นไป ทำให้ทัศนียภาพของวัดขาดความสวยงาม จากเหตุนี้เองสะท้อนลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏไม่สอดคล้องกับลักษณะของเมืองที่สวยงาม ดังที่ บุญนาค ติวกุล (2545) ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมเมืองที่สร้างความประทับใจที่สืบมาจากความเป็นระเบียบ ความสบาย เมืองมีภาพลักษณ์ชัดเจน มีเอกลักษณ์ และมีความงาม คุณสมบัติเหล่านี้มาจากการจัดองค์ประกอบต่างๆ ของเมือง อันได้แก่ สภาพธรรมชาติ อาคาร ที่เว้นว่าง ทางสัญจรและกิจกรรมมนุษย์เข้าด้วยกันเป็นสัดส่วนที่เมื่อมองโดยภาพรวมดูเหมาะสมและกลมกลืนกัน

3. ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

การศึกษาทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างของแต่ละวัดตัวแทน ทั้ง 4 วัด ได้แก่ วัดพระสิงห์วราวิหาร วัดเจดีย์หลวง วัดชัยมงคล และวัดสวนดอกส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในระดับมาก เกี่ยวกับวัสดุในการก่อสร้างวางเกะกะขวางทางเดินทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ เฉลี่ยร้อยละ 53.25 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าการติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็นศิลปวัฒนธรรมโบราณ บริเวณด้านหน้าของวัดมีป้ายโฆษณาขนาดใหญ่และการจอดรถของรถประจำทาง ป้ายโฆษณา/เสาไฟฟ้า/อาคาร/สายโทรศัพท์ บริเวณรอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำให้บดบังวัด และร้านค้าของที่ระลึกและของบูชาพระในบริเวณวัด ไม่มีความเป็นระเบียบ ทั้งหมดนี้ทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ นอกจากนี้ผู้

โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัดทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม โบราณกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ เพราะมีรูปแบบยุคสมัยเฉพาะต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด มลพิษทางทัศนียภาพ ดังที่ อธิธิพล ราศรีเกรียงไกร (2535) ได้กล่าวไว้ว่ามลพิษทางทัศนียภาพเป็น ความมัวหมองที่มองเห็นภาพหรือภูมิประเทศสกปรก อันเนื่องมาจากของเสียหรือถูกทำให้สกปรก ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อมนุษย์ทางด้านความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ซึ่งจะรบกวนหรือก่อให้เกิด ความไม่เจริญตาเจริญใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็น แต่จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า บริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักรปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายใน บริเวณวัด ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความรู้สึกในระดับที่น้อย เฉลี่ยร้อยละ 53.25 เนื่องจากกลุ่ม ตัวอย่างเห็นว่าธงชาติและธงธรรมจักรเป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาและประเทศชาติ จึงทำให้ไม่รู้สึก ขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด (การสอดคล้องคุณค่าทางจิตใจ)

4. มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

การศึกษาสถานภาพและผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดจากการบังคับของ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ สามารถสร้างมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพได้ ดังนี้ เนื่องจากสภาพพื้นที่โดยรอบวัดปัจจุบันพบปัญหาที่เกิดจากการติดตั้งป้ายโฆษณา การติดตั้งระบบ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ การจอดรถของรถประจำทางที่มาจอดรอรับผู้โดยสาร การปรับปรุง ทัศนียภาพของพื้นที่ควรใช้พืชพรรณ โดยคัดเลือกพันธุ์ไม้มาปลูกและตกแต่งโดยพิจารณารูปทรง ขนาด ดอก ใบ และเรือนพุ่ม ปลูกเป็นแนวยาวเพื่อใช้เป็นฉากช่วยในการปิดบังปัญหาทัศนียภาพที่ ไม่น่ามอง นอกจากนี้การปรับพื้นที่ผิวทางเท้า (ส่วนประกอบของโครงสร้างวัด) ให้เรียบมีระดับที่ เสมอกัน ระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการควรเก็บซ่อนลงใต้ดินเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย สำหรับความสูงของอาคารพาณิชย์ ควรแก้ไขที่ตัวอาคาร โดยลดขนาดของตัวอาคารลงและเพิ่ม ระยะห่างออกมาจากบริเวณวัด เพื่อช่วยเสริมมุมมองของสิ่งก่อสร้างและโบราณสถานภายในวัดให้ มีความโดดเด่นขึ้น วิธีดังกล่าวอาจจะเป็นไปได้ยาก เนื่องจากมีการก่อสร้างอาคารสูงอยู่แล้ว ฉะนั้น สามารถแก้ไขได้ในระยะเวลาดสั้นและมีความเป็นไปได้ โดยการปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของ อาคารสูงในเรื่องของรูปทรง สี สัน และวัสดุที่ใช้ให้มีความกลมกลืนเข้ากันได้กับสิ่งก่อสร้างและ โบราณสถานภายในวัด หรือดำเนินการปลูกพรรณไม้เลื้อยบริเวณผนังด้านนอกตึกหรือตามระเบียง เพื่อลดความแข็งกระด้างของพื้นผิวอาคาร ปัญหาการติดตั้งป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ ควรมีการออก กฎระเบียบข้อบังคับในการติดตั้ง รวมถึงรูปแบบ สี สัน รูปทรง และภาษาที่ใช้ควรให้มีความ เหมาะสมกับพื้นที่วัด หรือห้ามปิดป้ายประกาศ โฆษณา หรือป้ายใดๆ รอบๆ และภายในวัด ซึ่ง

สอดคล้องกับมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร (โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538) ผู้โทรศัพท์สาธารณะที่ปรากฏบริเวณหน้าวัดและภายในวัด ควรออกแบบตู้โทรศัพท์สาธารณะให้มีความกลมกลืนและเข้ากันได้กับรูปแบบของอาคารและสิ่งก่อสร้างภายในวัด ส่วนการจ่อรถประจำทางให้จัดระเบียบพื้นที่ในการจอดให้อยู่ในส่วนของถนนด้านข้างวัดแทนการจ่อรถบริเวณด้านหน้าวัด นอกจากนี้ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในวัด เช่น ปลุกต้นไม้เพิ่มความร่มรื่นให้แก่พื้นที่ โดยนำไม้ยืนต้นและไม้ดอกไม้ประดับปลูกไว้ตามแนวทางเดิน ตัดแต่งกิ่งไม้ที่มีอยู่ในพื้นที่ให้โปร่งโล่งและเป็นระเบียบมากขึ้น บริเวณร้านค้าขายของบูชา/ขายของที่ระลึกควรมีการจัดร้านค้าให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น ซึ่งการปรับปรุงทัศนียภาพสอดคล้องกับความงามของเมือง ดังที่บุญนาถ ดิวกุล (2545) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบเมืองต้องมีกลมกลืนสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กัน เช่น รูปแบบ สี สันอาคารและสิ่งแวดล้อมกลมกลืนหรือตัดกันอย่างเหมาะสมช่วยให้เกิดความงาม มีพื้นที่สีเขียวที่สร้างความร่มรื่นและสวยงาม เสาไฟฟ้า อาคาร สัญญาณไฟ ถังขยะ ที่ออกแบบได้กลมกลืนกับสถานที่ย่อมมีส่วนส่งเสริมให้เมืองสวยงาม ทำให้ผู้คนที่อยู่อาศัยเป็นสุขและภาคภูมิใจ นอกจากนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนวทางการแก้ไขโดยสร้างมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพแล้ว ควรให้ประชาชนในพื้นที่ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการวางแผนงานสร้างมาตรการแก้ไขปรับปรุงทัศนียภาพ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทัศนียภาพที่เป็นเอกลักษณ์รูปแบบล้านนาของเมืองเชียงใหม่

5. ศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

การศึกษาทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างของวัดตัวแทนทั้ง 4 วัด พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อข้อมูลภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ กล่าวคือ เป็นภาพที่ไม่สวยงาม รายละเอียดปรากฏว่ากลุ่มเป้าหมายยอมรับว่าฐานข้อมูลวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดเจดีย์หลวง วัดชัยมงคล และวัดสวนดอก มีความสวยงามลดลง คิดเป็นร้อยละ 70.00, 72.00, 61.25 และ 80.75 ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างของวัดพระสิงห์วรมหาวิหารส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงแก้ไขในภาพที่ 1A-4A (ในภาคผนวก) คือ เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์ ที่จ่อรถโดยสารรับจ้าง ป้ายโฆษณา ร้านค้าภายในวัด และวัสดุ-อุปกรณ์ก่อสร้าง กลุ่มตัวอย่างวัดเจดีย์หลวงส่วนใหญ่มีทัศนคติที่มีต่อโครงสร้างที่ควรปรับปรุงแก้ไขในภาพที่ 5A-8A (ในภาคผนวก) คือ

ไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์ ที่จอดรถโดยสารรับจ้าง ป้ายโฆษณา ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ร้านค้าภายในวัด และวัสดุ-อุปกรณ์ก่อสร้าง ส่วนกลุ่มตัวอย่างวัดชัยมงคลส่วนใหญ่มีทัศนคติที่มีเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงแก้ไขในภาพที่ 9A-12A (ในภาคผนวก) คือ ไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์ อาคาร/ตึกสูง ป้ายโฆษณา ร้านค้าภายในวัด และที่จอดรถโดยสารรับจ้าง และกลุ่มตัวอย่างวัดสวนดอกส่วนใหญ่มีทัศนคติที่มีเกี่ยวกับโครงสร้างที่ควรปรับปรุงแก้ไขในภาพที่ 13A-16A (ในภาคผนวก) คือ ไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์ ป้ายโฆษณา ร้านค้าภายในวัด จุดทิ้งขยะภายในวัด วัสดุ-อุปกรณ์ก่อสร้าง และที่จอดรถโดยสารรับจ้าง หลังจากได้แก้ไขปรับปรุงภาพทั้งหมดโดยใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพแล้ว กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 วัดตัวแทนตัวใหญ่ มีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละในแต่ละวัดตัวแทน ดังนี้ ความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร เฉลี่ยร้อยละ 57.50 พึงพอใจอย่างยิ่ง เฉลี่ย ร้อยละ 29.00 ความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดเจดีย์หลวง เฉลี่ยร้อยละ 57.00 พึงพอใจอย่างยิ่ง เฉลี่ยร้อยละ 35.50 ความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดชัยมงคล เฉลี่ยร้อยละ 61.50 พึงพอใจอย่างยิ่ง เฉลี่ยร้อยละ 32.75 และความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดสวนดอก เฉลี่ยร้อยละ 69.50 พึงพอใจอย่างยิ่ง เฉลี่ยร้อยละ 27.25

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการในพื้นที่เทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างบทบาท และสภาพแวดล้อมของวัด และวิเคราะห์ผลกระทบ สร้างเครื่องมือประเมินผลกระทบ เพื่อเสนอมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้หน่วยในการวิเคราะห์ของการวิจัยคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ผู้ที่เดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่ ผู้ที่เดินทางเข้ามาติดต่อธุรกิจในพื้นที่ และผู้ที่เดินทางผ่านไปมา/นักท่องเที่ยว โดยได้รวบรวมข้อมูลจากรายงานวิจัยต่างๆ เอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพถ่าย แผนที่ นอกจากนี้ได้ใช้วิธีการสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาทของพื้นที่การศึกษา และเก็บข้อมูลทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้ใช้ภาพถ่ายวัดตัวแทน และได้ใช้โปรแกรม Photoshop ปรับแต่งทัศนียภาพของภาพถ่ายตัวอย่างประกอบการตัดสินใจในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างด้วย ซึ่งมีวิธีการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทัศนียภาพ มลพิษทางทัศนียภาพ เครื่องมือการวัดผลกระทบทางทัศนียภาพ และกระบวนการศึกษาทางทัศนียภาพ

2. เก็บรวบรวมข้อมูลทางทัศนียภาพจากสถานภาพปัจจุบันของวัดในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ที่มีสาธุการูปโลก-สาธุการูปการที่บดบังความสวยงามและทัศนียภาพของวัด โดยใช้ถ่ายภาพ

3. สร้างภาพจำลองแบบสอบถาม เพื่อศึกษาทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อมลพิษทางทัศนียภาพจากสาธุการูปโลก-สาธุการูปการที่บดบังวัด โดยใช้แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ สาธุการูปโลก-สาธุการูปการ

ตอนที่ 3 ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธุการูปโลก-สาธุการูปการ

ตอนที่ 4 ทัศนคติที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธุการูปโลก-สาธุการูปการ

4. นำเครื่องมือที่ได้ไปทดสอบหาความเที่ยงตรง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ในส่วนของข้อคำถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์ ประเด็นสาระที่ต้องการศึกษา รวมถึงโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ศึกษา ตลอดจนการใช้ภาษามีความถูกต้องเหมาะสมและเป็นภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ และหาค่าความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบ กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 1 คน จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับแก้แล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 10 คน และ 30 คน เพื่อตรวจหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่ามีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเป็นค่าที่ยอมรับได้ โดยค่าความเชื่อมั่นที่เหมาะสมควรมากกว่า 0.70 (พิชิต ฤทธิ์จำรูญ, 2547)

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขแล้วไปดำเนินการเก็บข้อมูลตามพื้นที่ที่กำหนดไว้

6. สรุปและประเมินผลกระทบจากทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ เพื่อที่จะสร้างมาตรการ และแผนการแก้ไขผลกระทบจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการที่มีผลต่อทัศนียภาพ ของวัดในด้านโครงสร้างและบทบาท

ผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. โครงสร้าง/บทบาท และสภาพแวดล้อมของวัด ในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัด เชียงใหม่

จากการประเมินโครงสร้าง บทบาท และสภาพแวดล้อมของวัดตัวแทนทั้ง 4 วัด ได้แก่ วัดพระสิงห์ห้วยรวมหาวิหาร วัดเจดีย์หลวง วัดชัยมงคล และวัดสวนดอก โดยทั้ง 4 วัดเป็นวัดที่เก่าแก่ และมีเอกลักษณ์ในแต่ละวัดแตกต่างกัน คือ วัดพระสิงห์ห้วยรวมหาวิหารเป็นวัดที่เป็นอารามหลวงชั้น เอก ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเชียงใหม่ วัดพระสิงห์ห้วยรวมหาวิหารมีสิ่งที่น่าสนใจได้แก่ หอไตร วัดเจดีย์ หลวงเป็นวัดที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเช่นเดียวกับวัดพระสิงห์ห้วยรวมหาวิหาร นับเป็นวัดสำคัญมากวัดหนึ่งของเมืองเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีต เป็นที่ตั้งของเสาหลักเมืองเชียงใหม่ วัดชัยมงคลเป็นวัดที่มีพื้นที่ ด้านหลังติดกับแม่น้ำ จึงทำให้มีทัศนียภาพของวัดชัยมงคลแตกต่างจากวัดอื่นๆ ส่วนวัดสวนดอก เป็นวัดที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เป็นวัดที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองชุมชน

สถานภาพทั่วไปของวัดทั้ง 4 ไม่แตกต่างกันมากนัก สังเกตได้จากบริเวณรอบๆ วัดเป็นย่าน การค้าที่มีความสำคัญ สภาพการจราจรทั่วไปมีความแออัดไปด้วยยานพาหนะประเภทต่างๆ นอกจากนั้นยังพบระบบสาธารณูปโภค ซึ่งมีการติดตั้งตามถนนที่ตัดผ่านวัด ตำแหน่งการติดตั้งไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย บริเวณรอบๆวัดส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ ปรากฏป้ายโฆษณาสีฉูดฉาดต่างๆ ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด ภายในบริเวณวัดคับคั่งไปด้วยนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัด ปัจจุบันวัดตัวแทนทั้ง 4 วัด ได้มีการบูรณะสิ่งก่อสร้าง และปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในวัด จึงทำให้มีวัสดุ-อุปกรณ์ในการก่อสร้างวางอยู่ทั่วไปใน บริเวณที่กำลังก่อสร้าง

2. ข้อมูลจากเครื่องมือเพื่อประเมินผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนเพศชายและเพศหญิงของกลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากนัก มีอายุเฉลี่ยประมาณ 30 ปี พบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ และประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งงานของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านภูมิทัศน์ กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเข้ามาทำในพื้นที่ คือ การเดินทางผ่านไปมา/ท่องเที่ยวหรือเข้ามาสักการบูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์

ผลกระทบจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการต่อโครงสร้างและบทบาทของวัด

กลุ่มตัวอย่างของแต่ละวัด ทั้ง 4 วัด ได้แก่วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดเจดีย์หลวง วัดชัยมงคล และวัดสวนดอก มีความเห็นในเรื่องของผลกระทบจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการต่อโครงสร้างและบทบาทของวัดไม่แตกต่างกันมากนัก คือ การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการมากขึ้น สิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อาคาร สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ที่สร้างประชิดทำให้เกิดการบดบังพื้นที่บางส่วนของวัด และสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีมากเกินไป จึงทำให้ทัศนียภาพของวัดขาดความสวยงาม นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นขัดแย้งเกี่ยวกับแสงจากดวงอาทิตย์ทำให้เกิดร่มเงาจากสิ่งก่อสร้าง บดบังทัศนียภาพของพื้นที่โดยรอบวัด และสาธารณูปโภค-สาธารณูปการมีปริมาณมากเกินไปความต้องการ

ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

จากการศึกษาทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างของแต่ละวัดตัวแทน ทั้ง 4 วัด ได้แก่วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดเจดีย์หลวง วัดชัยมงคล และวัดสวนดอกส่วนใหญ่ได้รับ

ผลกระทบทางทัศนียภาพมาก เกี่ยวกับวัสดุในการก่อสร้างวางเกาะกะวางทางเดินทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ เฉลี่ยร้อยละ 53.25 แต่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าบริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักรปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความรู้สึกในระดับที่น้อย เฉลี่ยร้อยละ 53.25

3. มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัด

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทั้ง 4 วัดที่เป็นตัวแทน แสดงทัศนคติเกี่ยวกับทัศนียภาพบริเวณพื้นที่รอบๆ วัดตัวแทนและภายในบริเวณวัดตัวแทนไม่สวยงาม ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีการปรับปรุงทัศนียภาพในบริเวณดังกล่าวให้ดีขึ้น ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงทัศนคติเกี่ยวกับป้ายโฆษณาที่ติดตั้งไม่เป็นระเบียบ มีสีฉูดฉาดและรูปแบบที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ระบบสาธารณูปโภคที่ทรุดโทรม สิ่งก่อสร้างรอบๆ วัด ทำให้เกิดความขัดแย้ง ลดความโดดเด่นและความสวยงามของสิ่งก่อสร้างภายในวัด เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดปัญหามลพิษทางทัศนียภาพ เมื่อสอบถามถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในระหว่างพบเห็นปัญหามลพิษทางทัศนียภาพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกว่ารอบๆ วัด และวัดขาดระเบียบวินัย สิ่งก่อสร้างสมัยใหม่มีความขัดแย้งของวัฒนธรรมสมัยโบราณ ทำให้รู้สึกไม่สบายตาไม่สบายใจ และอาจก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจ เช่น ความเครียด เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาสร้างมาตรการลดผลกระทบ ได้ดังนี้ พื้นที่บริเวณด้านหน้าวัดควรเก็บธงชาติและธงธรรมจักร เพื่อเน้นความสำคัญของพื้นที่บริเวณด้านหน้าวัดให้ชัดเจนและมีความโดดเด่นขึ้น สภาพพื้นที่โดยรอบวัดปัจจุบันพบปัญหาที่เกิดจากการติดตั้งป้ายโฆษณา การติดตั้งระบบสาธารณูปโภค การจราจรของรถประจำทางที่มาจอดรอรับผู้โดยสาร การปรับปรุงทัศนียภาพของพื้นที่ควรใช้พืชพรรณ โดยคัดเลือกพันธุ์ไม้มาปลูกและตกแต่งโดยพิจารณา รูปทรง ขนาด ดอก ใบ และเรือนพุ่ม ปลูกเป็นแนวยาวเพื่อใช้เป็นฉากช่วยในการปิดบังปัญหาทัศนียภาพที่ไม่น่ามอง นอกจากนี้การปรับพื้นที่ผิวทางเท้าให้เรียบมีระดับที่เสมอกัน ระบบสาธารณูปโภคควรเก็บซ่อมลงได้ดินเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย สำหรับป้ายโฆษณาและความสูงของอาคารพาณิชย์ ควรแก้ไขที่ตัวอาคารโดยลดขนาดของตัวอาคารลงและเพิ่มระยะห่างออกมาจากบริเวณวัด เพื่อช่วยเสริมมุมมองของสิ่งก่อสร้างและโบราณสถานภายในวัดให้มีความโดดเด่นขึ้น วิธีดังกล่าวอาจจะเป็นไปได้ยาก เนื่องจากมีการก่อสร้างอาคารสูงอยู่แล้ว ฉะนั้นอาจจะแก้ไขได้โดยการปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของอาคารสูงในเรื่องของรูปทรง สีฉูด และวัสดุที่ใช้ให้มีความ

กลมกลืนเข้ากันได้กับสิ่งก่อสร้างและโบราณสถานภายในวัด ส่วนการจอดรถของรถประจำทางให้จัดระเบียบพื้นที่ในการจอดไปอยู่ในส่วนของถนนด้านข้างวัดแทนการจอดรถบริเวณด้านหน้าวัด นอกจากนี้แล้วภายในวัดควรมีการจัดสภาพแวดล้อมของวัด เช่น ควรเพิ่มความร่มรื่นโดยการปลูกต้นไม้ให้แก่พื้นที่ โดยนำไม้ยืนต้นและไม้ดอกไม้ประดับปลูกไว้ตามแนวทางเดิน ตัดแต่งกิ่งไม้ที่มีอยู่ในพื้นที่ให้โปร่งโล่งและเป็นระเบียบมากขึ้น บริเวณร้านค้าขายของบูชา/ขายของที่ระลึกควรมีการจัดร้านค้าให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น แต่เมื่อผู้วิจัยได้นำภาพพื้นที่วัดตัวแทนทั้ง 4 วัด ที่ได้มีการปรับปรุงโดยใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ กลุ่มตัวอย่างอย่างมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สำหรับการสร้างมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของคนในพื้นที่ ควรให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการจัดการปรับปรุงหรืออนุรักษ์ทัศนียภาพในพื้นที่ ร่วมกับภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ประชาชนต้องมีความเคารพกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของชุมชน ควรมีจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน โดยเริ่มจากการปรับปรุงบริเวณที่พักอาศัยของตนเองให้สะอาด สวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย แล้วจึงค่อยขยายออกสู่ชุมชนเพื่อให้เกิดภาพรวมของเมืองที่สวยงาม ส่วนร้านค้าต่างๆ ที่ตั้งอยู่ใกล้วัดหรือตั้งอยู่ในบริเวณวัดควรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการติดตั้งป้ายโฆษณา การจัดพื้นที่หน้าร้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

2. ทางภาครัฐควรให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับมลพิษทางทัศนียภาพ ควรทำการศึกษาค้นคว้าหาภูมิปัญญาดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสภาพแวดล้อมในพื้นที่ของคนใน

ท้องถิ่น แนวคิด ความเชื่อ หรือระเบียบวิธีปฏิบัติแบบดั้งเดิมจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการควบคุมการเกิดมลพิษทางทัศนียภาพ และควรหาแนวทางที่เหมาะสมในการทำให้องค์ประกอบของทัศนียภาพในพื้นที่กับวัดมีความกลมกลืนกันในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้ทางเทศบาลหรือจังหวัดควรจัดกิจกรรมที่กระตุ้นจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่

3. ควรมีการสร้างแผนงานเพื่อประเมินและติดตามตรวจสอบมาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนี้ควรมีการปรับแก้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยและเหตุการณ์ปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากงานวิจัยนี้ทำการศึกษามลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ซึ่งเป็นการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัด จึงไม่สามารถอธิบายการเกิดมลพิษทางทัศนียภาพโดยรวมของเมืองได้ ฉะนั้นการวิจัยในครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษามลพิษทางทัศนียภาพที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของเมือง เพื่อที่สามารถมองเห็นภาพโดยรวมของปัญหามลพิษทางทัศนียภาพที่ก่อให้เกิดผลกระทบกับเมือง โดยเฉพาะเมืองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวหรือเมืองที่เป็นเมืองท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ควรมีการนำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปทดลองใช้กับพื้นที่อื่น ที่ได้รับผลกระทบใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษา เพื่อเป็นการนำเสนอแนวทางในการสร้างมาตรการแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ไปบดบังพื้นที่หรือสิ่งก่อสร้างที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบทางมลพิษทัศนียภาพที่มีผลต่อสุขภาพจิตใจของผู้ที่พบเห็น โดยศึกษาวิจัยลงรายละเอียดไปถึงมลพิษทางทัศนียภาพก่อให้เกิดภาวะความเครียด หรือการลดประสิทธิภาพในการทำงาน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองเชียงใหม่. 2550. แผนพัฒนาเทศบาลเมืองเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. 2550 . เชียงใหม่: ม.ป.ท.

เกษม จันทรแก้ว. 2546. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

2538. รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการระบบขนส่งมวลชน กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชลูด นิ่มเสมอ. 2531. องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช. อ้างใน สมชาย พรหมสุวรรณ. 2548. หลักการทัศนศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแอคทีฟพริ้นท์ จำกัด.

ดวงจันทร์ อาภาวัชรุณม์ เจริญเมือง. 2536. การเติบโตของเมืองและสถานะแวดล้อมของเมือง เชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

_____. 2541. เมืองและการผังเมืองในประเทศไทย: กรณีเมืองเชียงใหม่. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง.

นิรนาม. 2539. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอักษรเจริญทัศน์ จำกัด.

บัณฑิต จุลาสัย. 2547. การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม:ทางด้านสุนทรียภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2543. แนวทางแก้ปัญหาสุนทรียภาพของโครงการเหมืองหินและโรงโม่หิน.

สารศาสตร์สถาปัตย์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุญนาค ตีวกุล. 2545. **เมืองและสิ่งแวดล้อม**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2543. **สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

พิชิต ฤทธิ์จำรูญ. 2545. **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: แฮสส์ ออฟ เคอร์มิสท์.

พิศวาท เย็นทรวง. 2535. **การประเมินภาวะมลพิษทางทัศนียภาพของป่าโยธนาใน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2551. **พุทธศาสนสถาปัตยกรรมไทย**. (Online). <http://www.su.ac.th>. 1 มิถุนายน 2551.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วรรณรินทร์ พัฒนะเนก. 2543. **วิวัฒนาการชุมชนและการผังเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.

วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2539. **สารคดีอนุรักษ์ศิลปไทยนำชมศิลปกรรมตามวัด**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี พรินติ้ง กรุ๊ป.

สมชาย พรหมสุวรรณ. 2548. **หลักการทัศนศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแอคทีฟพรินท์ จำกัด.

สุชาติ สุทธิ. 2535. **เรียนรู้การเห็น : พื้นฐานการวิจารณ์ทัศนศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้ง แฮสส์.

สุภาภรณ์ อาภาวัชรุตม์. 2541. **เมืองและการผังเมืองในประเทศไทย: กรณีเมืองเชียงใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง.

สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่. 2551. **ข้อมูลเชียงใหม่**. (Online). <http://www.chiangmai.go.th>.
4 มกราคม 2551.

โสมสกา เพชรานนท์. 2547. **เศรษฐศาสตร์เมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อรรถกร สุนทรวาท. 2548. **การประเมินมูลค่าความสูญเสียทางทัศนียภาพของโบราณสถานในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อิทธิพล ราศีเกรียงไกร. 2535. **“มลพิษทางทัศนียภาพ” ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมชุด การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับมัธยมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

Hurwitz, E.A. 1967. **Design a Search for Orientals**. 2nd ed. Seranton, PA: International Text book. อ้างใน สมชาย พรหมสุวรรณ. 2548. **หลักการทัศนศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแอททีฟ พรินท์ จำกัด.

Matlin, M.W. 1995. **Psychology**. 2nd ed. Fort Worth: Harcourt Brace.

Weiten, W. and Lloyd, M.A. 1994. **Psychology Applied to Modern Life: Adjustment in the 90s**. 5th ed. California: Wadsworth.

Yamane, Taro. 1973. **Statistic an Introductory Analysis**. New York: Harper & Row Publishers, Inc. อ้างใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2543. **สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

มลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภคและป้ายโฆษณา ในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วยแบบสอบถามและภาพจำลอง 2 มิติ ซึ่งผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. ผศ.ดร.คุณฤๅ เจริญสุข
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. อาจารย์กมล วิษรัตน์
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง

มลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ
ในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร)

แบบสอบถาม

เรื่อง ผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

แบบสอบถามมี 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ตอนที่ 3 ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ตอนที่ 4 ทัศนคติที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

คำชี้แจง :

- โปรดทำเครื่องหมาย (ถูก) ✓ ลงในช่องว่าง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง
- โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ให้สอดคล้องกับคำถามและตรงตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

() ชาย

() หญิง

1.2 อายุ

() น้อยกว่า 21 ปี

() 21 - 30 ปี

() 31 - 40 ปี

() 41 - 50 ปี

() 51 - 60 ปี

() มากกว่า 60 ปี

1.3 ท่านนับถือศาสนาใด

() พุทธ

() คริสต์

() อิสลาม

() อื่นๆ (โปรดระบุ).....

1.4 ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	☐ อนุปริญญา
☐ ปริญญาตรี	☐ สูงกว่าปริญญาตรี
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

1.5 อาชีพหลักของท่าน

☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ พนักงานบริษัทเอกชน/โรงงาน
☐ ค้าขายสินค้าทั่วไป	☐ รับจ้างทั่วไป
☐ เกษตรกรรม	☐ เจ้าของกิจการ/สถานประกอบการ
☐ แม่บ้าน	☐ นักเรียน/นักศึกษา
☐ อื่นๆ(ระบุ).....	

1.6 กิจกรรมของท่านที่เข้าทำมาในพื้นที่

☐ อาศัยอยู่ในพื้นที่	☐ เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อทำงาน
☐ เดินทางเข้ามาติดต่อธุรกิจในพื้นที่	☐ เดินทางผ่านไปมา/นักท่องเที่ยว

1.7 การศึกษาหรืออาชีพของท่าน มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านภูมิทัศน์หรือไม่

☐ เกี่ยวข้องโดยตรง	☐ ไม่เกี่ยวข้อง
☐ มีความเกี่ยวข้องอยู่บ้าง	

ตอนที่ 2 ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

2.1 การบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการส่งผลกระทบต่อโครงสร้างและบทบาทของวัดหรือไม่

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. ท่านเห็นว่าขนาดและสัดส่วนของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีความโดดเด่นกว่าพื้นที่โดยรอบวัด		
2. ท่านเห็นว่ารูปร่างของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) ทำให้เกิดภาพที่ดูขัดแย้ง และทำลายทัศนียภาพของพื้นที่		
3. ท่านเห็นว่าสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อาคาร เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ที่สร้างประชิดทำให้เกิดการบดบังพื้นที่บางส่วนของวัด		
4. ท่านเห็นว่าตำแหน่งของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) ไม่มีความเหมาะสมกับพื้นที่		
5. ท่านเห็นว่าสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีมากเกินไป จึงทำให้ทัศนียภาพของวัดขาดความสวยงาม		
6. ท่านเห็นว่าสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีขนาดและสัดส่วนใหญ่จนบดบังทัศนียภาพของวัดบางส่วน		
7. ท่านเห็นว่าสาธารณูปโภคมีปริมาณมากเกินไปจนความต้องการ		
8. ท่านเห็นว่าจุดติดตั้งหรือตำแหน่งของสาธารณูปโภคไม่เหมาะสมกับพื้นที่		
9. ท่านเห็นว่า การก่อสร้างและติดตั้งระบบสาธารณูปโภคไม่เป็นระเบียบ		
10. ท่านเห็นว่า การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ทำให้เกิดการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคมากขึ้น		
11. ท่านเห็นว่าแสงจากดวงอาทิตย์ทำให้เกิดรบกวนจากสิ่งก่อสร้าง บดบังทัศนียภาพของพื้นที่โดยรอบวัด		

ตอนที่ 3 ทศนคติของประชาชนที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

3.1 ท่านคิดว่าตัวท่านเองได้รับผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ
สาธารณูปโภค-สาธารณูปการมากน้อยเพียงใด

ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ	ระดับความรู้สึก			
	มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ท่านเห็นว่าบริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักร ปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด				
2. ท่านเห็นว่าบริเวณด้านหน้าของวัดมีป้ายโฆษณาและการจอดรถ ของรถประจำทางทำให้รู้สึกไม่สบายตาไม่สบายใจ				
3. ท่านเห็นว่าการติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึก ขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็น ศิลปวัฒนธรรมโบราณ				
4. ท่านเห็นว่าร้านค้าขายของที่ระลึกและของบูชาพระในบริเวณวัด ไม่มีความเป็นระเบียบทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ				
5. ท่านเห็นว่าวัสดุในการก่อสร้างวางเกะกะขวางทางเดินทำให้รู้สึก ขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ				
6. ท่านเห็นว่าตู้โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัด ทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมโบราณกับวัฒนธรรมร่วม สมัย				
7. ท่านเห็นว่าป้ายโฆษณา/เสาไฟฟ้า/อาคาร/สายโทรศัพท์ บริเวณ รอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำ ให้บดบังวัด ทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ				

ตอนที่ 4 ทักษะการที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ภาพที่ 1A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.1 จากภาพที่ 1A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

() ใช่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

() ธงชาติและธงธรรมจักร	() รื้อเหล็กและฝ้าประดับ
() ป้ายประกาศ	() เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์
() ร้านค้า	() ต้นไม้
() ที่จอดรถประจำทาง	() อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 1B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.2 จากภาพที่ 1B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

() พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ภาพที่ 2A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.3 จากภาพที่ 2A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

() ใช่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

() ธงชาติและธงธรรมจักร	() ประตูรั้วทางเข้าวัด
() ป้ายโฆษณา	() เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์
() ร้านค้าขายของทำบุญและของที่ระลึก	() ต้นไม้
() ป้ายจราจร	() ตึก/อาคารพาณิชย์
() อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

ภาพที่ 2B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.4 จากภาพที่ 2B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

() พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ภาพที่ 3A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.5 จากภาพที่ 3A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

() ใช่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

() รถ () วัสดุและอุปกรณ์ในการบูรณวัด
() ที่จอดรถ () ต้นไม้
() อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 3B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.6 จากภาพที่ 3B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

() พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ภาพที่ 4A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ จากภาพที่ 4A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

() ใช่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

() ตึก/อาคารพาณิชย์ () ลานจอดรถ
() ที่จอดรถรับจ้าง () เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า
() ต้นไม้ () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 4B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.7 จากภาพที่ 4B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

() พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณค่ะ

แบบสอบถามประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง

มลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ
ในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (วัดเจดีย์หลวง)

แบบสอบถาม

เรื่อง ผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

แบบสอบถามมี 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ตอนที่ 3 ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบัง

ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ตอนที่ 4 ทัศนคติที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบัง

ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

คำชี้แจง :

- โปรดทำเครื่องหมาย (ถูก) ✓ ลงในช่องว่าง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง
- โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ให้สอดคล้องกับคำถามและตรงตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.8 เพศ

() ชาย

() หญิง

1.9 อายุ

() น้อยกว่า 21 ปี

() 21 - 30 ปี

() 31 - 40 ปี

() 41 - 50 ปี

() 51 - 60 ปี

() มากกว่า 60 ปี

1.10 ท่านนับถือศาสนาใด

() พุทธ

() คริสต์

() อิสลาม

() อื่นๆ (โปรดระบุ).....

1.11 ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	☐ อนุปริญญา
☐ ปริญญาตรี	☐ สูงกว่าปริญญาตรี
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

1.12 อาชีพหลักของท่าน

☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ พนักงานบริษัทเอกชน/โรงงาน
☐ ค้าขายสินค้าทั่วไป	☐ รับจ้างทั่วไป
☐ เกษตรกรรม	☐ เจ้าของกิจการ/สถานประกอบการ
☐ แม่บ้าน	☐ นักเรียน/นักศึกษา
☐ อื่นๆ(ระบุ).....	

1.13 กิจกรรมของท่านที่เข้าทำมาในพื้นที่

☐ อาศัยอยู่ในพื้นที่	☐ เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อทำงาน
☐ เดินทางเข้ามาติดต่อธุรกิจในพื้นที่	☐ เดินทางผ่านไปมา/นักท่องเที่ยว

1.14 การศึกษาหรืออาชีพของท่าน มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านภูมิทัศน์หรือไม่

☐ เกี่ยวข้องโดยตรง	☐ ไม่เกี่ยวข้อง
☐ มีความเกี่ยวข้องอยู่บ้าง	

ตอนที่ 2 ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

2.2 การบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการส่งผลกระทบต่อโครงสร้างและบทบาทของวัดหรือไม่

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. ท่านเห็นว่าขนาดและสัดส่วนของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีความโดดเด่นกว่าพื้นที่โดยรอบวัด		
2. ท่านเห็นว่ารูปร่างของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) ทำให้เกิดภาพที่ดูขัดแย้ง และทำลายทัศนียภาพของพื้นที่		
3. ท่านเห็นว่าสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อาคาร เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ที่สร้างประชิดทำให้เกิดการบดบังพื้นที่บางส่วนของวัด		
4. ท่านเห็นว่าตำแหน่งของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) ไม่มีความเหมาะสมกับพื้นที่		
5. ท่านเห็นว่าสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีมากเกินไป จึงทำให้ทัศนียภาพของวัดขาดความสวยงาม		
6. ท่านเห็นว่าสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีขนาดและสัดส่วนใหญ่จนบดบังทัศนียภาพของวัดบางส่วน		
7. ท่านเห็นว่าสาธารณูปโภคมีปริมาณมากเกินไปจนความต้องการ		
8. ท่านเห็นว่าจุดติดตั้งหรือตำแหน่งของสาธารณูปโภคไม่เหมาะสมกับพื้นที่		
9. ท่านเห็นว่า การก่อสร้างและติดตั้งระบบสาธารณูปโภคไม่เป็นระเบียบ		
10. ท่านเห็นว่า การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ทำให้เกิดการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคมากขึ้น		
11. ท่านเห็นว่าแสงจากดวงอาทิตย์ทำให้เกิดรบกวนจากสิ่งก่อสร้าง บดบังทัศนียภาพของพื้นที่โดยรอบวัด		

ตอนที่ 3 ทักษะคิดของประชาชนที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

3.2 ท่านคิดว่าตัวท่านเองได้รับผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ
สาธารณูปโภค-สาธารณูปการมากน้อยเพียงใด

ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ	ระดับความรู้สึก			
	มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ท่านเห็นว่าบริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักร ปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด				
2. ท่านเห็นว่าบริเวณด้านหน้าของวัดมีป้ายโฆษณาและการจอดรถ ของรถประจำทางทำให้รู้สึกไม่สบายตาไม่สบายใจ				
3. ท่านเห็นว่าการติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึก ขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็น ศิลปวัฒนธรรมโบราณ				
4. ท่านเห็นว่าร้านค้าขายของที่ระลึกและของบูชาพระในบริเวณวัด ไม่มีความเป็นระเบียบทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ				
5. ท่านเห็นว่าวัสดุในการก่อสร้างวางเกะกะขวางทางเดินทำให้รู้สึก ขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ				
6. ท่านเห็นว่าตู้โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัด ทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมโบราณกับวัฒนธรรมร่วม สมัย				
7. ท่านเห็นว่าป้ายโฆษณา/เสาไฟฟ้า/อาคาร/สายโทรศัพท์ บริเวณ รอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำ ให้บดบังวัด ทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ				

ตอนที่ 4 ทักษะคิดที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ภาพที่ 5A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.8 จากภาพที่ 5A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

() ใช่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

() ธงชาติและธงธรรมจักร () กระถางต้นไม้/ต้นไม้
() ป้ายประกาศ () เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์
() วัสดุในการก่อสร้างและบูรณะอุโบสถ () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 5B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.9 จากภาพที่ 5B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

() พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ภาพที่ 6A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.10 จากภาพที่ 6A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

() ใช่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

() ธงชาติและธงธรรมจักร () ต้นไม้
() ตู้โทรศัพท์สาธารณะ () เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์
() ที่จอดรถประจำทาง () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 6B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.11 จากภาพที่ 6B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

() พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ภาพที่ 7A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.12 จากภาพที่ 7A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

() ใช่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

() เสาอากาศ	() ต้นไม้
() รั้วเหล็ก	() ระฆัง
() ม้าหินอ่อน	() วัสดุในการก่อสร้าง
() อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

ภาพที่ 7B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

- 4.13 จากภาพที่ 7B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด
☐ พึงพอใจอย่างยิ่ง ☐ พึงพอใจ ☐ ไม่พึงพอใจ ☐ ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ภาพที่ 8A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

- 4.14 จากภาพที่ 8A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่
☐ ใช่ ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่ใช่
 ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง
☐ ร้านค้าขายของที่ระลึก ☐ ต้นไม้
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 8B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.15 จากภาพที่ 8B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

() พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณค่ะ

แบบสอบถามประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง

มลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ
ในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (วัดชัยมงคล)

แบบสอบถาม

เรื่อง ผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

แบบสอบถามมี 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ตอนที่ 3 ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ตอนที่ 4 ทัศนคติที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

คำชี้แจง :

1. โปรดทำเครื่องหมาย (ถูก) ✓ ลงในช่องว่าง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง
2. โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ให้สอดคล้องกับคำถามและตรงตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.15 เพศ

() ชาย

() หญิง

1.16 อายุ

() น้อยกว่า 21 ปี

() 21 - 30 ปี

() 31 - 40 ปี

() 41 - 50 ปี

() 51 - 60 ปี

() มากกว่า 60 ปี

1.17 ท่านนับถือศาสนาใด

() พุทธ

() คริสต์

() อิสลาม

() อื่นๆ (ระบุ).....

1.18ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	☐ อนุปริญญา
☐ ปริญญาตรี	☐ สูงกว่าปริญญาตรี
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

1.19อาชีพหลักของท่าน

☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ พนักงานบริษัทเอกชน/โรงงาน
☐ ค้าขายสินค้าทั่วไป	☐ รับจ้างทั่วไป
☐ เกษตรกรรม	☐ เจ้าของกิจการ/สถานประกอบการ
☐ แม่บ้าน	☐ นักเรียน/นักศึกษา
☐ อื่นๆ(ระบุ).....	

1.20กิจกรรมของท่านที่เข้าทำมาในพื้นที่

☐ อาศัยอยู่ในพื้นที่	☐ เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อทำงาน
☐ เดินทางเข้ามาติดต่อธุรกิจในพื้นที่	☐ เดินทางผ่านไปมา/นักท่องเที่ยว

1.21 การศึกษาหรืออาชีพของท่าน มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านภูมิทัศน์หรือไม่

☐ เกี่ยวข้องโดยตรง	☐ ไม่เกี่ยวข้อง
☐ มีความเกี่ยวข้องอยู่บ้าง	

ตอนที่ 2 ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

2.3 การบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการส่งผลกระทบต่อโครงสร้างและบทบาทของวัดหรือไม่

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. ท่านเห็นว่าขนาดและสัดส่วนของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีความโดดเด่นกว่าพื้นที่โดยรอบวัด		
2. ท่านเห็นว่ารูปร่างของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) ทำให้เกิดภาพที่ดูขัดแย้ง และทำลายทัศนียภาพของพื้นที่		
3. ท่านเห็นว่าสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อาคาร เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ที่สร้างประชิดทำให้เกิดการบดบังพื้นที่บางส่วนของวัด		
4. ท่านเห็นว่าตำแหน่งของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) ไม่มีความเหมาะสมกับพื้นที่		
5. ท่านเห็นว่าสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีมากเกินไป จึงทำให้ทัศนียภาพของวัดขาดความสวยงาม		
6. ท่านเห็นว่าสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีขนาดและสัดส่วนใหญ่จนบดบังทัศนียภาพของวัดบางส่วน		
7. ท่านเห็นว่าสาธารณูปโภคมีปริมาณมากเกินไปจนความต้องการ		
8. ท่านเห็นว่าจุดติดตั้งหรือตำแหน่งของสาธารณูปโภคไม่เหมาะสมกับพื้นที่		
9. ท่านเห็นว่าการก่อสร้างและติดตั้งระบบสาธารณูปโภคไม่เป็นระเบียบ		
10. ท่านเห็นว่าความขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ทำให้เกิดการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคมากขึ้น		
11. ท่านเห็นว่าแสงจากดวงอาทิตย์ทำให้เกิดรบกวนจากสิ่งก่อสร้าง บดบังทัศนียภาพของพื้นที่โดยรอบวัด		

ตอนที่ 3 ทักษะการคิดของประชาชนที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

3.3 ท่านคิดว่าตัวท่านเองได้รับผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ
สาธารณูปโภค-สาธารณูปการมากน้อยเพียงใด

ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ	ระดับความรู้สึก			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเห็นว่าบริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักร ปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด				
2. ท่านเห็นว่าบริเวณด้านหน้าของวัดมีป้ายโฆษณาและการจอดรถ ของรถประจำทางทำให้รู้สึกไม่สบายตาไม่สบายใจ				
3. ท่านเห็นว่าการติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึก ขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็น ศิลปวัฒนธรรมโบราณ				
4. ท่านเห็นว่าร้านค้าขายของที่ระลึกและของบูชาพระในบริเวณวัด ไม่มีความเป็นระเบียบทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ				
5. ท่านเห็นว่าวัสดุในการก่อสร้างวางเกะกะขวางทางเดินทำให้รู้สึก ขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ				
6. ท่านเห็นว่าตู้โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัด ทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมโบราณกับวัฒนธรรมร่วม สมัย				
7. ท่านเห็นว่าป้ายโฆษณา/เสาไฟฟ้า/อาคาร/สายโทรศัพท์ บริเวณ รอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำ ให้บดบังวัด ทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ				

ตอนที่ 4 ทักษะคิดที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ภาพที่ 9A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.16 จากภาพที่ 9A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

() ใช่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

() ดึก () ต้นไม้
() ลานจอดรถ () สายไฟฟ้า/เสาไฟฟ้า
() รถขายของ () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 9B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.17 จากภาพที่ 9B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

() พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ภาพที่ 10A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.18 จากภาพที่ 10A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

☐ ใช่ ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

☐ ตึก ☐ ต้นไม้

☐ ลานจอดรถ ☐ ศาลา

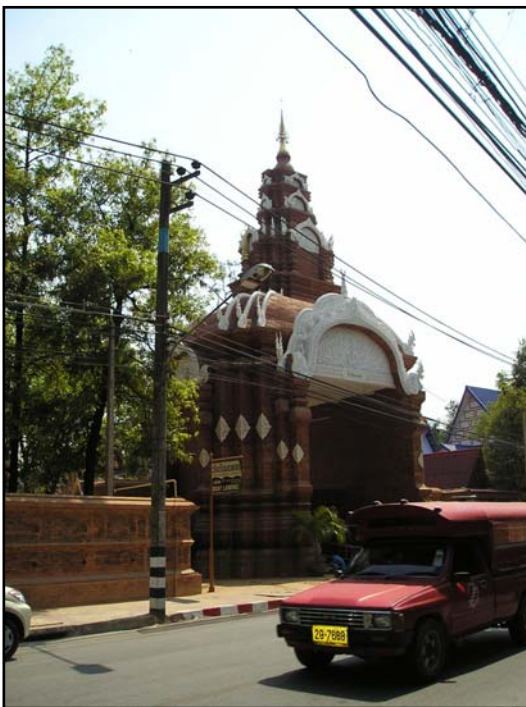
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 10B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.19 จากภาพที่ 10B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

() พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ภาพที่ 11A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.20 จากภาพที่ 11A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

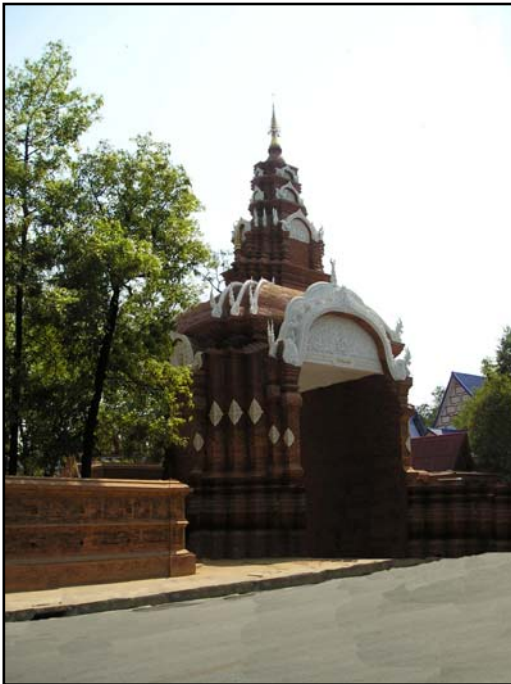
() ใช่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

() เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า/สายโทรศัพท์ () รถโดยสาร

() ป้าย () ต้นไม้

() อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 11B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.21 จากภาพที่ 11B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

() พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ภาพที่ 12A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.22 จากภาพที่ 12A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

() ใช่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

() รถ () ต้นไม้
() ร่ม/ร้านค้า () กระถางไม้ดอกไม้ประดับ
() อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 12B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.23 จากภาพที่ 12B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

() พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงทัศนียภาพของวัดจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณค่ะ

แบบสอบถามประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง

มลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ
ในเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (วัดสวนดอก)

แบบสอบถาม

เรื่อง ผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

แบบสอบถามมี 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ตอนที่ 3 ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ตอนที่ 4 ทัศนคติที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

คำชี้แจง :

1. โปรดทำเครื่องหมาย (ถูก) ✓ ลงในช่องว่าง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง
2. โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ให้สอดคล้องกับคำถามและตรงตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.22 เพศ

() ชาย

() หญิง

1.23 อายุ

() น้อยกว่า 21 ปี

() 21 - 30 ปี

() 31 - 40 ปี

() 41 - 50 ปี

() 51 - 60 ปี

() มากกว่า 60 ปี

1.24 ท่านนับถือศาสนาใด

☐ พุทธ	☐ คริสต์
☐ อิสลาม	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

1.25 ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	☐ อนุปริญญา
☐ ปริญญาตรี	☐ สูงกว่าปริญญาตรี
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

1.26 อาชีพหลักของท่าน

☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ พนักงานบริษัทเอกชน/โรงงาน
☐ ค้าขายสินค้าทั่วไป	☐ รับจ้างทั่วไป
☐ เกษตรกรรม	☐ เจ้าของกิจการ/สถานประกอบการ
☐ แม่บ้าน	☐ นักเรียน/นักศึกษา
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

1.27 กิจกรรมของท่านที่เข้าทำมาในพื้นที่

☐ อาศัยอยู่ในพื้นที่	☐ เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อทำงาน
☐ เดินทางเข้ามาติดต่อธุรกิจในพื้นที่	☐ เดินทางผ่านไปมา/นักท่องเที่ยว

1.28 การศึกษาหรืออาชีพของท่าน มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านภูมิทัศน์หรือไม่

☐ เกี่ยวข้องโดยตรง	☐ ไม่เกี่ยวข้อง
☐ มีความเกี่ยวข้องอยู่บ้าง	

ตอนที่ 2 ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

2.4 การบดบังของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการส่งผลกระทบต่อโครงสร้างและบทบาทของวัดหรือไม่

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. ท่านเห็นว่าขนาดและสัดส่วนของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีความโดดเด่นกว่าพื้นที่โดยรอบวัด		
2. ท่านเห็นว่ารูปร่างของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) ทำให้เกิดภาพที่ดูขัดแย้ง และทำลายทัศนียภาพของพื้นที่		
3. ท่านเห็นว่าสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น อาคาร เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ที่สร้างประชิดทำให้เกิดการบดบังพื้นที่บางส่วนของวัด		
4. ท่านเห็นว่าตำแหน่งของสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) ไม่มีความเหมาะสมกับพื้นที่		
5. ท่านเห็นว่าสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีมากเกินไป จึงทำให้ทัศนียภาพของวัดขาดความสวยงาม		
6. ท่านเห็นว่าสิ่งก่อสร้าง (เช่น เสาไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ดึกหรืออาคารพาณิชย์) มีขนาดและสัดส่วนใหญ่จนบดบังทัศนียภาพของวัดบางส่วน		
7. ท่านเห็นว่าสาธารณูปโภคมีปริมาณมากเกินไปจนความต้องการ		
8. ท่านเห็นว่าจุดติดตั้งหรือตำแหน่งของสาธารณูปโภคไม่เหมาะสมกับพื้นที่		
9. ท่านเห็นว่าการก่อสร้างและติดตั้งระบบสาธารณูปโภคไม่เป็นระเบียบ		
10. ท่านเห็นว่าความหนาแน่นของเมืองอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ทำให้เกิดการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคมากขึ้น		
11. ท่านเห็นว่าแสงจากดวงอาทิตย์ทำให้เกิดรบกวนจากสิ่งก่อสร้าง บดบังทัศนียภาพของพื้นที่โดยรอบวัด		

ตอนที่ 3 ทักษะคิดของประชาชนที่มีต่อผลกระทบจากมลพิษทางทัศนียภาพของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

3.4 ท่านคิดว่าตัวท่านเองได้รับผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ
สาธารณูปโภค-สาธารณูปการมากน้อยเพียงใด

ผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบังของ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ	ระดับความรู้สึก			
	มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ท่านเห็นว่าบริเวณด้านหน้าของวัดมีธงชาติและธงธรรมจักร ปรากฏอยู่ทำให้รู้สึกขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณวัด				
2. ท่านเห็นว่าบริเวณด้านหน้าของวัดมีป้ายโฆษณาและการจอดรถ ของรถประจำทางทำให้รู้สึกไม่สบายตาไม่สบายใจ				
3. ท่านเห็นว่าการติดตั้งของป้ายจราจรในบริเวณวัดทำให้รู้สึก ขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัดที่บ่งบอกถึงความเก่าและความเป็น ศิลปวัฒนธรรมโบราณ				
4. ท่านเห็นว่าร้านค้าขายของที่ระลึกและของบูชาพระในบริเวณวัด ไม่มีความเป็นระเบียบทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ				
5. ท่านเห็นว่าวัสดุในการก่อสร้างวางเกะกะขวางทางเดินทำให้รู้สึก ขัดแย้งกับสิ่งก่อสร้างภายในวัด และไม่สบายตาไม่สบายใจ				
6. ท่านเห็นว่าตู้โทรศัพท์สาธารณะในบริเวณวัดและบริเวณหน้าวัด ทำให้รู้สึกขัดแย้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมโบราณกับวัฒนธรรมร่วม สมัย				
7. ท่านเห็นว่าป้ายโฆษณา/เสาไฟฟ้า/อาคาร/สายโทรศัพท์ บริเวณ รอบๆวัด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบกับจุดติดตั้งทำ ให้บดบังวัด ทำให้รู้สึกไม่สบายตาและไม่สบายใจ				

ตอนที่ 4 ทักษะคิดที่มีต่อมาตรการลดผลกระทบโครงสร้างและบทบาทของวัดจากการบดบัง
ของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ภาพที่ 13A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.24 จากภาพที่ 13 ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

☐ ใช่

☐ ไม่แน่ใจ

☐ ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

☐ เสาไฟ

☐ ต้นไม้

☐ ป้ายประกาศ

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 13B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.25 จากภาพที่ 13B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

☐ พึงพอใจอย่างยิ่ง

☐ พึงพอใจ

☐ ไม่พึงพอใจ

☐ ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ภาพที่ 14A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.26 จากภาพที่ 14A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

() ใช่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

() เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า () ต้นไม้
() รถ () ถังขยะ
() วัสดุก่อสร้าง () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 14B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.27 จากภาพที่ 14B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด

() พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ภาพที่ 15A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.28 จากภาพที่ 15A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

() ใช่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

() เสาไฟฟ้า/สายไฟ/สายโทรศัพท์

() ต้นไม้

() รถ

() อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 15B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

- 4.29 จากภาพที่ 15B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด
☐ () พึงพอใจอย่างยิ่ง ☐ () พึงพอใจ ☐ () ไม่พึงพอใจ ☐ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ภาพที่ 16A ภาพก่อนการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

- 4.30 จากภาพที่ 16A ท่านคิดว่าเป็นภาพที่สวยงามหรือไม่

☐ () ใช่ ☐ () ไม่แน่ใจ ☐ () ไม่ใช่

ถ้าไม่ใช่ท่านคิดว่าโครงสร้างใดในภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

☐ () เสาไฟฟ้า/สายไฟฟ้า	☐ () เสาอากาศ
☐ () ต้นไม้	☐ () เสาไฟ
☐ () ลานจอดรถ/รถ	☐ () ม้านั่งหินอ่อน
☐ () วัสดุก่อสร้าง	☐ () เติ้นท์
☐ () ป้ายประกาศ	☐ () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ภาพที่ 16B ภาพหลังจากการใช้มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

4.31 จากภาพที่ 16B ท่านมีความพึงพอใจต่อมาตรการลดผลกระทบหรือไม่ ในระดับใด
 () พึงพอใจอย่างยิ่ง () พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจ () ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงทัศนียภาพของวัดจากการบังคับของสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณค่ะ

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล	นางสาวปิยะภรณ์ วรประโยชน์
วัน เดือน ปี ที่เกิด	21 กุมภาพันธ์ 2527
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์